

AZ OLAJÁRUS ÉS A KURTIZÁN

Négy elbeszélés a Csin ku csi kuan gyűjteményből

**Fordította
KEMÉNY KATALIN**

**Az utószót írta
TŐKEI FERENC**

TARTALOM

AZ OLAJÁRUS ÉS A KURTIZÁN

AZ ÖREG KERTÉSZ

VŐLEGÉNYCSERE

A KOLDUSKIRÁLY LEÁNYA

UTÓSZÓ

AZ OLAJÁRUS ÉS A KURTIZÁN

*Kalanddal ifjú hogyan büszkélkedne!
Szerelem tengere hullámot se vetne?
Csinos külső híján pénz hogy nyerjen szívet
S mit ér vonzó arcod, hogyha kong a zsebed?
Ám hiába külszín s a pénzed sem segít.
Ha a tetszés vágya s udvarlás nem hevít,
Kellemes külső, figyelmes tekintet,
S vetélytársaid közt elsőség megillet.*

Hogyan kell az asszonyok kegyét megnyerni? Ez a költemény itt fenn, amely a »Holdfény a Nyugati Folyón« mértékét követi, dióhéjban felel a kérdésre.

»Az örömlány a csinos arcot nézi, a kerítőnő meg a pénzt kedveli« - tartja a mondás. Így a szemrevaló és tehetős fiatalember nemcsak kellemes hölgyeket, hanem uralkodó helyzetet is szerez magának a kurtizánok városrészében, és valamennyi kalandját diadalmasan végzi.

Van azonban valami, ami még ezenfelül is szükséges, és ez a figyelem. Az udvarláshoz olyan nélkülözhetetlenül hozzátartozik, mint a cipőhöz a felsőrész vagy a kabáthoz a bélés. A figyelmes udvarló a leány vonzóerejét megtízszerezi, hibáit lecsökkenti, mert ugyan melyik nő tudna ellenállni a gyöngéd szavaknak, amelyekkel a tetszését és nem tetszését leső férfi kedves tapintata elárasztja? Ez az, amit úgy hívnak: figyelem.

A szerelem versenyfutásában a pálmát a figyelmes udvarló viszi el; csinos külső, a gazdagság helyett ez az erény fegyvere. Gondoljunk csak Cseng Jüan-ho esetére. Mikor Li Ja-hszien a hóesésben találkozott vele, megesett rajta a szíve, hímzett ruhájába burkolta, válogatott falatokkal táplálta és végül feleségül ment hozzá. És mindez nem a kellemes külsejéért, nem a vagyonáért, csupán azért történt, mert Cseng olyan figyelmes fiatalember volt, hogy nem bírt tőle elszakadni. Emlékezzünk arra az esetre, amikor Li Ja-hszien beteg lett és lóhúsleveszt kívánt inni. Cseng a legjobb lovát ölte meg a kedvéért. Egyetlen ilyen esemény elég ahhoz, hogy a lány szívét megnyerje. És amikor végül Cseng az államvizsgán elsőként végzett, és Li Ja-hszien felesége rangot kapott, a kereplős koldus udvari tanácsos lett, aki nyomorult viskóját otthagya, hogy azután márványpalotában és selyemtakarók között lakjék. Emlékezetük pedig nemzedékről nemzedékre szállt.

*Szerencsénk estelén az arany sem ragyog,
Szerencsénk hajnalán a vas is mosolyog.*

Az első Szung császár trónralépését követő hét uralkodó idejében a nép békében és biztonságban élt. De attól fogva, hogy Huj Cung császár hitvány minisztereket nevezett ki és minden idejét szórakozásokkal töltötte, az országos ügyek helyett a ligeteken és a mulatókerteken járt az esze, alattvalói közt nyugtalanság kezdett úrrá lenni. A Csin-tatórok kihasználták a zavart és betörték az országba. A virágok szép birodalmát összerombolták; a császárt és fiát fogolyként északra hurcolták. A béke csak akkor állt helyre, amikor Kang herceg agyaglován átkelt a Jangcén, és mint Kao-cung császár délen megvetette a lábát. Ezekben az évtizedekben a nép leírhatatlanul sokat szenvedett.

Az északi birodalom fővárosán, Kajfengen kívül fekvő Anlo faluban élt egy ember, név szerint Hszin San; a feleségét leánynevén Jüannak hívták. Szatócsboltjuk kényelmesen

eltartotta őket. Gabonát, lisztet, babot, teát, bort, olajat, sót és hasonló dolgokat árultak. A már negyvenedik évét is betöltött Hszin Sannak nem volt fia, csak egyetlen leánykája, a szép és okos Jao-csin. Hetedik évében falusi iskolába került és egy-kettőre megtanult olvasni. Tízéves korában verseket írt. Tizenkét éves korára tökéletesen értette a költészetet, a sakkozást, a szépírást és a festészet művészetét. És az ügyesség, amellyel a tűt kezelte, mindenkit bámulatba ejtett. Mintha minden képessége a természet ajándéka lett volna.

Hszin Sannak nem lévén fia, előrelátóan olyan vöröln akart gondoskodni, aki öreg napjaiban majd támasza lesz. Ám az ilyen ragyogó képességű leány számára nem könnyű megfelelő férjet találni, így aztán minden házassági ajánlatot visszautasított. Ez éppen arra az időre esett, amikor a Csin-tatórok betörték Kínába és elfoglalták Kajfenget. Az első miniszter megadta magát és a főváros felszabadítására összegyűlt erősítő csapatokat nem engedte előnyomulni. Az ellenség - ereje így megnövekedvén - ostrommal vette be a várost. A császárt és a fiát elfogták, a külvárosi nép öreget és fiatal magával cipelve eszevezt félelemben menekült. Hszin San feleségével, tizenkét éves lányával, hátukon batyuval a menekülőkkal együtt szintén útra kerekedett. Rémulten, mint eltévedt kutya, és gyorsan, mint a hálóból szabadult hal, éhen-szomjan, fagyoskodva törtettek előre. A tatárok nem is érték utol őket, de néhány megvert kormánycsapattal találkoztak.

A katonák, meglátva a batyukkal megrakodott menekülőket, kiabálni kezdtek: »Jönnek a tatárok!« - És a nép megriasztására mindenfelé tüzet gyújtottak.

Az est beálltával a menekülőkön páni félelem lett úrrá, ahányan voltak, annyifelé szaladtak, anélkül, hogy egymásra ügyeltek volna. A csapatok kihasználták a zűrzavart, s aki nem akart szépszerével osztozni velük, azt kirabolták, leütötték. Felfordulást a felfordulásra és szerencsétlenséget a szerencsétlenségre halmoztak.

A katonák Jao-csint is ide-oda lökdözték, taszigálták, a kislány elesett és mire feltápászkodott, szülei eltűntek. Kiabálni nem mert s az éjszakát az út mentén, egy elhagyott sírgödörben töltötte, de reggel, amikor kimerészkedett, szeme csak a szélkergette port és a holttestek takarta utat látta. A menekülteknek, akikkel együtt tette meg az eddigi utat, nyoma veszett. Keserves sírásra fakadt, szüleit kereste, de sejtelve sem volt, merre induljon. Mit tehetett volna egyebet, könnyeket hullatva dél felé tartott. Éhesen, kimerülten még egy mérföldet sem haladt, amikor vályogkunyhót pillantott meg. Elhatározta, hogy bemegy és vizet kér. Odaérve azonban csupán egy összeomlott, elhagyatott kalyibát talált: lakói régen elmenekülhettek. Most már leroskadt és a vályogfal tövében olyan fájdalmasan zokogott, mintha a szíve akarna meghasadni.

Ebben a pillanatban, mintha csak a sors rendelte volna, nem más toppant elébe, mint éppen Hszin szomszédja, Pu Csiao, a hírhedt naplopó csavargó. A kormánycsapatok őt is elszakították a maga csoportjától, s így magánosan vándorolt. A sírásra odasietett, hogy megnézzé, mi történt.

Jao-csin gyermekkorától fogva ismerte az embert és magános elhagyatottságában a szomszédot barátnak nézte. Szemét megtörölte és felállt, hogy üdvözlje.

- Nem láttad a szüleimet? - kérdezte.

Pu hirtelen ilyen gondolatokat kezdett elméjében forgatni: »A kormányzói csapatok tegnap kiraboltak, alig van valami pénzem. Itt az égből pottyant segítség! Ez a leány aranyat ér!«

Felelni azonban hazugsággal felelt:

- Szüleid egészen kétségbeestek elvesztésed miatt. Előrementek és szavamat vették, hogy ha megtalállak, visszaviszlek hozzájuk. Biztosítottak a gazdag jutalomról.

Jao-csin értelmes gyermek volt, de szorult helyzete mégis hiszékennyé tette, és teljes bizalommal csatlakozott Puhoz.

*Azok közt, kik egymást meg se látták,
Szorultságban nő meg a barátság.*

- Szüleid éjjel-nappal úton vannak - mondta a kislánynak Pu s közben adott neki valamit elemózsiájából -, ha nem találkozunk velük az úton és meg akarjuk őket találni, Csienkangnál át kell kelniük a folyón. Útközben úgy bánok veled, mintha a leányom lennél, te meg szólíts engem apádnak. Egyébként még azt hinnék az emberek, hogy eltévedt kislányokat rabolok, s az nem lenne valami kellemes, érted?

Jao-csin beleegyezett. Ezután akár gyalogszerrel utaztak, akár hajón, úgy viselkedtek, mint apa és leánya.

Csienkangba érve hallották, hogy a tatár vezér negyedik fia csapataival éppen át akar kelni a folyón, így attól tartottak, hogy Csienkangban nem lennének biztonságban. Arról is értesültek, hogy Kang herceg Hangcsouban, amelyet azután Linannak nevezett el, trónra lépett. Mindez arra készítette őket, hogy Zsuncsouban bárkába szálljanak és Szucsou, Csangcsou és Hucsou érintésével a déli fővárosba hajózzanak, ahol aztán egy kocsmában szálltak meg.

Igen ám, de a Kajfengtől Linanig tartó ezer mérföldes utazás Pu minden ezüstpénzét felémésztette. Az utolsó fogadóban már a kabátját kellett eladnia, hogy számláját ki tudja fizetni. Egyetlen vagyona maradt: Jao-csin, és már égett a vágtyól, hogy élő áruján túladjon. Mihelyt meghallotta, hogy a Nyugati Tónál lakik egy kerítőnő, bizonyos Vang asszony, aki leányokat vásárol, elhívta a kocsmába, hogy becsülje meg az áruját és tegyen ajánlatot. Vang asszony, látva a csinos lánykát, felajánlott érte ötven ezüst tallért, és Pu, a pénzt elzsebelve, tüstént elvitte a leányt a kerítőnő házába.

Pu nagy ravaszul így szólt Vang asszonyhoz:

- Ez az én tulajdon lányom. A szívem vérzik, amikor el kell válnom tőle. - És álnokul így folytatta: - Ha türelmesen bánsz vele, minden kívánságod teljesíti, de kedvesnek kell hozzá lenned!

A leányhoz meg így beszélt:

- Vang asszony a rokonom. Ameddig szüleid keresésére megyek, nála hagyjak, ha majd megtaláltam őket, érted jövök.

Így esett, hogy Jao-csin őszinte örömmel ment Vang asszonyhoz.

*Az okos kisasszony - mily szomorú eset!
Ilyen balvégzetű kelepccébe esett.*

Vang asszony Jao-csint új ruhába öltöztette: egyik belső szobájában szállásolta el; naponta jó táplálékot meg teát adott neki, és oly kedvesen beszélt vele, hogy a leány nemsokára egész otthonosan érezte magát. De amikor már több nap is eltelt, és Pu Csiao semmit sem hallatott magáról, Jao-csinben újra felébredt a szülei utáni vágy, és könnyes szemmel kérdezte Vang asszonytól:

- Pu bácsi miért nem jön vissza?

- Miféle Pu bácsi?

- Pu úr, aki idehozott.

- Azt mondta nekem, hogy az apád.

- Az ő neve Pu, az enyém Hszin.

Aztán elmondta, hogy a fővárosból menekülve, hogyan vesztette el szüleit, hogyan találkozott Puval, aki mindent ígért neki és Linanba hozta.

- Ezt nem hittem volna! - kiáltott fel Vang asszony. - Úgy hát árvagyerek vagy, rák olló nélkül! Megmondom neked az igazat: Pu barátunk ötven ezüst tallérért eladott nekem. Mi itt leánykereskedéssel foglalkozunk, már vettem is három-négy lányt, de egyik sem valami szép. Mivel megtetszettél nekem, úgy bánok veled, mintha saját gyermekem lennél, és ha egyszer felnővekedsz, kezeskedem érte, nem fogsz szükséget látni.

Jao-csin egyszerre megértette, hogy Pu rászedte, és zokogásban tört ki. Jó ideig vigasztalhatatlan volt.

Vang asszony most új nevet adott neki, és ettől fogva a házban mindenki Vang Mejnnek szólította. Megtanult hangszeren játszani, énekelni, táncolni, és valamennyihez kiválóan értett. Tizennégy éves korára annyira elbájoló hajadonná serdült, hogy a linani ifjak szépségének hódolva, gazdag ajándékokkal halmozták el. Voltak, akik a női géniuszt csodálták benne, és amikor kiderült, milyen szépen és ügyesen kezeli az ecsetet, naponta ajtajánál tolongtak, csak hogy egy szépen írt sort vagy egy költeményt kapjanak tőle. Nemsokára olyan híres lett, hogy csak Virágkirálynő néven emlegették. Néhány ifjú a Nyugati Tónál a következő költeményben dicsőítette:

*Leányok közt egyetlen, virágok közt tündöklő,
Ecset ritka művésze, festő és híres költő,
Hangszereken és táncban, énekben nincsen párja,
Nyugati Tónak mondják, Hszi Si volt a mintája,
E csodálatos lánynak nincs földi vetélytársa.
Szerencse választotta, ezerszer boldog férfi,
Ily sugárzó ajándék a halált is megéri.*

Mikor Jao-csin tizennégy éves lett, a meglett férfiak is megjelentek, hogy a híres szépség első éjszakájáért versenyezzenek. Ő azonban mindenkit visszautasított. Ami Vang asszonyt illeti, ő úgy becsülte a leányt, mintha szinaranyból lenne, és látva, hogy Virágkirálynő ellenkezik, nem mert szembeszállni vele.

Egy újabb esztendő múltával Vang asszony megkérdezte Jao-csint, hajlandó-e már vendégeket fogadni? A leány azonban rendíthetetlen maradt.

- Mindaddig nem egyezem bele, míg szüleimmel nem találkozom, s az ő engedélyüket meg nem nyerem - jelentette ki.

Vang asszony magában háborgott, de óvakodott attól, hogy a leányt megsértse, és hallgatott. Egy szép napon azonban bizonyos Csin nevű gazdag férfi jelentkezett, aki a Virágkirálynő első éjszakájáért háromszáz ezüst tallért ajánlott fel. Ez a hatalmas pénzösszeg Vang asszonynak ravasz tervet sugalmazott. A terv Csinnek is tetszett. A Hold ünnepének estéjén Virágkirálynő meghívást kapott a Nyugati Tóra, hogy csónakból gyönyörködjék a hullámokban. A kerítőnő néhány csinos ajándékkal mulattatta s közben addig itatta a leányt, míg az részeg nem lett. Ekkor hazavitték Vang asszony házába és lefektették az ágyra. Másnap hajnalban felébredve, megértette, hogy törbe csalták és szüzességét elvesztette. Szerencsétlen sorsán keseregve felkelt, felöltözött, levetette magát az ágy melletti bambuszkerevetre és arccal a falnak, csendesen sírdogált. Amikor Csin úr közeledni akart hozzá, úgy megkarmolta az arcát, hogy a

vér kiserkent belőle. Mivel ez már nem volt benn az alkuban, Csin úr, ahogy kivilágosodott, szedte a sátorfáját, és mire Vang asszony utána ment, hogy marasztalja, már el is párologott.

Szokásban volt, hogy a ház úrnője szerencsekívánattal üdvözlje a férfit, akivel az örömlány első éjszakáját töltötte. Ilyenkor a többi kerítő is megjelent jókívánságaival. Több napig tartó ünnepséget is szoktak rendezni, és a fiatalember rendszerint egy-két hónapig is ottmaradt, vagy néha húsz napig, de legalább két hétig. Így aztán Csin úr váratlan, korai távozása hallatlan esetnek látszott. Vang asszony rémüldözés közepette magára kapta ruháját, felrohant; Jao-csint ott találta a kereveten, arcát könnyek borították. Abban a reményben, hogy rá tudja venni a lányt több vendég fogadására, igyekezett mentegetni magát a történetekért. Virágkirálynő azonban szót sem szólt, s a kerítő végül is magára hagyta.

Jao-csin egy álló napig sírt, nem evett, nem ivott, és kijelentette, hogy sokkal betegebb, mint hogy le tudjon menni vagy éppen vendéget fogadon. Vang asszonyt ez a viselkedés kihozta a sodrából, s már azon volt, hogy megbünteti, de attól tartott, hogy az önérzetes leányt ez még makacsabbá tenné. Ám ha enged, akkor Jao-csin senkit sem fogad, semmit sem keres, s ebben az esetben száz évig sem látja hasznát, így töprengett napokig, minden eredmény nélkül, míg eszébe nem jutott fogadott nővére, Liu asszony, a ház gyakori látogatója. Ilyen gondolatok támadtak benne: »Liu asszony pompásan érti a rábeszélés művészetét és Jao-csinnel jó barátságban is van. Megkérem, beszéljen a leánnyal. Ha észre tudná téríteni, igazán nagy szolgálatot tenne.«

Átküldött egy leányt Liu asszonyért, s mikor barátnője megérkezett és az első szobában helyet foglaltak, Vang asszony feltárta előtte nehézségeit.

Liu asszony megnyugtatta:

- Bízzad csak rám! Én még az angyalokban és az istenekben is felébresztem a szerelmi vágyat.
- Ha valóban sikerülne - szólt Vang asszony - örömet a földig hajolnék előtted. De mielőtt bemész hozzá, igyál még teát, nehogy beszéd közben kiszáradjon a torkod.
- Az én szájam olyan, mint a tenger - kérkedett Liu asszony - ha egész nap beszélnék, akkor se szomjaznék meg.

Néhány csésze tea után a belső szobák felé tartott, de Jao-csin ajtaját zárva találta. Halk kopogtatás után szólította:

- Húgocskám!

Jao-csin felismerte Liu asszony hangját és kinyitotta az ajtót.

Kölcsönösen üdvözölték egymást, s Liu asszony leült a leány mellé az asztalhoz. Az asztalon egy darab selymet vett észre, a selymen még nem kifestett, csak lerajzolt női fejjel.

- Csodálatos! - kiáltott fel. - Milyen ügyes vagy! Vang asszonynak szerencséje van az ilyen csinos lánnyal, mint te, aki még művelt és szép is. Ezer arany tallérért sem lehetne hozzád hasonlót találni az egész fővárosban.

- Ne tréfálgj! - tiltakozott Jao-csin. - Mi jó szél hozott ma erre?

- Már régen meg akartalak látogatni - válaszolt Liu asszony - de a háztartás annyi tennivalóval jár! Ma azonban mégis időt szakítottam, hogy szerencsekívánataimmal üdvözöljelek, mert hallottam, hogy a fésűt a hajadba tűzték.

Jao-csin fülig pirult és a fejét szó nélkül lehajtotta. Liu asszony látta, hogy a leány szégyelli magát, a székét közelebb toltta és megfogta a kezét.

- Gyermek, nem vagy te már lágyhéjú tojás - szólalt meg - mire jó ez a finnyáskodás? Ha ilyen szemérmes vagy, hogyan fogsz sok pénzt keresni?

- Minek nekem a pénz?

- Ha neked nincs rá szükséged, gyermekem, úrnőd méltón elvárja, hogy viszonzod mindazt, amit rád költött. Aki a hegyen él, azt a hegy tartja el, aki a vízen él, azt a víz tartja el. Vang asszony többi lánya egy napon sem említhető veled. Kertjének te vagy a legszebb gyümölcs, és ő megkülönböztetett bánásmódban részesít téged. Ilyen okos lány, mint te, ezt meg is érti. Hallom, hogy az első vendéged óta mindenkit visszautasítottál. Mit képzelsz, hová vezet ez a viselkedés? Ki hajlandó selyemhernyót eperlevéllel táplálni, ha az nem sző selymet? Mivel úrnőd különös figyelemmel van irántad, neked is kell valamit nyújtanod, mert ha nem, bizony kiteszed magad a többi lány megszólásának.

- Csak hadd szóljanak meg! Mit törődöm vele!

- Nos, igen, a szóbeszéd csak szóbeszéd. De úgy látszik, nem ismered életrendünket.

- Mit akarsz mondani?

- A mi hivatásunkban ti, leányok, jelentitek az élelmet, a ruházatot, a pénzt. Ha elég szerencsénk van és egy csinos lányra teszünk szert, olyan az, mint ha valamelyik jobb család szép birtokot szerez. Míg kicsi a lány, alig várjuk, hogy felnőjön, mert ha már az első férfit fogadta, olyan, mint az aratásra megérett gabona - és mi készenlétben állunk, hogy besöpörjük a pénzt! Ha az egyik férfi kimegy a hátsó ajtón, a másik bejön az első ajtón. Csang úr rizst küld, Li úr tüzelőt. A látogatók csak úgy sereglenek - ez az, amit mi virágzó üzletnek nevezünk.

- A szégyen pírja önt el szavaid hallatára - szólalt meg Jao-csin - én ilyet nem teszek.

Liu asszony kezét a szája elé téve, élesen felnevetett.

- Hogy nem teszel?! - kiáltotta. - Kisasszonyom, ebbe aztán nincs beleszólásod. Vang asszony a ház úrnője, és ha nem engedelmessz, akár agyon is verhet, mindenképpen meg kell tenned, amit kíván. Úrnőd sohasem bánt veled keményen; értelmedre és szépségedre való tekintettel jóindulatúan kezelte; nem akarta, hogy becsületeden csorba essék vagy önérzettedben kárt szenvedj. Most azonban éppen elpanaszolta, hogy saját szerencsédet sem tudod megbecsülni, nem akarod megérteni, hogy a pehely könnyű, a malomkő nehéz. Megharagítottad, és engem arra kért, beszéljek a lelkedre. Ha tovább is makacskodsz, indulatait nem fogja tovább fékezni, szidalmakban és verésben lesz részed. Megszökni úgysem tudsz. Vigyázz, nehogy rosszul indulj! Ha egyszer megkezdődik a civódás, nem ér az véget sem éjjel, sem nappal; a végén úgysem tudsz ellenállni és fogadod a férfiakat. De későn, mert akkor már elvesztetted kiváltságos helyzetedet, és a többi lány nevétségének tárgya leszel. Fogadd meg a tanácsomat: mivel hatalmában vagy, legjobban, ha kívánsága szerint cselekszel, és meglátod, hogy akkor milyen kellemes lesz az élet.

- Én tisztességes családból származom - felelte Jao-csin - törbe csaltak, úgy kerültem nyilvános házba. Nénikém, ha segítenél nekem, hogy megfelelő férjet találjak, nagyobb szolgálatot tennél, mint egy kilencemeletes pagoda építésével. Nem, inkább a halál, mint a gyalázat!

- A férjhezmenés valóban helyes és rendjén való, gyermekem - felelte Liu asszony. - Ezt természetesen nem ellenezném. De házasság sem egyféle van.

- Többfajta házasság? Mit jelentsen ez?

- Ismerünk igazi házasságot és álházasságot; ismerünk szomorú és boldog házasságot; idejében kötött, kedvező házasságot és kényszerházasságot; jól végződő és rosszul végződő házasságot. Nos, gyermekem, most mindegyiket megmagyarázom, figyeld meg türelmesen.

Mit nevezünk igazi házasságnak? Az eszményi pár a ragyogó értelmű, tanult férfi és a szép leány. Az ilyen házasság azonban ritka. Ha két ilyen ember találkozik és egymásba szeret, egy pillanatig sem tudnak egymás nélkül élni, össze akarnak házasodni; olyanok, mint két, mindhalálig egymáson csüngő molypille. Ez az igazi házasság.

És az álházasság? Megtörténik, hogy valamely fiatalember olyan leányba szeret, aki nem akar ugyan a felesége lenni, de a pénze miatt a lány mégis behálózza. Kitér az esküvő napját; a leány visszaszökik. Ilyenkor a bolond, bár tudja, hogy nem szeretik, mégis ragaszkodik a házassághoz; a lány gazdáját megajándékozza, s ezzel a leányt - annak akarata ellenére - elnyeri. Hazaviszi, a lány szándékosan megsérti a családi szokásokat, jeleneteket rendez, vagy akár más férfival kacérkodik, míg végül a férfi belátja, hogy a házasság tarthatatlan, és egy éven vagy fél éven belül visszaküldi a nyilvánosházba. Az ilyen házasságnak egyetlen célja a pénzszerzés, ezért nevezik álházasságnak.

Mi a szomorú házasság? Megtörténik, hogy valamely férfi olyan lányt kíván meg, akinek a számára ő közömbös. A férfi tekintélyével kényszeríti a ház úrnőjét - aki minden zavartól fél - a beleegyezésre. A leány kénytelen könnyes szemmel követni. Hazaérve úgy érzi, mintha a tenger mélyére került volna, mert a családi szabályok oly merevek, hogy ujját sem meri felemelni; félig ágyasként, félig cselédként tengeti nyomorult életét. Ez a szomorú házasság.

De milyen lehet a boldog házasság? Ez annak a leánynak az osztályrésze, akinek módjában áll férjet választani, és véletlenül olyan gazdag és nemeslelkű fiatalemberre talál, akinek ugyan jóindulatú a felesége, de fia nincsen. A férfi abban a reményben veszi el a leányt, hogy az majd fiat szül neki, és ha ez valóban megtörténik, akkor a ház úrnőjének tekintik, és életét jólétben tölti. Ez a boldog házasság.

Vajon mit neveznek alkalmas időben kötött házasságnak? Előfordul, hogy a híres és népszerű kurtizán egyszer csak úgy érzi, elég volt már szerelemből, szórakozásból, és egy valóban megfelelő férjet választ. Sikereinek csúcspontján megállva, nyugodt lehet, hogy senki sem fogja lenézni. Ez az idejében kötött házasság.

Milyen ezek után a kényszerházasság? Van olyan leány, aki nem is kíván férjhez menni, de vagy hivatalos kényszer, vagy fenyegetés, vagy adósság terhe miatt nem tehet mást, mint hogy férjhez megy, akár jó a férj, akár nem. Már semmi más kívánsága nincs, csak a béke, nyugalom és biztos tető a feje fölött. Ez a kényszerházasság.

Mit nevezünk jól végződő házasságnak? Ez annak a kurtizánnak az esete, aki fiatalságának már a végét járja, s miután elég tapasztalatot gyűjtött, olyan derék fickóra talál, akivel kölcsönös vonzalmat éreznek egymás iránt. Most már felvonhatja a vitorlát és indulhat, hogy holtig el se hagyják egymást. Ez a jól végződő házasság.

Mit hívunk rosszul végződő házasságnak? Ez annak a szerelmespárnak az esete, amelynek hirtelen fellobbanó szenvedélye éppen olyan hirtelen le is lohad. Vagy egy másik példa. A férj szülei nehézségeket támasztanak, vagy a feleség féltékeny, úgyhogy sok civódás után visszaküldi a lányt és még a pénzét is visszakéri. Vagy ez: a férj úgy elszegényedik, hogy nem tudja eltartani, s így ha a nélkülözést nem bírja viselni, visszatér a régi mesterségéhez. Ezek a rosszul végződő házasságok.

- Ezek után mit kell tennem, ha férjhez akarok menni? - kérdezte Jao-csin.

- Figyelj rám, gyermekem, megmondom neked.

- Jó tanácsod örök hálára kötelez.

- A házasság komoly lépés - kezdte Liu asszony. - Egyébként, ha még a mai napon mennél is férjhez, akkor sem nyerhetnéd már vissza a szüzességedet. A baj ott kezdődött, hogy egyáltalában idekerültél, de ez volt a sorsod. És most már, hogy úrnőd annyi gondot fordított nevelésedre, bizonyára nem engedne el, míg a következő években néhány ezer ezüst tallért nem szerzel neki. Azonkívül, ha férjhez akarsz menni, előbb megfelelő férfit kell találnod. Csak nem akarsz valami ocsmány, bűzös alakhoz menni, vagy igen? De ha nem fogadsz senkit, hogyan találsz magadhoz való férjet? Ha mindenkit visszautasítasz, úrnőd kénytelen lesz valami gazdag embernek ágyasként eladni. Ez a férj azonban lehet öreg is, rút is, vagy valami csiszolatlan falusi bugris. Az aztán nyomorúságos élet lenne! Annál az is jobb lenne, ha a folyóba vetnének; akkor legalább a csobbanására figyelmessé váló emberek sajnálkoznának rajtad. Ezért én csak azt tanácsolhatom, tedd, amit úrnőd kíván, és fogadd a vendégeket. Ilyen csodaszép és művelt leányhoz, mint te, közönséges fickó úgysem mer közeledni, csak a gazdag és előkelő családok fiai, akik nem mulasztják el az illő tiszteletet. Mialatt fiatal-ságodban a szerelemnek, a szórakozásnak élsz, úrnőd ügyét is előbbre viszed és valamit még félre is teszel, hogy a jövőben senki segítségére ne szorulj. Azután majd öt vagy tíz év múlva, ha kedvedre való ifjúra akadsz, közvetítőd leszek és gondom lesz rá, hogy méltó módon menj férjhez. Ez ellen Vang asszonynak sem lesz kifogása. Nem így lesz hát a legjobb mindkettőtöknek?

Jao-csin nem felelt ugyan, de mosolygott, és Liu asszony ebből megértette, hogy győzött. A rábeszélést így fejezte be:

- Életrevaló tanácsokkal láttalak el, valamikor még hálás leszel érte - ezzel felkelt és távozott.

Vang asszony az ajtó mögött minden szót hallott. Amikor a leány Liu asszonyt kikísérte és úrnőjével szemben találta magát, szégyenkezve a szobájába vonult. A két kerítendő visszatért az első szobába és ott leült.

- Ugyancsak makacs leány - kezdte Liu asszony - de hála az én rábeszélőképességemnek, a vas olvadni kezdett. Ha nem vesztegeted az időt és idejében szerzel neki új vendéget, akkor meglátod, barátságosan fog viselkedni. Ha ez megtörtént, szerencsekívánataimmal újból itt leszek.

Vang asszony nem győzött hálálkodni a barátnőjének, és nem engedte el, míg étellel-itallal meg nem vendégelte. Később a Nyugati Tó ifjai Liu asszony rábeszélőképességéről verset írtak.

*Liu asszony nyelve oly fürgén pereg,
Hallatán pirul a szónoksereg.
Ha akarja, friss hó is fekete,
Elhiteti, hogy bölcsnek nincs esze,
A részegest felkölti éjszaka,
S igent mond a lány, ki így szólt: soha.*

A Liu asszonnal való beszélgetés után Jao-csin készségesen fogadta a vendégeket. Nemsokára úgy körülrajzották, alig volt egy szabad pillanata. Oly híres lett, hogy Vang asszony tíz ezüst tallért szabott ki egy vele töltött éjszakáért. De a férfiak még ilyen áron is harcoltak érte. Vang asszony a sok pénz láttára örömmámorban úszott, míg Jao-csin feszülten leste, talál-e valakit, akit megszeret - de mindhiába. Ahogy a közmondás tartja: »Drága kincsnél nehezebb: hű szeretőt ne keress.«

Történetünk most egy Csu nevű öregemberhez vezet bennünket, akinek Hangcsouban a Csingpo Kapun kívül olajkereskedése volt. Csu három évvel a most következő események előtt egy fiatal kajfengi menekültet fogadott örökbe, akit Csin Csungnak hívtak. A legényke még kicsiny gyermekkorában elvesztette az anyját. Tizenhárom éves korában apja is elhagyta, hogy a Tien Csu Kolostorban szerzetes lehessen. Az öreg Csu gyermektelen özvegy lévén, Csin Csungot saját gyermekének tekintette: nevét Csu Csungra változtatta és maga mellé vette, hogy megtanulja a kereskedést. Eleinte minden jól ment. Később azonban Öreg Csut vesebántalmak kínozták, s ennek következtében többet ült és feküdt, mint amennyit dolgozott. Kénytelen volt üzletében egy segédet, nevezetesen Hszing Csüant alkalmazni.

Négy év nyílként repült el felettük. Közben Csung szemrevaló tizenhét éves ifjúvá serdült, de ha benne volt is a korban, nem nősült meg. Volt a házban egy húszévesnél idősebb leány, Lan-hua. Ez szemet vetett Csungra és többször is kivetette rá a horgot. Csung azonban tisztességes fiú volt. Ez a csámpás teremtés különben sem érdekelte. Így az egyik oldalon volt az akarom, a másikon a nemakarom.

Lan-hua belátta, hogy a fiatalemberre semmi hatást nem gyakorol, és hálóját Hszing Csüan, a segéd felé irányította. Ez a közel negyvenéves agglegény tüstént bekapta a horgot és gyakran elrejtőzött a leánnyal. Később már úgy érezték, hogy Csung az útjukban áll, és azon mesterkedtek, hogyan tehetnék ki a szűrét.

Egy szép napon Lan-hua mint az ártatlanság mintaképe állt Öreg Csu elé és panaszkodni kezdett:

- Csung úrfi, ez az elvetemült, gonosz fickó már többször el akart csábítani...

Öreg Csu maga is enyelgett a lánnyal, és így most a féltékenység fullánkja megszurta.

Ezután Hszing Csüan sora következett. Miután pénzt lopott az üzletből, így szólt az öregemberhez:

- Csung úrfi játszani jár valahová. Többször megdézsmálta a pénztárt.

Öreg Csu eleinte nem hitt a szavának, de később az öregedés homályát kihasználva, mégis sikerült őt meggyőzni. Ekkor hívatta Csungot és keserű szemrehányással illette. Csungnak elég esze volt ahhoz, hogy megértse, mindezt Hszing Csüannak és Lan-huának köszönheti. De arra gondolt, bármit tenne a maga igazolására, az csak felkavarná a dolgokat, és ha Öreg Csu nem hinne neki, még rosszabbra fordulna a sora. Ezért más utat választott.

- Nincs annyi munka - szólt Öreg Csunghoz - hogy Hszin urat is, engem is foglalkoztasson. Csak lássa ő el az üzletet, én pedig elmegyek olajárusnak. A pénz, amit így keresek, forgalmunkat megkészszerzi.

Az öregember bele is egyezik, ha nincs ott Hszing Csüan, aki így beszélt:

- Szó sincs róla, hogy olajárus akarna lenni! Miután évekig meglopott, tekintélyes összeget tett félre, és mivel neheztel rád, amiért nem találtál asszonyt a számára, nem akar többé neked dolgozni. A maga ura kíván lenni, hogy megnősüljön és családot alapítson.

Öreg Csu sóhajtott:

- Úgy bántam vele, mint, gyermekemmel, de ő nem ismeri a hálaérzetet. Büntesse meg az ég! Jól van ez így. Nem a saját fiam, nem is tudunk összetartani, jobb, ha elengedem!

Miután három ezüst tallért adott Csungnak és megengedte, hogy ruháját, ágyneműjét magával vigye, elküldte. Mindebből az is látható, hogy az öregembernek jó szíve volt. Csung, látva, hogy nevelőapja nem tartja tovább magánál, négyszer meghajolt előtte és keserű könnyeket hullatva távozott.

Mikor Csung apja annak idején a Tien Csu Kolostorba vonult, fiával nem közölte, hová megy. Így a fiú, mihelyt elhagyta Öreg Csu házát, a Csungan Hídnál szobát bérelt, ott letette a málháját, lakatot vásárolt, bezárta a szobát, és a fő- meg mellékutakat bejárva, kereste az apját. Több napi hiábavaló kutatás után feladta a küzdelmet. Az Öreg Csu házában töltött négy év alatt a fiú nevelőapjával szemben olyan becsületesen viselkedett, hogy egyetlen fillért nem takarított meg magának. Így a három ezüst talléron kívül, amit távozáskor kapott, semmije sem volt; ezzel pedig semmiféle üzletet nem lehetett kezdeni. Addig törte a fejét, ameddig világosan nem látta, hogy mivel csupán az olajkereskedelemben jártas, és mivel az olajkereskedésekben ismerik is, ez a legbiztosabb foglalkozás a maga számára. Vásárolt is mindjárt rudat és olajos bődönt s a maradék pénzből olajat.

A kereskedő, akitől Csu az olajat vette, tudta, hogy Csung becsületes fiú, és sajnálta is, hogy a rágalmak miatt nem segédkezhet többé az üzletben és kénytelen az utcán árulni olajat. A kereskedő, hogy segítsen rajta, a legtisztább olajjal szolgálta ki, és bővebben mérte az árut, mint bárki másnak. Ez a segítség megengedte Csungnak, hogy vevőit ő is jobban szolgálja. Ezért több olajat adott el, mint a többi vándorkereskedő, és még a napi haszna is megvolt. Élni azonban takarékosan élt, pénzét félretette és csak a legszükségesebbet vásárolta. Egyetlen gondolat foglalkoztatta, és ez az apja volt.

»Nevelőapám Csura változtatta a nevemet - tanakodott magában - honnan tudnák az emberek, hogy az én valódi nevem Csin? Ha apám történetesen keresne, nem is tudna így megtalálni.«

Erre elhatározta, hogy újból felveszi eredeti családnevét. Ha egy felső osztályhoz tartozó ifjú, akire szép jövő vár, nevet akar változtatni, a kormányhoz terjeszt be kérelmet vagy értesíti a Szertartások Minisztériumát vagy a Császári Kollégiumot, hogy a népszámlálási listán azt mindenkinek tudomására adhassák. De a szegény olajárus hogyan tegye közhírré nevének megváltoztatását? Csung megtalálta a módját. Az egyik olajoskannára hatalmas jelekkel ráírta: Csin, a másikra ráírta: Kajfeng. Így tudatta az emberekkel a személynevet és származásának helyét. Ettől fogva a piacon mindenki a valódi nevéen ismerte, és így is emlegette: Csin, az olajárus.

Beköszöntött a tavasz, amikor az idő nem is túlságosan meleg, nem is túlságosan hűvös. Híre terjedt, hogy a Csao Csing Kolostorban kilencnapos búcsú lesz. Arra számítva, hogy ott sok olajra lesz szükség, Csung vállára vette az olajoskannákat. És valóban, a barátok, akik névről már ismerték és hallották hírét, hogy olaja nemcsak jobb, mint másé, hanem még bővebben is méri, kizárólag tőle vásároltak. Így esett, hogy Csung kilenc, egymást követő napon vitte áruját a kolostorba.

*Csalásnak ugyan mi haszna?
Becsületnek van jutalma.*

A kilencedik napon, kellemes tavaszidőben, mikor Csung üres kannáival kilépett a kolostorból, az egész vidék nyüzsgött a sétálóktól. Az ifjú Csung a tó partján haladva, nyíló őszi-barackfákon és füzeken legeltette a szemét. A vízen ide-oda hullámozó, festett bárkákból fuvola és dob vidám hangját hozta a szél. Csung a kolostortól jobbra fekvő tisztáson letette a rudat, a kannákat, s leült egy sziklára pihenni. Nem messze, a tóval szemben bekerített ház aranyozott kapuval hívta magára a figyelmét. A kapu mögött cinóbervörös ráccsal bekerített

törpe bambuszok nőttek; a belső részekből csupán az első udvart láthatta; az tiszta volt és csinos. A házból egy leány kíséretében néhány kalapos férfi jött ki. A kapuhoz érve a férfiak meghajoltak és távoztak, a leány ismét bement.

Csung szeme a leányra tapadt, soha életében nem látott még ilyen ékes szépséget. Mintha álom láncolta volna a sziklára, moccanni sem tudott. Az együgyű legény azt sem tudta, mi fán teremnek a kurtizánok, és éppen azon tanakodott, kié is lehet ez a ház, amikor egy középkorú asszony a szolgálóleányával kijött onnan.

- Éppen olajért indultam - kiáltott fel az asszony az olajoskannákat megpillantva - és itt van egy olajárus. Vegyünk tőle!

- Olajat árulsz? - kérdezte a leány.

- Már mind elfogyott, asszonyom - felelte Csung - de holnap megint hozok.

A leány ismerte az írást és látva a kannán a jeleket, így szólt úrnőjéhez:

- Ezt az olajárust Csinnek hívják.

Az asszony hallotta már a becsületes olajárus, Csin nevét, s ezért azt mondta:

- Nekünk mindennap szükségünk van olajra, ha elhozod ide, tőled fogunk vásárolni.

- Köszönöm, asszonyom - válaszolta Csung - késedelem nélkül itt leszek.

Az asszony és a szolgálólány elment.

»Szeretném tudni, milyen kapcsolatban lehet ez az asszony azzal a leánnyal - morfondírozott magában Csung. - Azt se bánom, ha nem lesz mindennap hasznom, csak azt a leányt jól megnézhessem.«

Felkapta a rudat, hogy induljon, amikor egy kék mennyezetes gyaloghintó, mögötte két apróddal, megállt az aranyozott kapunál. A hintót letették, az inasok bementek a házba.

»Különös. Vajon miért jöhettek?« - tanakodott Csung.

Nemsokára két szolgálólány jelent meg. Az egyik karmazsinvörös takaróba csavart batyut, a másik berakással díszített bambuszdobozt hozott. Miután mindezt odaadták a kuliknak, hogy tegyék az ülés alá, kijött az a csodálatos leány is. Nyomon követte a két apród, az egyiknek a kezében hárfatok volt, a másikéban papírtekercsek és a csuklóján lecsüngő nefrit fuvola. A szép leány hintóba szállt, és a kulik elvitték abba az irányba, amelyből jöttek, míg a szolgálók és az apródok mögöttük haladtak. Most, hogy Csung újból és közelebbről láthatta a leányt, amint vállán a rúddal mendegélt, még jobban gyötörte a gondolat, vajon ki is lehet?

Nem sokáig mehetett, mikor a tó partján csapszékre bukkant. Ritkán ivott, de ma a leány képe valami jóleső szomorúsággal ülte meg kedélyét. Letette a rudat és belépett a csapszékbe. Kiszemeli egy magános asztalt és leült. A csapos megkérdezte, jönnek-e még más vendégek is, vagy csak egyedül iszik.

- Magamban vagyok - válaszolta Csung - a legjobb borból kérek, ami csak kapható, és egy kevés friss diót is. Húsételt nem eszem.

Míg a vendéglős bort öntött neki, Csung megkérdezte:

- Kié az a ház ott, az aranyozott kapuval?

- A ház Csi úré - hangzott a felelet - most éppen Vang asszony lakik benne.

- És ki az a leány, aki az imént itt ment el a gyaloghintóban?

- Az a híres kurtizán, Jao-csin, akit az emberek Virágkirálynőnek hívnak. Kajfengből származik, de ide vetődött. Ért a zenéhez, énekhez, tánchoz, tud sakkozni, citerán játszani, festeni és szép jeleket írni. Kizárólag előkelő vendégeket fogad. Egy éjszaka nála legalább tíz ezüst tallérba kerül, így a közönséges halandó még rá sem pillanthat. Azelőtt a Jungcsing Kapun kívül lakott, de ott szűkös volt a hely, és hat hónap óta Csi úr, aki a barátja, ezt a házat és kertet adta át nekik.

Csung megtudta, hogy Virágkirálynő északról származik. Régi otthonára emlékezett és még erősebb vonzódást érzett iránta. Ivott egy pohárral, fizetett, felkapta a rudat és indult.

»Milyen kár, hogy egy ilyen gyönyörű leánynak a kurtizán sorsa jutott!« - elmélkedett, de aztán mosolyogva így fűzte tovább gondolatát: »Ha nem lenne kurtizán, sohasem láthattam volna meg.« Képzetele merészen vágtatott: »Az élet rövid, de ha csak egyetlen éjszakára karomban tarthatnék egy ilyen szép leányt, boldogan halnék meg. De azzal, hogy olajjal házalok napról napra, néhány fillérnél többet nem kereshetek, ő nem a magamfajta teremtmény számára született. Hitványabb vagyok, mint a varangyosbéka a pocsolyában, amelyik hattyúhússra éhezett. Barátai mind fiatalok és előkelők. Még ha összegyűjtenék is annyi pénzt, elfordulna tőlem: hiszen csak olajárus vagyok.«

Később azonban ezt gondolta: »Hallottam, hogy az ilyen házak úrnője pénzért mindenre hajlandó. Ha fizetni tud, akár egy koldust is beenged, miért ne engedne be egy tisztességes kereskedőt? Igen, kétségtelen, hogyha van elég ezüstöm, megnyílik az ajtó!... A kérdés most már az, hogyan szerezzem meg?«

Ilyen gondolatok kavarták fel csapongó képzeletét hazamenet.

Látott már valaki ilyen bolondot? A szegény kis vándorszatócs, akinek egész vagyona három ezüst tallér, arról álmodozik, hogy tíz tallérért a híres kurtizánnal töltsön egy éjjelt! De az erős akarat nem ismer akadályt. A hosszas töprengés megérlelte benne az elhatározást:

»Holnaptól kezdve, amit a befektetett pénzen kívül szerzek, azt félreteszem, ezt megfogadom! Ha naponta csak egyetlen fillér a hasznom, egy év alatt már egy tallért és hatvan fillért takaríthatok meg. Három év alatt megvan a szükséges összeg. De ha két fillért szerzek egy nap, akkor csak másfél év szükséges. Ha még többet, már egy év is elég!«

Ilyen gondolatok társaságában ért haza. Kinyitotta az ajtót és belépett. Az éber álmok után azonban, amelyek az úton ringatták, ágyának képe elszontyolította. Még csak nem is vacsorázott, levetette magát az ágyra és a gyönyörű leányra gondolva, egész éjjel álmatlanul hánykolódott.

*Szépség lobbantotta lángra,
Lázás szívét égő vágyra.*

Hajnalba Csung felkelt, megtöltötte a kannákat, reggelizett, bezárta az ajtaját és vitte az olajat Vang asszony házába. A kapuhoz érve azonban nem mert belépni, csak a fejét dugta be, hogy körülnézzen. Vang asszony, aki már felkelt ugyan, de még nem fészülködött meg, éppen utasítást adott a szolgálólánynak, hogy mit vásároljon. Csung felismerte a hangját és nevéen szólította.

A kerítőnő látva, hogy ki az, nevetett:

- Jó ember - kiáltotta - megtartottad a szavadat.

Azután behívta, tele korsó olajat vett tőle, úgy vagy öt mérőnyit, majd rendes áron kifizette, s mikor Csung nem alkudozott, nagyon meg volt vele elégedve.

- Ez a korsó olaj csak két napig elég - mondta - és ha minden második nap jössz, nem vásárolok mástól.

Csung megígérte, vállára vette a terhet és távozott, csak azt sajnálta, hogy a leányt nem láthatta. Mindamellettt örült, hogy Vang asszony rendszeres vevője lett, mert így, ha nem is pillantotta meg a Virágkirálynőt, megpillantja legközelebb vagy azután. Egyébként ezért az egy vevőért megtenni a hosszú utat nem lett volna valami jó üzlet.

»A Csao Csing Kolostor nincs messze innen - jutott eszébe - s ha nincs is ott semmi különleges búcsú, akkor is szükség lehet olajra. Mi lenne, ha olajoskannámmal arra mennék? Ha ott is sikerül vevőkre szert tennem, egy füst alatt minden olajomon túladhathnék.«

A szerzetesek nagy örömmel fogadták. Valamennyien vásároltak tőle, és abban állapotok meg, hogy Csung minden második napon hoz nekik olajat. Ez az eset éppen páros napra esett, s úgy határozott, hogy páros napokon ezután ide jön, míg a páratlan napokon a városban árulja az olajat. Csung útja ezután, akárhányszor maga mögött hagyta a várost, egyenesen Vang asszony házához vezetett, látszólag azért, hogy olajat adjon el, valójában azért, hogy Virágkirálynőt megláthassa. Néha sikerült, néha nem. Ha nem látta, egészen belebetegedett, de ha látta, az utána való vágyakozástól még jobban megbetegedett.

Miután többször járt a házban, Vang asszony környezetében mindenki ismerte Csint, az olajárust. Már egy esztendő is elszaladt felette, és Csung nap mint nap félretett valamennyi tiszta ezüstöt. Egyszer három fillért, másszor kettőt, de egyet mindig! Mikor már jó sok volt belőle, az egészet egy csomóba kötözte, apródonként egész halom ezüstöt összegyűjtött. Hogy mennyit? Azt maga sem tudta.

Egy páratlan napon történt. Az eső ömlött, mintha dézsából öntötték volna. Csung nem tudott olajával a városba menni és odahaza szép köteg ezüstjében gyönyörködve elhatározta, hogy megméri, hadd tudja meg, mit is ér az egész. Vette az esernyőjét és átment a másik oldalon lakó ötvöshöz, hogy mérlegét kölcsönkérje.

Az ötvös megvetőleg mérte végig: »Ugyan mennyi ezüstje lehet egy olajárusnak? - gondolta. - Az öt talléros kis mérleg is sok lesz neki.«

De amikor Csung kibontotta a kendőt és megmutatta az ezüstöt, amely apró darabokban lévén, még többnek látszott, mint amennyi, az ötvös, ez a közönséges és szolgalelkű ember, egészen másképp tekintett rá.

»Való igaz - gondolta - hogy a látszat után nem lehet ítélni.«

Gyorsan beállította a mérleget, előszedte a kisebb és nagyobb súlyokat. És Csung megtudta, hogy pontosan tizenhat tallérja van, egy fillérrel sem kevesebb, egy fillérrel sem több, azaz egy teljes *csin*!¹

Csung így okoskodott: »Ha három tallért mint tőkét megőrzök, még akkor is több mint elegendő pénzem van ahhoz, hogy egy éjszakát a kurtizánal töltsek. De ha ezzel a sok aprópénzzel állítok be, kinevetnek. Mivel itt jó alkalom van rá, beváltom ezüst rúdra. Az mégiscsak más lesz!«

Tíz tallér értékben leméretett egy jó nagy rudat és egy tallér nyolcvan fillér értékben egy kisebbet. Egy tallér húsz fillérből kifizette az ezüstművest, a maradék pénzből pedig cipőt, harisnyát, kalapot vett; aztán hazament, ruháját kimosta, kikeményítette, s végül még perzsa olajat is vásárolt, hogy ruháját beillatosítsa.

---

¹ 16 ezüst tallér

A legközelebbi derűs napon azután kicsípte magát.

*Nem úr s ráadásul szegény,
De módfelett csinos legény.*

Az ezüst rudat ruhaujjába tette, bezárta szobáját és egyenesen Vang asszony háza felé tartott. Úgy érezte, mintha a szelek szárnyán járna. A kapunál azonban inába szállt a bátorság.

»Én, aki a házalók olajosvedrével szoktam idejárni, miképpen magyarázzam meg, hogy ma én lennék a vendég?« - töprengett.

Ahogy ott álldogált, gond és kétség közepette, egyszerre csak nyikorog az ajtó, és megjelenik Vang asszony.

- Hogyan, Csin úr, ma szünetel az üzlet? - fordult hozzá. - És hová ilyen szép öltözetben?

Csung minden bátorságát összeszedve, egy lépést tett előre, meghajolt, mire Vang asszony viszonzta az üdvözlést. Eleinte akadozott:

- Asszonyom, egyenesen hozzád jöttem.

A kerítőnő sokkal nagyobb tapasztalattal rendelkezett, mint hogy ne tudott volna a homlokáról olvasni.

»Csin Csung ugyancsak kicsípte magát és hozzám jött látogatóba - okoskodott - ez nyilván azt jelenti, hogy kedvet kapott az egyik lányomra. Egy éjszakát vagy egy órát itt szeretne szórakozni. Nos, ha nincs kincseskamrája, de akármi akad a kosarában, jó lesz élelemre. Egy kis fokhagymára valót sem kell megvetni.«

Biztatóan mosolygott rá:

- Csin úr pártfogolni kíván bennünket?

- Vakmerő kérésem lenne, de nem is tudom, hogyan kezdjek hozzá.

- Csak egész nyugodtan! Menjünk be, ülünk le, megbeszéljük a dolgot.

Csung sokszor járt ugyan a házban, amikor olajat árult, de most történt először, hogy leültették. Tekintve, hogy ma mint vendég jelentkezett, Vang asszony a fogadószobába vezette és meghívta teára. Mikor a szolgálólány behozta a teát, meglepetésében, hogy az olajárust találja itt mint vendéget, kuncogva fordította el a fejét.

- Mit nevetgélpsz? - szólt rá Vang asszony. - Micsoda viselkedés ez?

Erre azután a lány komoly arccal vitte ki a csészéket.

- Nos, Csin úr - sietett Vang asszony a vendég segítségére - mi az a kérés?

- Ó, csupán egy pohár borra szeretném meghívni az egyik ifjú hölgyet.

- Csupán egy pohár borra? A szerelemnek is lesz ott valami szava! - jelentette ki a kerítőnő. - Ilyen derék ember hogyan jutott erre a kalandos gondolatra?

- Már régen álmodozom erről.

- Rendben van, ismered a lányaimat, melyik a kedvenced?

- Virágkirálynővel szeretnék tölteni egy éjszakát.

- Ne beszélj esztelenül - válaszolt Vang asszony bosszúsan, mert el sem tudta képzelni, hogy amaz komolyan beszél. - Csak nem akarsz bolondot üzni belőlem?

Csing tiltakozott:

- A legkomolyabban gondolom, amit mondok; csak nem hazudnék neked?

- Még az éjjeli edénynek is van füle, hát te nem hallottad volna, mennyibe kerül az? Minden olajaddal sem tudnál egy fél éjszakát megfizetni. Jobb lesz, ha valaki másra veted a szemed.

- Hú-ha! Ez aztán a kereskedő! - és mint aki nem veszi komolyan a dolgot, Csung eltátotta a száját. - Szabad kérdezni ezek után, hány ezer tallért kívánsz, ha Virágkirálynővel töltök egy éjszakát?

Vang asszony megértve a tréfát, egészen felderült és nevetve felelt:

- No, nem olyan sokat, csupán tíz tallért és még valamit a külön kiadásokra.

- Ennyi az egész?! - válaszolta Csung és a ruhaujjából elővette a fényes ezüstrudat. - Íme, a kerek tíz tallér, ez a tiéd. És ez itt - most a kisebb rudat adta oda - körülbelül két tallér. Arra kérnék, készíts érte lakomát. Ha segítségemre leszel, örökre lekötelezel és tapasztalni fogod hálámat.

Vang asszony képtelen volt a hatalmas ezüst rúdnak ellenállni. Mégis, tartott tőle, hogy az olajárust csupán a pillanatnyi felhevülés hozta ide és később megbánja a dolgot, úgy gondolta tehát, jó, ha még egy próbát tesz.

- Nem lehet könnyű egy kereskedőnek tíz tallért összegyűjteni - mondta - gondold meg még egyszer!

- Elhatározásom szilárd - felelt Csung - a többivel meg ne törődj!

- Még ha így is van - vetette ellen Vang asszony, miközben az ezüst rudakat ruhája ujjába csúsztatta - más nehézség is akad.

- Ha te vagy a ház úrnője, milyen nehézség lehet??

- Az ifjú nemesek, akik Virágkirálynő látogatására járnak, valamennyien magasrangú és jó-módú családok gyermekei; azonkívül magas műveltségű emberek; egyetlen közönséges polgár sem akad köztük. Ha felismeri benned Csint, az olajárust, soha be nem jutsz hozzá.

- Asszonyom, kérlek, találd meg a módját és nyerd meg számomra - könyörgött Csin - sohasem felejttem el jószágodat.

Vang asszony a szilárd eltökéltség láttán homlokát ráncolva törte a fejét. Végül felnevetett:

- Megvan! Ha a szerencse is úgy akarja, sikered lesz. Ha felsülsz, engem ne okolj. Virágkirálynő tegnap Li akadémikustól kapott lakomára meghívót. Még nem jött onnan haza. Mára Huang úr hívta meg csónakázni; holnapra Csang, a költő látja vendégül néhány barátja társaságában; holnaputánra Han miniszter fia már régebben bejelentette magát. Így legjobb, ha azután következő napon jössz. Kedvezőbb hatást érnél el, ha ezen a héten nem jönnél olajat árulni. És még valami: ebben a vászonruhában nem látszol valami előkelő vendégnek. Legközelebb öltözzél selyembe vagy atlaszba, hogy a lányok ne ismerjenek fel. Így könnyebb lesz megsodornom számodra a fonalat.

Csung megígérte, hogy mindenre gondja lesz, majd elbúcsúzott.

Három napig nem árult olajat és egy kevéssé használt selyemöltönyben, amit a zálogházban vásárolt, fel-alá sétált az utcán, hogy a tudós ifjak viselkedését gyakorolja.

*Míg az örömlányhoz készült szegény balga,
A klasszikus járást buzgón gyakorolta.*

A negyedik napon Csung oly korán érkezett Vang asszony házához, hogy a kaput még zárva találta. Gondolta, sétál egyet. De attól tartva, hogy a szerzetesek kinevetik díszes ruhája miatt, nem mert a kolostor felé menni és a másik irányba vette útját. Mire visszaért, a kaput már kinyitották. A kapu előtt hintó állt, s az udvaron lakájok ültek.

Csung ugyan egyszerű legény volt, de a magához való esze nem hiányzott. Így, ahelyett hogy bement volna, szép csendesen érdeklődött a kocsisnál.

- Kié ez a fogat?

- Han miniszteré. Ifjú urunkért jöttünk.

Mikor Csung ebből megértette, hogy a miniszter fia még nem távozott, egy kocsmába ment, hogy ott egyék valamit. Mire visszatért, a fogat eltűnt, és belépve a kapun, maga a kerítőnő jött elébe.

- Igazán sajnálom - szólította meg - de Virágkirálynő ma nem szabad. Han úr éppen most kérte, kísérje el a Keleti Faluba, hogy együtt gyönyörködjenek a korai szilva virágzásában. Han úr olyan régi vendégünk, hogy nem utasíthattam vissza. És holnap a Ling Jin Kolostorba szándékozik magával vinni sakkversenyre. Li uraság is többször szorgalmazta már a fogadását, és mivel itt ő a földesúr, őt sem utasíthattuk vissza. Megtörténik, hogy három-négy napig is itt időzik, így meg sem tudom mondani, mikor fog elmenni. Ha valóban ragaszkodsz a vele töltendő éjszakához, úgy még várnod kell. Egyébként szívesen visszaadom a pénzt, amit a minap adtál.

- Az egyetlen, amitől félek, asszonyom, hogy segítségedet megvonod tőlem. Ha őt megkaphatom, akár tízezer évig is türelmesen várok.

- Rendben van - szólt a kerítőnő - de még valamit tanácsolok, Csin úr - tette hozzá búcsúzóul.
- Legközelebb ne reggel, hanem délután négy-öt óra körül jöjj. Akkor meg tudom mondani, hogy szabad-e már, vagy nem. Tény, hogy minél később, annál jobb. Sértésnek ne vedd, de többet nem tehetek érted.

- A világért sem! - tiltakozott Csung.

Csung ezen a napon sem dolgozott. A következő reggel azonban bödönével a vállán, elindult a városba olajat árulni, de a Csientang Kaput messze elkerülte. Ezután minden este, munkája végeztével, csinosan felöltözött és a Vang-ház felé vette útját. Virágkirálynő azonban sohasem ért rá. Már több mint egy hónapja várakozott hiába.

A tizenkettedik hónap tizenötödik napján történt. Sűrűn hullott a hó. A havazást hófűvés követte, s a hótakaró jéggé fagyott. Kegyetlen hideg volt, de a talaj száraz. Egésznap kemény munkája után Csung most is, mint rendesen, szépen felöltözött és ment megnézni, nincs-e valami újság számára. Vang asszony mosolyogva üdvözölte.

- Ma kilencvenkilenc százalékos esélyed van - újságolta.

- És mi az, ami még bizonytalanná teszi? - kérdezte.

- Az, hogy még nem érkezett haza.

- Haza fog jönni?

- A mai napon Jü tábornok hívta meg a hóesésben gyönyörködni a tavon, és a bárkában rendeztek lakomát. A tábornok hetvenéves lévén, természetesen nem akar udvarolni, megígérte, hogy még ma este hazaküldi. Miért ne mehetnél be a szobájába, egy pohár bor mellett meglegedni, míg vársz rá!

- Kérlek, asszonyom, mutasd az utat!

Vang asszony több tekervényes folyosón és csarnokon keresztül egy magas, tiszta épületbe vezette, amelynek szárnyát két kisebb szoba alkotta. Balra a szolgálólányok szobája, ágyon, asztalon, székeken kívül nemigen volt benne más. Jobbra Virágkirálynő hálószobája. A lakószoba középső falát híres művész festménye díszítette. Az asztalon régi bronzfüstölőben ámbra égett. A terem két oldalán az íróasztalokon műtárgyak és a falakon költemények. Csung, műveletlenségén restelkedve, a szemét is alig merte felvetni.

»Ha már a nappali ilyen pompás, milyen lehet a hálószobája? Egyenesen fenséges! És ha meggondolom, hogy ma éjjelre mindez a gyönyörűség az enyém - állapította meg magában - a tíz tallér igazán nem is olyan sok.«

Vang asszony a háziasszony szerepében hellyel kínálta. A szolgálólányok lámpát hoztak be; egy négyszögletes asztalt hat tál gyümölcssel, süteménnyel és egy kosár csemegével raktak meg. A bornak a zamatát már a kóstolás előtt is érezni lehetett!

- Ma minden lányom foglalt, ezért meg kell elégedned az én társasággal! - szólt a kerítőnő, amint borral kínálta. - Kérlek, üríts ki egy pohárral és érezd magad otthonosan.

Csung azonban nem volt jó ivó, és a szíve sokkal nehezebb volt, mint hogy akár egy poharat is fenékgig ürített volna.

- Talán éhes vagy - szólt Vang asszony - egyél valamit, mielőtt innál.

Az egyik szolgálólány két tányér rizst és egy tányér levest tett elébe. Vang asszony annál jobb ivó volt. A rizshez hozzá sem ért, s míg a fiatalembert szóval tartotta, a poharakat szorgalmasan ürítgette. Csung, egy tányér rizst elfogyasztva, letette az evőpálcikákat.

- Az éjszaka hosszú - figyelmeztette Vang asszony - vegyél még!

Erre megevett még egy fél tányérral.

Most ismét szolgálóleány jelent meg, kezében lámpással, és szólt: - Uram, fürdőd készen van.

Csung megfürdött ugyan, mielőtt idejött, mégsem mert ellentmondani. Bement a fürdőszobába, szappannal megmosdott, újra beillatosította magát és visszaült az asztalhoz. Vang asszony leszedette az asztalt, csak a bort tartotta bent és egy apró kályhát, amely a bor melegítésére szolgált. Az alkonyat már rég az estébe olvadt, a Csao Csing Kolostor harangja is elhallgatott - csak Virágkirálynő nem akart mutatkozni.

Lehet valami kínosabb a várakozásnál? A leány távolmaradása Csungot egészen letörte. A háziasszony a tréfák özönével szórakoztatta és amennyire csak tudta, itatta. Így telt el két-három óra. A kapu felől végül valami zenebona hallatszott. Virágkirálynő megérkezett! Mikor a szolgálólány jelentette érkezését. Vang asszony elébe futott, és Csung felállt. A részeg Jao-csin a leányok karján betámolygott. A küszöbről elborult szemmel meredt a lobogó gertyákra, a tálakra, a csészékre.

- Ki az, aki itt iszik? - kérdezte.

- Gyermekem - csillapította Vang asszony - ez itt Csin úr. Már beszéltem neked róla. Régen a bámulóid közé tartozik és ajándékot is küldött. Sose lévén szabad idő, több mint egy hónapig várakoztattuk. De ma este szerencsére szabad vagy, és így meghívtam hozzád.

- Csin úr? Sohasem hallottam róla - felelt Jao-csin - nem is akarom látni. - Ezzel sarkon fordult.

Vang asszony mindkét karját kinyújtotta, hogy visszatartsa.

- Ő valóban derék ember - jelentette ki - nem akarlak becsapni.

Jao-csin erre megfordult s ahogy ott állt az ajtóban és látta Csungot, valahogy felismerte, anélkül hogy ebben az ittas állapotában a nevére is tudott volna emlékezni.

- Ismerem ezt az embert, anyám - mondta - ez nem valami tekintélyes nemes úr. Ha fogadom, kinevetnek.

- Gyermekem - tiltakozott Vang asszony - ez Csin úr, akinek a Jungcsing Kapunál üzlete van. Bizonyosan akkor láttad, amikor abban a városrészben laktunk, ezért oly ismerős az arca. Nehogy valaki mással téveszd össze! Olyan kitartóan könyörgött, hogy megígértem neki, és nem vonhatom vissza a szavam. Az én kedvemért tölts vele egy éjszakát. Tudom, nem kellett volna engednem, de holnap kiengesztellek.

Közben Jao-csint betuszkolta a szobába, úgyhogy az kénytelen volt Csungot üdvözölni, aki úgy tett, mintha egy szót se hallott volna. Jao-csin meghajolt és leült a fiatalember mellé. De minél tovább nézte, annál terhesebb és gyanúsabb lett számára. Végül megtörte a csendet és bort kért. Hatalmas kehelybe öntött, de ahelyett, hogy amint azt Vang asszony várta, a vendégnek nyújtotta volna, maga hajtotta fel az egészset.

- Gyermekem, máris sokat ittál - óvta a kerítőnő - elég a borból!

Jao-csin oda se hederített.

- Nem vagyok részeg - felelt és tíz pohárral öntött fel egymás után.

Ha korábban részeg volt, most volt csak igazán! Megparancsolta az egyik szolgálólánynak, nyissa ki az ajtaját és világítson, hogy le tudjon feküdni. Majd anélkül, hogy haját lebontotta vagy ruháját levette volna, ledobta hímzett cipellőjét és rávetette magát az ágyra, hogy aludjék.

- Ez egy elkényeztetett, önfejű lány - hebegett zavarában Vang asszony. - Valami rendkívülinek kellett történnie, ami felizgathatta. Ez egyáltalában nem neked szól, uram. Kérlek, ne neheztelj!

- A világért se, minden rendben van - nyugtatta meg Csung.

Vang asszony, miután még pár pohárral beletukmált, bekísérte Jao-csin szobájába. Távozóban azonban még a fülébe súgta:

- Alaposan becsípett, nehogy nyersen bánj vele!

Jao-csinhez meg így szólt:

- Leánykám, kelj fel és vetközz le, hogy jobban tudj aludni.

De Jao-csin már mély álomba merült, és a kerítőnő mit tehetett, mit nem, otthagya őket.

A szolgáló, aki leszedte az asztalt, buzdította a vendéget:

- Csin úr, miért nem fekszel már le?

De ő így szólt:

- Akadna még valami forró tea? Kérnék egy kannával!

A leány készített egy kanna erős teát, behozta, azután becsukva maga után az ajtót, visszavonult a szobájába. Csung most Virágkirálynő felé fordult s látta, hogy arccal a falnak mélyen alszik a selyempaplanon. Tartott tőle, hogy ebben az ittas állapotban meghülhet, de zavarni sem szerette volna. Szerencsére az ágy korlátján talált még egy vörös selyempaplant, azt gyön-

géden ráterítette. A lámpát rendbeszedte, cipőjét levetette, majd mellé feküdt. Bal karjában a teáskannát tartotta, jobb karját a leány derekára tette és egy pillanatra sem merté volna lehuny-
ni a szemét. Éjfél tájban Jao-csin felébredt. Émelygés gyötörte, borzongva ült fel ágyában. Csung gyorsan letette a teáskannát és segítségére sietett a leánynak, mialatt az hányt. Hogy az ágy neműt be ne szennyezze, Csung ruhájának ujját a leány szája elé tartotta. Jao-csin, még mindig csukott szemmel, teát kért, hogy száját kiöblítse. A fiatalember óvatosan elvette előle öltönyét, annak tartalmát a földre öntötte. Azután boldogan, hogy még meleg a tea, öntött neki egy csészével az illatos, erős italból. Két csésze után sokkal jobban érezte magát, és teljesen kimerülve, arccal ismét a fal felé, tovább aludt. Csung pedig összegöngyölítette beszennyezett ruháját, a sarokba tette, aztán újra mellé feküdt.

Jao-csin ezután csak reggel ébredt fel. Mikor megfordult és felfedezte, hogy valaki fekszik mellette, azt kérdezte:

- Ugyan ki vagy?

- Nevem Csin - hangzott a felelet.

- Az elmúlt éjjel ugye nagyon részeg voltam? - kérdezte, mert a történetekre csak ködösen emlékezett.

- No, nem olyan nagyon - füllentett Csung.

- Hánytam is?

- Nem.

- Hát akkor nincs is olyan nagy baj.

De egy kis gondolkozás után megszólalt:

- Nem, emlékszem, hogy hánytam, azután teát ittam. Nem hiszem, hogy álmodtam volna.

- Hát... igen - ismerte el Csung - tény, hogy így történt. Látva, hogy túl sokat ittál, melegen tartottam számodra a teáskannát. Miután hánytál, teát kértél, és két csészével innod adtam.

- Az ágyra hánytam? - kérdezte ijedten Jao-csin. - Milyen undorító!

- Félttem, hogy beszennyeződik az ágy nemű, és ruhaujjamat tartottam oda.

- És most hol van az öltönyöd?

- Amott ni!

- Micsoda szégyen, tönkretenni a ruhádat!

- Micsoda szerencse érte a ruhámat, hogy szolgálatodra lehetett!

»Milyen kellemes, tapintatos férfi« - gondolta Jao-csin, aki a fiatalembert szívvelni kezdte.

Közben világos nappal lett. A leány felkelt és hirtelen felismerte az olajárust.

- Mondd meg, igaz lelkedre - fordult hozzá - ki vagy, és mi hozott ide tegnap éjjel?

- Virágkirálynőnek nem hazudhatok - felelt az ifjú. - Csin Csung vagyok, aki idejár olajat árulni.

Elmondta, hogyan bámulta meg először, mikor vendéget kísért a kapuhoz és beült a gyaloghintóba. Elmondta, mennyire rajong érte, és hogyan gyűjtötte össze a vele töltött éjszakára a pénzt.

- És most - fejezte be szavait - hogy a múlt éjjel melletted alhattam, a világ legboldogabb emberének tartom magam. Nincs több kívánságom.

Jao-csin mélyen megindult.

- Múlt éjjel túlságosan részeg voltam ahhoz, hogy szórakoztassalak, a pénzed kárba veszett, nem bosszankodsz miatta?

- Istennőm vagy - válaszolt Csung - csak attól félek, nem tudtalak eléggé szolgálni. Boldog vagyok, hogy nem vontam magamra haragodat. Mit remélhetnék még?!

- Kereskedőember vagy - felelte Jao-csin - ha pénzt keresel, miért nem fordítod azt a családdra? Nem kellene ilyen helyre járnod.

- Se feleségem, se gyerekem - hangzott a felelet - egyedül élek.

Pillanatnyi csend után a leány azt kérdezte:

- Visszajössz még valaha?

- Múlt éjjel, amikor közeledhettem hozzád, életem álma valóra vált. Ennél többet mit remélhetnék?!

»Milyen csodálatos férfi - gondolta Jao-csin - milyen őszinte, milyen becsületes! És még hozzá kedves és tapintatos! Ezer között ha egy ilyen akad. Milyen kár, hogy kereskedő! Ha nemesember lenne, szívesen hozzámennék feleségül.«

A szobalány ebben a pillanatban hozta be a mosdóvizet és két tányér gyömbérlevest. Csung megmosdott, de mivel az elmúlt éjjel még a sapkáját sem vette le, a haját nem kellett megigátania. Miután egy kevés levest ivott, felállt, hogy búcsúzzék.

- Ne menj még - kérte Jao-csin - szeretnék valamit mondani.

- Annyira csodállak - felelt Csung - hogy szívesen időznék még itt egy kicsit. De az embernek tudnia kell, mi az, ami megilleti. Tegnap éjjel sokat engedtem meg magamnak azzal, hogy idejöttem. Ha az emberek megtudják, hírneved csorbát szerved. Jobb, ha minél hamarabb távozom.

Jao-csin csak a fejét rázta. A szobalányt kiküldte, hirtelen kinyitotta ékszerdobozát és húsz ezüst tallért vett ki.

- Tegnap éjjel - szólt - rosszul bántam veled, tedd el ezt és fordítsd a dolgaidra; de senkinek se említsd!

Csung, magától értetődően, nem akarta elfogadni a pénzt. A leány azonban ragaszkodott a kívánságához:

- Én olyan könnyen szerzem a pénzt. Ezzel éppen csak hálámnak adok kifejezést, a tegnap éjjel tanúsított jószágodért. Nem szabad visszautasítanod. És ha megszorulsz, nálam bármikor segítséget találsz. A szennyes ruhát pedig csak hagyj itt, a szobalányom majd kimossa neked.

- A ruhával ne is gondoldj - felelt Csung - kimosom én azt magam. Pénzt meg hogyan fogadnék el tőled?

- Ugyan, ne mondj ilyet - ellenkezett a lány és az ezüstöt a kabátujjába dugva, a vállát kissé meglökte. Látva, hogy visszautasításra nincs mód, Csung mély meghajlással fogadta el a pénzt, majd szennyes kabátját összegöngyölítve távozott. Vang asszony szobája előtt is elhaladt. A szolgálólány, aki észrevette, hívta az asszonyát:

- Asszonyom, Csin úr már távozik!

- Hogyan, Csin úr? Már ilyen korán itt hagy bennünket? - kiabált az asszony a szobájából.

- Elintézendő ügyeim hívnak - válaszolt az olajárus - valamelyik nap majd eljövök köszönetet mondani.

Jóllehet Jao-csin nem tulajdonított különös jelentőséget az olajárusnak, Csung odaadása mégis meghatotta. A bor kellemetlen hatását még mindig érezte, s ezért vendégfogadás helyett pihenésre szánta ezt a napját. Gondolatai közben nem a hódolók seregénél, hanem Csungnál kötöttek ki. A vers szavaival:

*Kereskedő vagy, kedvesem,
Nem művelt uraság;
Oly gyöngéd voltál énvelem,
Nem is lehetsz te más;
Felednélek én szívesen,
De képed visszajár.*

Most pedig nézzük meg, mi lett az Öreg Csuval. Amikor Hszin Csüan és Lan-hua látták, hogy az öregember betegágyba kerül, kapcsolatukat már nem is igyekeztek leplezni. Veszekedést veszekedés követett, míg végül elhatározták, hogy otthagyják az idős embert. Egy éjjel, ami pénz csak volt az üzletben, mind magukhoz vették és elillantak.

Másnap reggel, amikor Öreg Csu felfedezte a veszteséget, szomszédaihoz fordult segítségért. Azok nyilvánosságra hozták ugyan az ügyet, és folyt is napokig tartó vizsgálat, eredmény azonban nem mutatkozott. Mondanunk se kell, hogy az idős ember most már a valódi fényében ítélte meg a történeteket és szánta-bánta, hogy annak idején Hszin Csüan tanácsára elűzte Csungot. Értésülve róla, hogy a fiú a Csungan Hídnál mint olajárus tartja fenn magát, elhatározta, hogy öreg napjainak támaszául visszahívja. Tartott tőle, hogy Csung haragot táplál iránta, kérte hát a szomszédokat, beszéljék rá a fiút a hazatérésre. Így történt, hogy Csung holmiját összecsomagolta és ismét megjelent Öreg Csu házában. A találkozás pillanatában egyikőjük sem tudta könnyeit elrejtteni.

Öreg Csu minden vagyonát fogadott fiára bízta, és Csung a maga húsz ezüst tallérját is az üzletbe fektette, mire az ismét fellendült. Megint a boltban árusította az olajat és újra felvette a Csu Csung nevet.

Még egy hónap sem telt el, amikor Csu állapota rosszabbra fordult; orvosság nem segített; Öreg Csu meghalt. Csung verte a mellét és olyan keservesen sírt, mintha az édesapját vesztette volna el.

A gyászszertartás és az áldozás, a koporsó eltemetése a Csu-család sírhelyén, a Csingpo Kapunál - minden a legszabályosabban történt, s ezzel Csung a szomszédok dicséretét is megnyerte. Mikor mindez lezajlott, újra munkához látott. A régi cég valamikor nagy népszerűségnek örvendett, egészen addig, míg Hszin Csüan hetyke viselkedése el nem űzte a vevőket. De amióta ismét Csung vezette az üzletet, a bolt jobban virágzott, mint valaha.

Az egyedülálló Csungnak csakhamar valami becsületes segítségre lett volna szüksége. A közvetítő egy szép napon ötvenes férfit mutatott be neki. Ez az ember senki más nem volt, mint éppen Jao-csin apja, Hszin San! Elhagyatottan, minden támasz nélkül vándorolt feleségével éveken át, városról városra, így tengette életét egyik napról a másikra. Ekkoriban híre terjedt, hogy a déli főváros virágzásnak indult, és hogy az északi menekültek javarésze ott telepedett le; ő is Linanba jött, azzal a gondolattal, hátha itt találja meg elveszett lánykáját. Minden igyekezet hiábavalónak bizonyult, semmit sem sikerült megtudniuk; Pénzük csak-

hamar elfogyott, s a fogadás türelmetlenül követelte a magáét. Ahogy hallott Csungról, akinek segédre lenne szüksége az olajosboltban, és akiről azt is megtudta, hogy az északi fővárosból való, azonnal megkérte a közvetítőt, ajánlja be hozzá. Magának is szatócsboltja volt valamikor, értette a mesterséget, és Csung, honfitársa történetét hallva, mély rokonszenvvel fordult felé.

- Tekintve, hogy nincs hová mennetek, miért nem jössz hozzám a feleségeddel? - indítványozta. - Végül is, igazság szerint, régi szomszédok vagyunk. Innen tovább folytathatod a nyomozást elveszett leányod után.

Hszin Sannak két sor felfűzött ércpénzt adott, hogy fizesse ki e fogadóban az adósságát, aki ezután elhozta és bemutatta Csungnak a feleségét. Csung az idős házaspár részére kiürített egy szobát, maga pedig örvendezett, hogy ilyen kitűnő segítőtársra tett szert.

Nyílsebesen repült felettük az esztendő, s már legfőbb ideje volt, hogy Csung megnősüljön. Jómódú is volt s hozzá becsületes, több család ajánlotta fel neki a leányát, minden ellenszolgáltatás nélkül. Igen, de olyan bűbajos teremtés után, mint amilyen a Virágkirálynő, a közönséges leányok nemigen érdekelték. Elhatározta, hogy addig nem nősül meg, míg valódi szépségre nem talál.

*Tenger után az ember a folyót nem is látja,
Hegycsúcson aki állott, a felhőt hogy csodálja?*

Jao-csin ezalatt Vang asszony lakában annyi örömben részesült és olyan hírnévben ragyogott, hogy nem kívánhatott volna olyan selymet, annyi atlaszt, különleges csemegét, ami sok lett volna. Mégis, amikor valami kellemetlenség adódott, a hódolói féltékenykedtek, civódtak, vagy amikor éjszaka ittasan, törődötten felébredt és senki sem törődött vele, a páratlan erényű Csin úr jutott eszébe és azt kívánta, bárcsak ismét találkoznának.

Egy évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy életét gyökerestől megváltoztassa.

Élt Linanban egy Vu nevű fiatalember, Fucsou kormányzójának, Ku Jaónak a nyolcadik fia. Hála apja rangjának, Vu úrfit majd felvetette a pénz. Szenvedélyei közé tartozott a szerencsejáték, az ivászat és az örömlányok. Virágkirálynő híre hozzá is eljutott, de - bár többször is kérette, töltsön vele egy éjszakát - Virágkirálynő az úrfi rossz híretől visszariadva, minden alkalommal kimentette magát. Néhány semmirekellő társaságában Vang asszonynál nemegyszer tett látogatást, Jao-csin azonban sohasem fogadta.

Eljött a Tavasz ünnepének ideje, amikor az emberek meglátogatják a családi sírokat, vagy a tájban gyönyörködve sétálnak. Jao-csint több, egymásutáni nap kirándulása kifárasztotta. Azonkívül több barátjának verset, festményt ígért. A szolgálólányoknak meghagyta, keresse bárki, mondják azt, hogy nincs itthon. Ezzel magára zárta az ajtót, finom illatú tömjént gyújtott és dolgozóasztalát rendbeszedte. Már éppen ecset után nyúlt, amikor kívülről durva kiabálás ütötte meg fülét. Vu úrfi, tucatnyi cimbora társaságában, magával akarta vinni a leányt a tóhoz. Vang asszony ismételt visszautasítására az előcsarnokban törni-zúzni kezdte a bútorokat, majd egyenesen Jao-csin szobája ellen intézett támadást - az ajtót azonban zárva találta.

A kurtizán egyetlen módon tud kitérni a vendég elől: valaki kívülről bezárja az ajtaját, és azt mondják, hogy elment. De míg az együgyűbb igénylőket rá lehet ily módon szedni, Vu nem az az ember volt, akit efféle csel megtéveszt. Szolgáinak megparancsolta, hogy üssék le a zárat és rúgják be az ajtót. Jao-csin nem tudott elrejtőzni, és Vu szitkokat szórva parancsolta két emberének, rángassák ki szobájából. Vang asszony engesztelően akart közbelépni, de a dolognak ez

a csúnya fordulata azt sugalmazta neki, jobb, ha meghúzza magát - és az egész háznépnek egyszerre nyoma veszett. Ezután tekintet nélkül a kurtizán elkötözött törékeny lábára, Vu kopói magukkal rángatták, kicipelték a kapun és keresztül az utcákon, míg gazdájuk mögöttük feszített. Csak a Nyugati Tónál engedték el, ahol csónakba lökték.

Virágkirálynőt, amióta tizenkét éves korában Vang asszonyhoz került, selyembe öltöztették, mint drágagyöngyöt úgy becsülték. Kényeztették, becézték, soha ilyen durva, ilyen nyers bánásmódban nem volt része. A hajón a tat felé fordult, arcát kezébe rejtette és sírva fakadt. Vu azonban ahelyett, hogy lecsillapodott volna, a dűhrohamhoz volt közel. Gőgösen, akár a hadisten, hátralökte a székét, hogy jobban lássa a partot, a nagyszájú cimborák körülülték, és ő a hajósnak indulást parancsolt.

- Te szuka! - gyalázkodott. - Nem becsülöd a megtiszteltetést. Hallgass el, te szajha, mert ellátom a bajodat!

Jao-csint a szavak nem rémítették meg és tovább sírt. Mikor a hajó a tó közepén emelkedő kertilakhoz ért, Vu partra szállt és elrendelte, hogy az ételt ott szolgálják fel. Azután szólt az embereinek, hozzák oda Jao-csint, hogy szórakoztassa. A leány minden erejével belekapaszkodott a hajókorlátba, keservesen sírt és nem akart menni. Vu mulatsága meghiúsult. Miután magában ivott néhány pohárral, visszament a hajóhoz, hogy a leányt elhúzza a korláttól. De az toporzékolt, sikoltozott, végül Vu dühtől tajtékozva megparancsolta szolgálainak, hogy vegyék el a hajtűit és ékszereit. Ebben a pillanatban Jao-csin kibomlott hajjal a hajó orrához rohant, hogy belevesse magát a vízbe. Az emberek azonban megakadályozták.

- Azt hiszed, megijesztesz engem? - gúnyolódott Vu. - Ha meg is ölöd magad, néhány ezüst tallérral megúszom. Természetesen nem kívánom, hogy végezz magaddal. Ha elhallgatsz, elengedlek.

Ezt hallva, Jao-csin valóban elcsendesedett. Vu most azt parancsolta, hogy a hajó kössön ki a Csingpo Kapun kívül, egy elhagyatott helyen. Ott lerántotta a leány lábáról a hímzett cipőket és csúfondáros hangon így szólt:

- Eredj haza, ha tudsz, kutya fajzat, nincs, aki hazakísérjen. - És a szolgálival kivetette a partra. A hajót a partról ellökték s újból a tó közepe felé eveztek.

Mezítelen, törékeny lábaival Jao-csin hogy tudott volna hazamenni? »Szépség, tehetség mindhiába! - elmélkedett. - A megvetett örömlány segítségére most egyetlen gazdag és előkelő bámulója sem sietne!« Aztán így szötte tovább gondolatait: »Ha visszatérek is, hogy nézzek ezután a világ szemébe? Jobb lenne a halál. De ilyen nyomorult halál! Mit ér a hírnevem? Nincs olyan parasztasszony, aki ne lenne nálam boldogabb. Liu asszony mézes nyelvének köszönhetem ezt a kelepécét. Volt a világon valaha hozzám hasonló szerencsétlen asszony?!«

Az elkeseredés mindjobban erőt vett rajta, míg végül teljes lesújtottságában szívszaggató zokogásba fulladt.

Ezen a napon történt, hogy Csu áldozatot ment bemutatni a Csingpo Kapun kívül, Öreg Csu sírjához. Az áldozati edényeket hajóval küldte haza, maga egyedül bandukolt. Egyszer csak hallja, hogy valaki sír. Ahogy közeledett, zilált külseje ellenére tüstént felismerte a szépséges lányt.

- Virágkirálynő, mi történt? - kérdezte elképedve.

Jao-csin a jól ismert hangra abbahagyta a sírást és tekintetét felemelve látta, hogy a megértő, a tapintatos Csin úr áll előtte, a jó barát, aki a szükségben mutatkozik. Elbeszélte neki az egész

szerencsétlen történetet. Csung fájdmában és együttérzésében a könnyeit hullatta. Kabátja ujjából öt láb hosszú fehér selyemzsebkendőt vett elő, kettéhasította és odaadta a leánynak, hogy csavarja bele a lábát; letörölte Jao-csin könnyeit, rendbeszedte a haját és vigasztalta, ahogy csak tudta. Mihelyt a lány megnyugodott, gyaloghintót hozatott és megkérte, üljön bele, maga pedig gyalog kísérte Vang asszony lakásáig.

A halálra rémült kerítőnő nem tudta elképzelni, mi történhetett a leánnyal, és mindenféle kerestette. Egyszer csak kit látnak szemei? Csin urat, aki Virágkirálynővel közeledik! Vang asszony úgy megörült, mintha valaki az elveszett drágakövét találta volna meg a tengerben. Amellett a fiatalember már régen nem járt hozzá olajat árulni, és Vang asszony értesült, hogy átvette a Csu-család üzletét, s arról is, hogy milyen jól megy sora. A módos polgárral szemben természetesen a viselkedése is megváltozott. Mikor Jao-csint ilyen állapotban megpillantotta s azután hallotta, milyen keserves megpróbáltatást kellett elszenvednie, majd azt, hogy Csin úr volt a megmentője, az öregasszony nem győzött hálálkodni. Mindenáron ott tartotta ebédre.

Késő délután, miután Csung ivott néhány pohárral, felállt, hogy menjen. Virágkirálynő azonban hallani sem akart erről.

- Annyiszor gondoltam rád, és újból szerettelek volna látni - mondta - nem engedem, hogy így menj el.

Vang asszony is biztatta, hogy csak maradjon.

Csung még soha életében nem volt ilyen boldog. Ezen az estén Jao-csin játszott neki és énekelt és táncolt, minden művészetét elővette, hogy tetszését megnyerje. A fiatalember úgy érezte magát, mintha a paradicsomban lenne, és örömeiben alig tudta magát mérsékelni. És mikor leszállt az éjjel, kart karba öltve mentek be Jao-csin szobájába. Hogy aztán Csung ott milyen boldog volt, azt könnyű elképzelni.

Jao-csin késő éjjel megszólalt:

- Feltárhatom előtted a szívemet? De kérlek, ne tagadd meg a kívánságom!

- Tűzön vagy buzgó vízen is boldogan futnék át érted - jelentette ki Csung - hogyan tagadnék meg valamit?

- Feleségül mennék hozzád!

Csung nevetett.

- Még ha tízszer mennél is férjhez, akkor sem választanál ilyen magamfajta szegény legényt. Ne is tréfálg ilyenmivel. Messze estem én tetőled.

- Egészen komolyan gondolom - állította Jao-csin. - Amikor tizennégy éves koromban le-itattak, hogy elindítsanak ezen a pályán, már férjhez akartam menni, de nem ismertem megfelelő férfit. Nem tudtam megítélni, ki is lenne jó férj, és attól tartottam, hogy valami egész életemre kiható ballépést követek el. Később ugyan sok férfival megismerkedtem, gazdag, fiatal lovagokkal, akik idejüket borra, nőkre pazarolták, de a szórakozáson kívül semmivel sem törődtek. Komoly érzelmet egyikőjük részéről sem tapasztaltam. Ilyen igaz és hűséges férfit, mint te, uram, nem találtam. Tudom azt is, hogy még nincs feleséged, és ha foglalkozásom miatt nem vetsz meg, egész életemben szolgálni foglak. Ha visszautasítasz, itt van három láb hosszú fehér selyem, ezzel akasztom fel magam, hogy őszinteségemet bebizonyítsam. Még mindig jobb, mint nyomorultul gazfickók kezétől pusztulni, ahogy tegnap történhetett volna. Még mindig jobb, mint magamat a közneveltség prédájára vetni.

Szavait végezvén, zokogásban tört ki. Csung kérlelte, ne szomorkodjék:

- Álmodban sem mertem volna elképzelni, hogy szeretsz engem. Hogyan utasíthatnának vissza? De ilyen szegény fickó, mint jómagam, honnan teremti elő a megváltásodhoz szükséges ezer tallért? Bármennyire szeretném, nem áll módomban.

- Ez nem akadály - felelt a lány. - Én annyi pénzt és értéket tettem félre a férjhezmenésre a barátaimnál, hogy egyetlen fillérre sincs szükség.

- De ha meg is van a szükséges összeg, te, aki díszes házban éltél és mindennek csak a javát élvezted, hogyan fogod érezni magad az én egyszerű házamban?

- Gyapotruhával, a legegyszerűbb étellel is megelégszem, ha veled lehetek.

- És ha az úrnőd nehézségeket támaszt?

- Azt már csak bízd rám!

Így csevegtek egész hajnalig.

Jao-csin ezután a Huang akadémikus fiánál, Han miniszternél, Csi tábornoknál és másoknál elhelyezett kazettáit magához vette és megkérte Csungot, vigye magával. Mikor ez is megtörtént, gyaloghintóval Liu asszony házába vitette magát és közölte vele, hogy férjhez akar menni.

- Igen, én is ezt tanácsoltam neked, igaz? Tulajdonképpen még nagyon fiatal vagy... de ki a választottad?

- Nem fontos, ki, nénikém. A te tanácsodat követem, és ez igazi boldog, jól végződő házasság lesz, nem boldogtalan vagy álházasság, amely rosszul végződik. Ha mellém állsz, úrnöm is kénytelen engedni. Különös értéket nem ajánlhatok fel neked, de hálám jeléül tíz arany tallért adok ékszerre. Segíts nekem megnyerni úrnőmet. Ha sikerül, a házasságközvetítést még más ajándékkal is meghálálom.

Mikor Liu asszony meglátta az aranyat, szeme úgy összelapult a mosolygásban, mintha nyílása sem lenne, és felkiáltott:

- Úgy tekintek, mint saját gyermekemet, valóban helyesen cselekszel. Hogyan fogadnék el tőled ajándékot? Ha pillanatnyilag itt is tartom az aranyat, azt számodra tartom fenn. Bízhatok bennem. De úrnőd azt hiszi, hogy pénzfa vagy, amelyet csak meg kell rázni, hogy hulljon az arany. Nem megy könnyen bele a válásba, és legalább ezer tallért fog követelni. Hajlandó a férfi ennyit fizetni? Jobb, ha vele beszélek először.

- Nénikém, ezzel ne törődj! Tétélezzük fel, hogy önmagamát váltom meg.

- Úrnőd tudja, hogy itt vagy?

- Nem.

- Rendben van, maradj itt ebédre, azalatt én átmegyek és beszélek Vang asszonnyal. Ha visszajöttem, megmondom, milyen eredménnyel jártam.

Liu asszony gyaloghintóval barátnőjéhez vitette magát. Az kész örömmel fogadta. Liu asszony a Vu úrral történt kellemetlenségek felől érdeklődött, mire Vang asszony elmondta neki a dolgokat, úgy amint történtek.

- Igen - felelte a barátnő - a mi foglalkozásunkban biztonságosabb közönséges leányokat tartani, az jobban kifizeti magát. Azok nem finnyáskodnak, kit fogadjanak, kit ne, és minden nap tárva az ajtajuk. Ez a te Virágkirálynőd már olyan híres lett, hogy végül is a földre ejtett szárított halhoz hasonlít: minden hangya akar belőle lakmározni! Nagy a vonzereje, de baj csak annál több van vele. Még ha tíz tallért kérsz is érte egy éjszakára, inkább a híredet, mint

az erszényedet gazdagítja. Ezek a nagy uraságok minden alkalommal magukkal hozzák barátait, azok egész éjjel itt lebzselnek és rengeteg munkát adnak. És ott vannak a szolgálók, azokat is jól kell tartani! Ha nem teljesíted minden kívánságukat, szitkozódhatnak, törnek-zúznak, még csak be sem panaszolhatod őket, a gazdájuknál. Azután itt vannak a tudósok, a költők, a sakkozók, ezek is elveszik minden hónapban jó néhány napját: a tekintélyes családok fiai összekülönböznek miatta. Ha Csangot fogadja, Lit sérti meg. Míg az egyik örvendezik, addig a másik bosszankodik. Itt van mindjárt a Vu-eset! Milyen rémületen kellett keresztülmenned! Ha valami rosszra fordul, egész vagyonoddal lakoltál volna. Mert lehet-e hivatalos személyek ellen vádat emelni? Bármit tesznek, szemet kell hunynod! Ez most szerencsésen végződött, a viharfelhők elvonultak, de ha valami szerencsétlenség történt volna, csak a kezdet tördelhetnéd. Egyébként hallom, hogy Vu valami gonoszságban sántikál, kellemetlenkedni akar neked. És Jao-csin heves vérmérsékletű, hízelegni sohasem fog. Ez a lány örökös bajforrás.

- Ez az, ami nekem sem hagy nyugtot - felelte Vang asszony. - Az ifjú Vu gazdag és tekintélyes család fia, nem akárki, és mégsem akarja fogadni. Itt kezdődött az egész bonyodalom. Kiskorában még csak lehetett vele bánni, de most, hogy hírnévre tett szert, s hogy a gazdag uraságok hódolata elkényeztette, csak a saját akaratát ismeri. Ha nincs hozzá kedve, kilenc ökör sem tudja megmozdítani.

Liu asszony helyeselt.

- Ilyenek ezek a lányok, mihelyt egy szemernyi hírnévre tesznek szert, fejükbe száll a dicsőség.

- Adj tanácsot - folytatta Vang asszony - mit gondolsz, ha akadna valaki, aki jól megfizetné, nem lenne érdemes eladni a leányt? Ez mindent megoldana s engem is ezer bosszúságtól mentene meg.

- Tökéletesen igazad van. Ha eladod, öt vagy akár hat másikat vehetsz helyette. Sőt, ha sikerül jó üzletet kötnöd, még tíz lány árát is megkaphatod! Ennél jobbat nem is tehetnél.

- Már meghánytam-vetettem magamban a dolgot. A rangos személyek sohasem hajlandók eleget fizetni: abban a hiszemben élnek, hogy nekik minden jár. S ha végül akadna valaki, aki hajlandó lenne kinyitni az erszényét, amilyen válogatós, még megmakacsolja magát és visszautasítja. Ha valami jó vevőt tudnál, kedvesem, légy közvetítőként segítségemre! Ha a leány ellenkezne, te észre tudnád téríteni. Reám semmit se ad, egyedül benned van elég bizalma ahhoz, hogy lúddá tehessed.

Liu asszony harsogó nevetésben tört ki.

- A házasságközvetítőt látod magad előtt! Mennyit kérsz érte?

- Rendben van, nővérem, tudod, hogy van az ilyesmi. Foglalkozásunkkal jár, hogy olcsón vegyünk és drágán adjunk. Amellett vedd tekintetbe, milyen hírnév övezi az utóbbi években. Akad valaki a fővárosban, aki ne tudná, kicsoda Virágkirálynő? Hogyan adhatnám hát oda nyomorult három vagy négy százasért? Nem, legalább ezer tallért akarok érte.

- Elmegyek és megmondom - felelt Liu asszony. - Ha hajlandó ennyit fizetni, visszajövök. Ha nem, maradok. - Mikor indulásra készen felállt, megkérdezte: - Hol van ma a leány?

- Amióta Vu azon a bizonyos napon megtámadta, attól való félelmében, hogy visszatér s még nagyobb bajt hoz rá, mindennap gyaloghintót hozat s elmegy az ismerőseihez, ahol elpanaszolja a történeteket. Tegnapelőtt Csi tábornoknál volt, tegnap Huang akadémikusnál, a jó ég tudja, hová tűnt ma!

- Ha elhatározásod szilárd, és határozottan viselkedsz vele - így szólt Liu asszony - akkor bele fog egyezni. Ha nem, majd én is itt leszek. De ha a férfi hajlandó fizetni, nehogy alkudozz!

- Szavamat adtam - felelte Vang asszony - vissza nem vonom.

Vendégét az ajtóig kísérte, s Liu asszony gyors búcsú után hintóba ült és elvitette magát.

Hazaérve, Liu asszony így szólt Jao-csinhez:

- Minden rendben, úrnődet megnyertem. Beleegyezett. A végleges elintézéshez már csak a pénz hiányzik.

- Az ezüst már megvan - felelte Jao-csin. - Néném, megígéred, hogy holnap felkeresel, hadd üssük nyélbe az ügyet? Addig üssük a vasat, míg meleg.

- Egészen bizonyos, hogy ott leszek, úgy amint megegyeztünk - ígérte Liu asszony, Jao-csin ezzel elbúcsúzott, hazatért, de egyelőre hangot sem ejtett a történetekről.

Liu asszony másnap délben megérkezett.

- Mi újság? - kérdezte Van asszony.

- Már csaknem biztos. De még nem beszéltem a leánnyal.

Liu asszony Jao-csin szobájába ment, s kölcsönös üdvözlések után még csevegtek valameddig, csak azután kérdezte:

- Talán visszafordult a vőlegényed? Hol van a pénz?

- Azokban a bőrkazettákban.

Jao-csin az ágya fejénél levő öt-hat tokra mutatott és kivett azokból vagy tizenhárom-tizen-négy csomagot, amelyeknek mindegyike ötven ezüst tallért tartalmazott. Most következett az arany, a gyöngy, a nefrit. És az egész nem kevesebbet ért, mint ezer tallért.

Liu asszonynak csurgott a nyála, a szeme szikrázott.

»Ilyen fiatal és máris ilyen okos - gondolta. - Hogy volt képes ilyen sokat megtakarítani? Az én házamban is járnak vendégek a lányokhoz, de egyik sem tudta megközelíteni. Ha valami pénzhez jutnak, azt mindjárt dióra vagy édességre költik, ahelyett hogy félretennék. Ha a láb-pólyájuk elkopik, még azt is nekem kell megvennem. Milyen szerencséje volt Vang asszonynak ezzel a leánnyal! Ki más keresett volna ennyi pénzt neki, amellettt hogy ennyit félretett a maga kiváltására? Ez igen!«

Jao-csin jól gyanította, milyen gondolatokat forgat magában Liu asszony, és hirtelen négy vég lucsoui selymet, két drágaköves hajcsatot és két fönixfaragásos nefrit hajtút vett.

- Nénikém, egy kis ajándék számodra - szólt, a drágaságokat az asztalra téve. - Meg kell köszönnöm, hogy a szószólóm voltál.

Liu asszony, amikor barátnőjéhez visszatért, sugárzott az örömtől.

- Jao-csin önmagát kívánja kiváltani az általad meghatározott összegért, egy fillérrel sem kevesebért. Jobb ez így, mintha valami férfi vásárolná meg, mert akkor a közvetítőknek bort, teát kell adni, és az ár egy-két százaléka nekik jár.

Vang asszonyt felbosszantotta, hogy a leány ennyi pénzt tartogat a ládafiában. Mert ilyenek ezek a kerítők. Csak akkor elégedettek, ha a lányok a különkeresetüket is mind nekik adják. Ha gyanút fognak, hogy van valami értékük, megvárják, míg elmennek hazulról, kinyitják a szobájukat és mindent felkutatnak. Jao-csin azonban olyan híres volt, barátai olyan hatal-

masok, azonkívül úrnőjének tekintélyes összeget is szerzett, s méghozzá indulatos természetű - Vang asszony nem merte haragját magára zúdítani. Szobájába így sohasem lépett be, de azt, hogy a leány ilyen sokat gyűjtött, el sem tudta volna képzelni.

Liu asszony megértette, mit jelentenek a Vang asszony homloka körül gyülekező felhők, ezért így szólt:

- Nézd, testvérem, tartsd magad adott szavadhoz! Ez az ő saját keresete, és nem olyan pénz, ami neked járna. El is költhette volna az egészet. Vagy ha éppen valami haszontalan teremtés lenne, odaadhatta volna egyik szeretőjének. Mi hasznod lenne ebből? Dicséretre méltó, hogy ennyit megtakarított. Egyébként, ha egy fillért sem tett volna félre, akkor sem engedhetnéd, hogy meztelenül hagyja el a házat. Nincs igazam? Ebben az esetben, mielőtt férjhez menne, annak rendje és módja szerint fel kellene ruháznod. De ezek után kétségtelen, hogy még egy selyemszálát sem fog tőled kérni. Az egész összeget, úgy, mint van, beletömheted te az erszényedbe. És tekintve, hogy férjhez megy, továbbra is a te lányod marad. Ha jól megy dolga, ünnepek alkalmával ajándékot küld majd neked, és szülei sincsenek, így a férjének az anyósa leszel. Valóban, nagyszerű esélyeid vannak.

Ezek az érvek Vang asszonyt szépen megvigasztalták, és megadta a beleegyezést. Ekkor Liu asszony behozta az ezüstöt, s miután a csomagokat egyenként lemérték, odaadta Vang asszonynak. Ezután az arany, az ékszerek és a nefrit értékelésére került a sor.

- Szándékosan kevesebbre értékeltem ezeket - mondta Vang asszonynak - ha eladod, néhány tucatnyi tallért még eltehetsz belőle, kedves nővérem.

Ha kerítendő volt is Vang asszony, lehetett vele tisztességesen beszélni, s amit a barátnője jónak látott, abba belement. Liu asszony ezért, mikor látta, hogy nyert ügye van, felszólította, hogy adja át Jao-csinnek írásban a házassági engedélyt.

A leány pedig így szólt:

- Nénikém, én mindjárt el is búcsúzom úrnőmtől és veled tartok. Megengeded, hogy pár napig, míg az esküvőre alkalmas, jó előjelű napot kiválasztjuk, nálad maradjak?

Miután Jao-csintől annyi ajándékot kapott, Liu asszony - attól tartva, hogy Vang asszony meggondolja a dolgot és a leányt a történetek után is ottfogja, alig várta, hogy az ügy végleges elintézését nyerjen - engedett a leány kérésének.

Gyorsan becsomagolta piperekészletét, ékszerdobozait, a ládákat, a takarókat és más dolgait, anélkül hogy hozzáért volna valamihez, ami Vang asszony tulajdonát képezte. Szobáját elhagyva, elbúcsúzott társaitól és úrnőjétől, aki illendőségből még könnyezett is egy kicsit.

Jao-csin a gyaloghintóba tetette a csomagokat és Liu asszonnal boldogan távozott. Az szép, csendes szobát bocsátott rendelkezésére, ott elhelyezték a ládákat is, majd a Liu-ház leányai jöttek, hogy Jao-csint szerencsekívánatukkal üdvözöljék.

Aznap este Csung elküldte Hszin Sant Liu asszonyhoz, érdeklődni. Mikor megtudta, hogy már minden rendben van, kiválasztottak az esküvőre egy jó előjelű napot Liu asszonnal, mint közvetítővel. A lakodalmon szólt a flóta, pergett a dob, és a nászéjszaka meghozta a fiatal pár boldogságát.

Másnap, amikor Hszin San és felesége az új asszonnal megismerkedtek, megdöbbenve ismerték fel gyermeküket. Elmesélték egymásnak, mi minden történt velük a válás óta, és a szemükben örömkönnnyekkel ölelték egymást.

Csung most arra kérte anyósát és apósát, foglalják el az őket megillető helyet, hogy Jao-csinnel együtt gyermeki hódolatuknak adhasson kifejezést. Ámultak-bámultak a barátok és a kettős boldogság öröme nagy lakomát csaptak.

Az esküvő után három nappal Jao-csin megkérte férjét, ajándékozza meg gazdagon mindazokat a barátait, akik ügyét segítették, és tudassa velük, hogy férjhez ment. Így mutatta meg, hogy tudja, mi a hála. És Liu, valamint Vang asszony nagy öröme, még nekik is küldött ráadást az ajándékokra.

A mézeshetek után Jao-csin kinyitotta ládáit. Kiderült, hogy azokban több mint háromezer tallér értékű arany, ezüst és szucsoui, valamint csengtui brokát és selyem rejlett. Ládáinak kulcsát férjére bízta, aki apródonként házat, földet vásárolt, üzletét szélesre kiterjesztette. Az olajüzlet vezetését teljesen apósára bízta. Még egy év sem telt bele, az egész család fényűzően élt s elég gazdag volt ahhoz, hogy számos szolgát tartson.

Egy szép napon Csung arra gondolt, hogy hálaáldozatot mutat be az isteneknek. Megfogadta, hogy a város valamennyi templomát és kolostorát három hónapra való gyertyával és olajjal látja el. Megfürdött, böjtölt, magának is szándéka volt tömjént égetni, imákat mondani. Útjában az első kolostor a Csao Csing volt, azután következett a Ling Yin, Fa Hsziang, Csin Ce és a Tien Csu.

A Kuanjin tiszteletére emelt Tien Csu Kolostor tulajdonképpen három kolostorból áll: Felső-Tien Csu, Közép-Tien Csu és Alsó-Tien Csu. Ezeket a nevezetes zarándokhelyeket azonban hajón nem lehet megközelíteni, csakis a hegyi ösvényeken. Csung egy rakomány gyertyát és három rakomány olajat vitetett fel a szolgálival, maga pedig gyaloghintóban indult a hegyre.

Először a Felső-Tien Csu Kolostorba ért. Itt a szerzetesek nagy örömmel fogadták, éppen abban a csarnokban, amelyben az apja a gyertyákat gyűjtötte és a tömjént gondozta. Most, hogy jómódban élt, jól táplálkozott, Csung megerősödött és annyira megváltozott, hogy öreg Csin meg sem ismerte. Az egyik olajoskannán azonban az öregember meglátta a »Csin« szót, a másikon a »Kajfeng« írásjelet. Ez gondolkodóba ejtette. Milyen különös véletlen, hogy ennek a két kannának ebbe a kolostorba kellett kerülnie! Miután Csung tömjénnel áldozott, Öreg Csin tálcán teát hozott be, és az apát megkínálta a pártfogót. Ekkor Öreg Csin megszólalt:

- Szabadna megkérdezni, uram, mit jelent ez a két szó a kannáidon?

- Miért kérde? - felelt Csung és érdeklődéssel fordult az északi kiejtéssel beszélő szerzetes felé. - Szintén kajfengi vagy?

Az öregember igennel válaszolt.

- És mi a te neved? - kérdezte Csung. - Miért léptél be ebbe a rendbe? És mióta vagy itten?

Erre Öreg Csin közölte vele nevét és származásának helyét.

- Mikor a katonák elöl elmenekülve idekerültem, semmi megélhetésem nem lévén - mesélte - tizenhárom éves fiamat bizonyos Csu úrnak örökbe adtam. Azóta nyolc év telt el, de öregségem és tehetetlenségem megakadályozott, hogy a hegyről lemenjek és érdeklődjem utána.

Csung zokogva ölelte át apját.

- Én vagyok a fiad! - kiáltotta. - Csu úr számára olajat árusítottam, s mivel meg akartalak találni, apám, azért írtam e szavakat a kannára. Ki hitte volna, hogy éppen itt találkozunk?! Ez bizonyára az ég rendelése volt.

A szerzetesek mindezek hallatára nem győztek eleget csodálkozni.

Apa és fiú együtt töltötték a napot a kolostorban és elbeszélték egymásnak viselt dolgaikat. Csung a másik két kolostorban az istenekhez szóló írásbeli könyörgésen Csung Csungról az eredeti Csin Csungra változtatta a nevét. Miután Közép-Tien Csuban és Alsó-Tien Csuban tömjénnel áldozott, visszatért, hogy megkérje apját, tartson vele és éljen ezután a fiával együtt, jólétben. De Öreg Csin olyan sokáig élt szerzetesmódra, megtartva a böjtöket, hogy nem érzett hajlandóságot a távozásra. Csung azonban tiltakozott:

- Nyolc évig éltünk egymástól elszakadva. Ez alatt az idő alatt nem gondolhattalak. És vedd figyelembe, most nősültem, feleségemnek tiszteletét kell nyilvánítani apósa előtt.

Öreg Csin erre engedett.

Csung a gyaloghintóban vitette haza apját. Maga gyalog kísérte. Hazaérve az öregembert új ruhába öltöztette és megkérte, foglalja el a díszhelyet a csarnokban, mialatt ő és Jao-csin a köteles tisztelettel adóztak előtte. Ugyanekkor Jao-csin szüleit is bemutatták neki.

Ezen a napon nagy lakomát rendeztek, de Öreg Csin sem a húst, sem a bort nem ízlelte meg. A következő napon valamennyi szomszédjuk ajándékkal köszöntötte őket a négyes ünnep: Csung házassága, Jao-csin és családjának találkozása, Csung és apja találkozása, végül a Csin családi név felvétele öröme. A lakomának napokig nem akart vége szakadni.

Az ünnepség után Öreg Csin visszakiváncozott a kolostorba. Csung nem mert apjával ellenkezni és kétszáz tallérért házacskát építtetett ott számára. Havonként küldött neki ételt, pénzt. Maga tíznaponként s Jao-csin évenként négyszer látogatta meg. Jóval túl a nyolcvanon, jóga-gyakorlat közben, békésen lehelte ki lelkét. Kívánságának megfelelően a hegyen, a kolostor közelében temették el.

Ami Csungot és Jao-csint illeti, ők késő öregséget érve, boldogan töltötték együtt napjaikat. Két fiuk született, mindkettő híres tudós lett.

És mind a mai napig, ha az örömlányok valakinek a figyelmességét akarják dicsérni, Csin úrnak vagy az olajárusnak nevezik.

AZ ÖREG KERTÉSZ

*Míg vihar tombolt éjszaka,
Zárva volt kunyhóm ajtaja.
Elhullt minden piros virág,
Ma nem zöldell, csak a fűzág.
S hogy a mohát söpörgetem,
Megtorpan szívem és kezem.
A lépcsőn szerte csillagok,
Sok szélvert, rőt szírom ragyog.*

Ez a vers a virágok szerelmesétől származik. A Tang-dinasztia idejében, Lojangtól keletre élt egy hívő taoista, tudós, nemesember, név szerint Cuj Hszüan-vej, aki napjait remetemódra pergette. A háza körül fekvő, virággal, bambusszal és fával beültetett széles telken kunyhót épített, s ott lakott teljes magányban. Szolgái a kerten kívül laktak és komoly ok nélkül oda be sem léphettek. Cuj több mint harminc évig nem hagyta el kertjét, és tavasszal, mikor a fák virágba borultak, éjjel-nappal köztük barangolt.

Hűvös, holdas este történt. Sehogy sem tudott az alvás kedvéért elszakadni a virágaitól, s amint a gyümölcsvirágzás közepette magánosan kószált, egyszerre csak az árnyak között surranó, sötét leányalakot pillantott meg.

Csodálkozva kérdezte:

- Ugyan ki lehet, és éjjel mit kereshet az én kertemben? Figyeljük csak meg, merre tart!

A leány azonban se keletre, se nyugatra nem nézett. Egyenesen Cuj felé tartott és mély bókkal üdvözölte.

Cuj szintén mélyen meghajolt és azt kérdezte:

- Kisasszonyom, hová való vagy? És mi járatban vagy itt éjnek idején?

Piros ajkai megnyílván, a leány vakító mosollyal válaszolt:

- Itt lakom a közelben. Barátnőim társaságában nagynénénk látogatására a Keleti Kapuhoz indultam, s most szeretnék egy keveset udvarodban időzni. Megengeded?

Bármilyen meglepő is volt Cuj számára az égből pottyant jelenség, szívesen marasztalta. A leány, miután köszönetet mondott, újból eltűnt abban az irányban, amelyből jött, hogy csakhamar a virágok és fűzek sűrűjében, egy nagy csapat leány élén ismét megjelenjék. Ahogy a leányok sorjában üdvözölték, Cujnak a holdfényben látnia kellett, milyen elragadóan csinosak, mennyire nem mindennapi szépségek. Egyesek díszes ruhában pompáztak, mások egyszerűbb öltözetet viseltek. Még a kíséretükben levő szolgálólánykák is elbűvölőek voltak. A kölesönös üdvözlések után Cuj a szobájába hívta őket, ahol helyet foglaltak.

- Megkérdezhetném, hogy hívnak benneteket? - szolt Cuj. - És miféle rokon felkeresésére indultatok, hogy szerény hajlékom útba ejtettétek?

- Az én nevem Jang - mutatkozott be a zöld ruhás leány. - Ez itt Li kisasszony, az ott Tao kisasszony - és rámutatott a két leányra, akik közül az egyik fehér, a másik piros ruhát viselt. Majd sorban mindenkit megnevezett, utolsónak egy bíborvörösbe öltözött fiatal leányt, Si A-cut.²

---

² Jang fűzfát, Li szilvát, Tao őszibarackot, Si és A-cu pedig egyaránt gránátalmát jelent

- Személyneveink ugyan különfélék - folytatta Jang kisasszony - de valamennyien unokanővérek vagyunk. Néhány nappal ezelőtt tizenharmadik nagynénénk, akinek neve Feng, azt mondta, meg akar bennünket látogatni, de még nem érkezett meg. Arra gondoltunk, hogy a holdfényes éjszaka ragyogásában mi látogatjuk meg őt. Más oka is volt jövetelünknek: ezt az alkalmat akartuk felhasználni, hogy ezer figyelmedet megköszönjük.

Még mielőtt Cuj felelhetett volna, az egyik leány jelentette:

- Itt van Feng nénénk!

Meglepetéssel és örömmel rebbentek elébe, míg Cuj félreállt s úgy figyelte őket.

- Éppen elébed indultunk, nénikénk - magyarázták a lányok, miután az újonnan érkezettet üdvözölték. - A házigazda azonban meghívott, ülnék le nála néhány percre és íme, már itt is vagy. Ebből látszik, hogy egymásra gondoltunk. - És most valamennyien bókoltak előtte.

- Már gyakran szándékoztalak felkeresni benneteket - feleli nagynénjük - de mindig annyi tennivalóm akadt. Ma aztán egy szabad pillanatomat felhasználtam.

- Milyen csodálatos éjszaka! - szólaltak meg a lányok. - Kérünk, foglalj helyet, nénénk, hadd igyunk az egészségedre. - A szolgálólányokkal bort hozattak.

- Szabad itt letelepednünk? - kérdezte a nagynéni.

Jang kisasszony felelt:

- Házigazdánk barátságos és a hely nyugalmas.

- Hol van a házigazda?

Mikor Cuj Feng néni üdvözlésre sietett, megfigyelte, hogy annak viselkedése meglehetősen nyugtalan és hüvös. Majd megdermedt a közelében. Meghívta őket a kunyhójába, ahol a szolgálók asztalt, széket raktak, és felajánlotta Feng néninek a díszülést. A lányok éveik rangja szerint ültek, maga pedig a házigazda helyét foglalta el.

A felszolgálók szempillantás alatt roskadásig halmoztak az asztalra ételt, italt, ritka gyümölcsöket és csemegéket. A mézédés bornak különös ereje volt: ezen a lakomán semmi sem hasonlított a földi eledelekre. A hold olyan fényesen tündökölt, hogy a szoba nappali fényben úszott, s a levegőben kábító illatok áradtak. Vendég és gazda ittak egymás egészségére, s miután alaposan felöntöttek a garatra, a vörös ruhás leány nagy kelyhet töltött meg a nagynéni tiszteletére és így szólt:

- Most énekelni szeretnék neked valamit.

*Arcomon halvány festék,
Ruhám bíbor atlaszán harmatcsepp foltja.
Ó, hogy röppen a szépség,
Könyörtelen szél - jobb, ha nem szólok róla.*

Az ének tiszta és gyöngéd hangja valamennyiüket megindította. Ezután a fehér ruhás leány töltött Feng néni tiszteletére, szólván:

- Nekem is van egy énekem!

*Hónál szikrázóbb jade fehér arcom,
Holdfényben játszott tavaszi éjben;
Szellőt sem vádol csendes bánatom,
Hová tűnhetett hamvas szépségem!*

Ez az ének még az elsónél is szomorúbb volt, és Feng nénit - aki természeténél fogva csekélységen is haragra lobbant, s aki a kelleténél amúgy is többet ivott - felháborította:

- Ebben a kellemes környezetben és ilyen pompás lakoma közepette mire valók ezek a nyomasztó dalok? Ha netalán ellenem irányulnának, kérlek, gondoljátok meg, hogyan viselkedtek! Büntetésül mindkét énekes igyon meg egy nagy pohár bort és mondjon egy másik dalt.

Megtöltött egy kelyhet és oda akarta nyújtani; mivel azonban már alaposan becsípett, nem tudta határozottan tartani. Ruhaujja az evópálcikába beleakadt, s az egész bor kiömlött. Nem is lett volna ez olyan nagy eset, ha bárki mással és nem éppen A-cuval történik. A-cu, ez a csinos fiatal leány rajongott a szép ruhákért, s most bíborvörös hímezett ruhát viselt. Egyetlen csepp is foltot hagyott volna ezen a bíbor selymen, hát még egy tele pohár! A bor már A-cu-nak is a fejébe szállt, és amikor tönkretett ruháját meglátta, elöntötte az indulat.

- Ha a többieknek tetszik, ám lessék a kegyedet - jelentette ki - de én senkitől sem félek. - Ezzel már ki is penderült.

- Még dacolni mer velem ez a borgözös tacskozó! - háborgott Feng néni, s már fel is pattant, hogy elsüvöltsön.

De a lányok nagynénjük után letódultak a lépcsőn és védelmükbe vették A-cut.

- Még oly fiatal, a bor megzavarta, s megfélekedett az illemről, kérlek, ne vedd szívedre, holnap idehozzuk, hogy kiengeszteljen.

Minden hiába. Feng nénit többé nem lehetett maradásra bírni. Elzúgott kelet felé. A leányok is elbúcsúztak Cujtól s a virágok sűrűjében szétrebbentek. Cujt nem hagyta nyugton a kíváncsiság, hogy meglássa, merre mentek, utánuk sietett, de a mohás talajon megcsúszott, s mire feltápáskodott, a leányok már eltűntek.

Ezután így tanakodott magában: »Ez nem lehetett álom, mivel még aludni sem mentem. Szellemek sem lehettek, mivel rendes ruhát viseltek és értelmesen beszéltek. De emberi lények hogyan tűnhettek el ily hirtelen?« Megzavart képzelete összevissza csapongott.

Szobájába visszatérve, az asztalt, a székeket rendes helyükön találta. Még egy pohár vagy tányér sem jelezte a lakoma nyomát, csak a levegőt telítették a kellemes illatok. Csodálkozott a történeteken, majd abban a hiszemben, hogy mindebből baj nem származhat, megnyugodott. Másnap este virágai közt kószálva, hirtelen ismét a leányokra bukkant, akik sürgették A-cut, hogy engesztelné ki nagynénjét.

- Mit kérleljük a vén boszorkányt! - felelt a még mindig haragos A-cu. - Miért ne forduljunk inkább házigazdánkhoz?

Az ötlet mindenkit megnyert, és így szóltak Cujhoz:

- Uram, mi itt lakunk a kertedben. Évről évre gonosz szelek háborgatnak bennünket; nyugalunkat elrabolják. Eddig Feng néni oltalmát kértük a szelek ellen, de mivel A-cu tegnap megsértette, aligha jó többé segítségünkre. Ha nincs ellenedre, oltalmaz meg bennünket; jószágot, ahogy csak erőnkől telik, megháláljuk.

De Cuj azt kérdezte:

- Milyen erővel védelmezhetnélek meg benneteket?

A-cu így felelt:

- Kérésünk csupán ennyi: minden újév napján tűzzél ki a kert keleti oldalán egy karmazsin színű zászlót, a nap, a hold, a csillagok képével. Ez megóvja épségünket. Újév napja már

elmúlt, de ha ennek a hónapnak a huszonegyedik napján, amikor a keleti szél megindul, a zászlót kitűződ, akkor azon a napon nem lesz bántódásunk.

- Mi sem könnyebb - felelt Cuj - ezt igazán szívesen megteszem a kedvetekért.

- Köszönjük, köszönjük - kiáltoztak mind egyszerre - jószágodat sohasem felejtjük el! - és az illatárban oly hirtelen tűntek tova, hogy Cuj képtelen volt követni őket.

Másnap Cuj a kíváncsiságtól lázasan elkészítette a karmazsin zászlót. És valóban, amikor a hónap huszonegyedik hajnalán felkelt, gyenge keleti szél fűjdogált. Gyorsan kitűzte a lobogót a kert keleti oldalára. Nem sokkal azután orkán söpört végig a városon és Lojangtól keletre számos fát kidöntött; csupán Cuj kertje maradt érintetlen. Cuj most megértette, hogy a leányok virágszellemei, A-cu bíbor köntösében a gránátalma, míg Feng néni a szél szelleme. A következő este a virágtündérek egész halom szilva- és őszibarack-virággal fejezték ki hálájukat.

- Köszönjük, uram, hogy megvédtél bennünket. Jószágodat csak ezekkel a virágokkal tudjuk viszonzni. Ha megeszed a szirmokat, magas kort érsz meg és ifjúságodat visszanyered; ha tovább is oltalmazol bennünket, mi is sokáig fogunk az életnek örvendezni.

Tanácsukat követve, Cuj valóban mind fiatalabbnak és fiatalabbnak látszott; nemsokára olyan volt, mintha csak harmincadik évében járna; végül pedig halhatatlanná vált.

*Lojang kertésze virágrajongó,
Bíbor zászlaja leng évről évre.
Szirmok táplálják és a halandó
Halhatatlanok egét elérte.*

Kedves olvasó, nehogy azt hidd, hogy ez a mese a szélről, a virágszellemekről tisztán a képzelet műve. A négy tengeren és kilenc világrészben mennyi olyan csoda történik, amelyet emberszem nem látott és emberfül nem hallott, amelyekről a tudósok sem a történeti feljegyzésekben, sem a klasszikus könyvekben nem adnak hírt!

Azzal lehetne ugyan érvelni, hogy mivel Kung-ce került a természetfeletti dolgok említését, nekünk is követnünk kell példáját. Tény azonban, hogy a virágszerető emberek boldogan élnek, s akik a virágoknak ártnak, a maguk életét rövidítik meg. Nem lehet ez más, mint a gondviselés jele. Lehet ezek után a virágmeséket mint ostoba szóbeszédet elvetni? Ha szavamnak, nyájas olvasó, nem adsz hitelt, úgy kérlek, hallgass meg egy másik mesét arról a kertésztől, aki hajlott korában találkozott virágtündérrel. A mese meghallgatása után a virágkedvelők még jobban fogják tisztelni a virágokat, de ha akadna köztetek valaki, aki a virágokat nem kedvelné, remélem, ennek a mesének a meghallgatása után megváltozik. Igaz, a halhatatlanság nem lehet akárkinek a része, de a virágoskertben mindenki örömét lelheti.

Azt kérdezitek, történetem milyen időben játszódik? Felelek nektek. Mindez Zsen-cung császár uralkodása alatt³ Csanglo faluban, Szucsou Keleti Kapuján kívül esett meg. Ebben a faluban, amely csupán fél mérföldnyire fekszik a várostól, élt egy öregember, nevezetesen Csiu Hszien. Földművelő családból származván, volt is valami földceskéje és egy szalmafedeles kunyhója. Felesége meghalt s gyermeket nem hagyott hátra. Csiu kora gyermekségétől fogva szenvedélyesen ápolta a virágokat és gondozta a gyümölcsfákat. A gazdálkodást a kertészkedés kedvéért tulajdonképpen elhanyagolta. Ha valami ritka növényre akadt, boldogabb volt, mint ha drágakövet talált volna. Ha valamire, fontos ügyekben járva, útközben szép virágra vagy fára lelt, nem törődött vele, szívesen látják-e vagy sem, bocsánatkérő mosollyal besurrant.

---

³ 1023-1063

Ha csak közönséges növényeket vagy olyan fákat talált, amelynek a maga kertjében is virágoztak, elég gyorsan távozott, de ha valami ritka növényt fedezett fel, amely kertjében hiányzott vagy éppen olyat, ami ha volt is neki, de nála nem nyílt többé, sürgős ügyeiről megfeledkezve, mintha csak odacövekelték volna, egész napját ott töltötte. El is nevezték virágbolondnak.

Ha Csiu virágáruossal találkozott, s annak volt valami érdemes növénye, akár volt pénze, akár nem, nem nyugodott, míg azt meg nem vásárolta. Pénz híján akár ruháját tette zálogba. Akadt virágáros, aki ismerve gyöngéjét, hogy nem tud a vásárlásnak ellenállni, akárhányszor üzletet kötött vele, felemelte az árat. Akadt olyan szélhámos, aki, miután pénzét eltékozolta, Csiu virágszennvedélyével visszaélve, különös növényekről ágat tört, és hogy becsapja, mintha gyökere lenne, földbe dugta. De ő csak vásárolt, vásárolt. A különös a dologban az volt, hogy ha Csiu ilyesmit meg is vett, az oltvány mindig megfogant. És így, napról napra, hónapról hónapra gazdagította gyönyörű kertjét.

Csiu bambusznövénnyel vette körül a kertjét. A sövényre különféle rózsafajták között díszbabot, kúszó cseresnyét és rekettyét futtatott; míg a sövény alatt fehér mályvát, nebántsvirágot, bársonyos kakastaréjt, mályvát, pipacsot, valamint télizöldet, liliomot, őszi és tavaszi szegfűt, ciklámént, kökörcsint, fehér pillangó virágot, örvénygyökeret, szulákot, rhododendront, vadgyömbért és még több más virágot nevelt. Virágzás idején olyan volt a kerítés, mint valami fényes selyemfüggöny. Innen nem messze megint más ritka növényeiket ültetett, úgyhogy mielőtt még az egyik elvirágzott volna, már nyíltni kezdett a másik.

Az öreg kertész délre néző kettős forgóajtóján belül bambusszal és árnyas ciprusokkal szegélyezett ösvény indult. Ez vezetett a három helyiségből álló lakhoz, amelyet noha nádtető fedett, mégis magas volt és tágas, jókora ablakokkal. Az előcsarnokban a falon ismeretlen művész kisebb festménye függött. Az egyszerű, fából készült lóca, az asztal, a székek csak úgy ragyogtak a tisztaságtól, akár a padló, amelyen még egy porszemet sem lehetett volna találni. Emögött volt a másik két, kisebb szoba, azok közül az egyik az idős kertész hálószobája. És kívül, ami virág csak van a nap alatt! Valamennyi szépen fejlődött. Akármilyen évszak következett, itt örökké tavasz volt.

*Önhitt, büszke szilvavirág,
Félénk kosbor illata édes,
Törékeny, hűs kaméliák,
A ringló duzzadó sötétes,
Krizantém dacol a faggyal,
Mézes barackon eső gyöngye,
Áttetsző nárcisz jade-arccal,
A nyíló peónia hetyke,
Lépcsőn ritka gránátalma,
Magnólián is álomfény,
Tóban arany lótusz arca
Pompáz a szépség friss-üdén,
A mályva part mentén vakít,
Emitt kábít a fahéj ága,
Körtefa éjbe fényt hasít,
Őszibarack a hajnalt várja.
Áradó szilvaillatok,
Rózsa, tündöklő selyemkelme,
Szállnak a könnyű évszakok,
Szinte örök tavaszra lelve.*

Ennek a kertnek virágait, füveit nem is lehetne felsorolni. Csiu fonott kapuja a nagy Csaotientóra nézett. Kelet felől ebbe ömlött a Vuszung-folyó; nyugaton a Csence-tó, délen a Pangsantó határolta. Így a kilátás minden évszakban, lett légyen az esős vagy száraz, egyaránt gyönyörű volt. Csiu itt gátat emelt, s azt őszibarackkal és fűzzel ültette be. Tavasszal a pirosban és zöldben ragyogó táj a hangcsoui híres Nyugati Tó szépségével versenyzett. A part mentén végig a mályvák, a vízben pedig a különféle színű vízirózsák nyílásuk idején mintha selyembaldachint lengettek volna az illatos léghen a tó felett. Jöttek a vízi gesztenyét gyűjtők és apró sajkájukban énekeltek. Ha szél kerekedett, vitorlások versenyeztek egymással, miközben a halászok a füzek alatt horgonyt vetettek és kifeszítették száradni a hálót. Volt, aki horgászott, mások a hálót javígtatták vagy a hajó orrán heverészve iddögáltak. Ismét mások úszóversenyre hívták ki egymást. Nevetésüktől egész nap hangos volt a part.

Festett bárkákban zenészek kíséretében érkeztek a sétahajósok, hogy a vízirózsákban gyönyörködjenek. És amikor sötétedéskor hazaindultak, a lámpások ezreinek és a szentjánosbogaraknak a fénye a vízben a csillagok tükrével összevegyült. Aligha tudta volna az ember egyiket a másiktól megkülönböztetni. Késő ősszel, amikor a hideg szelek sárgára és vörösre festik a juharfa leveleit, a fonnyadó füzek és a hervadó mályvák a töltésen különös ellentétet alkottak a vízparti fehér, mocsárhúrral és a vörös csibehúrral. A káka között rejtőző vadlibák szomorú gágogása az égre csapott. A nagy télben, nehéz felhők sűrűsödésének idején hópelyhek szálltak szerte, minden fehér lett. De a négy évszak pompája a szavakat elhomályosítja.

*Virágszedő fiúk, dúdoló halászok,
Lótuszok Tavánál tarkán mennek-jőnek;
Nádtetőn a sűrű és buja virágok
A gazda álmára illatfájlát szőnek.*

Legyen elég ebből.

Az öreg kertész minden reggel elsöpörte a virágok alól a lehullott leveleket. Ez volt az első gondja. Azután virágait sorban megöntözte. Esténként még egyszer öntözött. Milyen boldog volt, amikor valamelyik fa virágozni kezdett; bort forralt vagy teát főzött; ezután mélyen meghajolt, a földet az italáldozattal meghintette, s közben a virágok hosszú életéért három imát mondott. Ennek megtörténével a fa alá ült s lassan-lassan addig kóstolgatta az italt, míg egyszer csak a bortól felderülve énekelni kezdett. És ha elfáradt, a fa alá feküdt, egy szikla szolgált neki párnául, s attól kezdve, hogy a bimbók fesleni kezdtek, ottmaradt, míg csak a fa teljesen virágba nem borult. Ha a nap hevesen tűzött, seprűvel permetezte növényeit. Holdsütésben egész éjjel virrasztott. Ha vihar támadt, szalmakalapjában és kanavászköpenyében körüljárta a kertet, és ha valahol széltört ágat talált, azt bambuszkaróval megtámasztotta. Rossz időben éjjelente többször is kinézett a kertjébe.

Ha valamelyik virág hervadni kezdett, az aggastyán sóhajtott, még könnyezett is, és mivel ellenére lett volna a lehullott szirmokat eldobni, kis söprűjével gondosan összegyűjtötte, tányérba tette azokat, úgyhogy ameddig el nem száradtak, még örömét lelhetette bennük. Azután a hervadt virágokat tiszta korsóba helyezte. Mihelyt a korsó megtelt, a kimondhatatlan bánat tekintetével ismét italáldozatot mutatott be borból vagy teából, és a korsót elvitte a gátra, hogy elássa. Ezt a műveletet »virágtemetésnek« nevezte. Ha a szirmokat a zápor leverte és besározta, gondosan tisztára mosta és beleszórta azokat a tóba. Ezt nevezte »virágfürdetésnek«.

Az öreg kertész nem tudta elviselni a letört ágak és virágok látványát. Így vélekedett: »A növény évenként egyetlenegyszer nyílik, és ez a nyílás is a négy évszak egyikének csupán néhány napjáig tart. Ennek a néhány dicsőséges napnak a kedvéért, amikor a szellőben táncol és mint a szerencse gyermeke mosolyog körbe, három évszakot szenved keresztül. De hány-

szor, alighogy kibomlott, már letörik! Mily nehéz elérni ezt a néhány napot, és mily könnyű elpusztítani egy növényt! Ha a virágoknak nyelvük volna, vajon nem panaszkodnának? A virág először bimbózik, azután nyílik, majd hirtelen elhervad. Magának a virágzásnak az ideje eszerint igen rövid. És gondoljunk csak a pillangókra, méhekre, madarakra, rovarokra, amelyek mind támadják, és gondoljunk az égető napra, a kegyetlen szélre, a csapkodó esőre! Az embernek, aki mindettől oltalmazza, hogy lenne szíve leszakítania a virágot!«

»Gondoljuk csak meg, mennyi időbe kerül, míg a csíra gyökeret enged, gyenge hajtást és ágat hoz, mielőtt az ember gyönyörűségére virágoznék! Nem elég szeretetreméltó a fa? Miért kell letépni a virágot? Mert letépett virágot, letörött hajtást éppúgy nem lehet az ágra visszatenni, mint ahogy leválasztott tagokat nem lehet a testhez forrasztani, vagy a halott embert életre támasztani. Ha a növények beszélni tudnának, könnyezve beszélnének!«

»Vannak, akik szép hajtásokat törnek le, csak hogy vendégeiknek a lakomán egy pillanatnyi szórakozást nyújtsanak; vannak, akik ritka virágot szakítanak le, hogy kedvesük azt egyetlen napig a hajában viselje. Eszükbe sem jut, hogy a vendégeket a kertben is lehet szórakoztatni, és hogy az asszonyok művirággal is díszíthetik hajukat. Egyetlen letarolt hajtás, eggyel kevesebb gally az ágon, és egy, ebben az évben letört ágacska, egy ággal kevesebb a jövő évben. Miért ne hosszabbítsuk meg a növények életét, hogy évről évre örömünk teljék bennük? Vannak ki nem nyílt bimbók, ezeket a virággal együtt leszakítják és a letört száron elfonnyadásra ítélik. Nem ugyanaz ez, mintha gyermekek hálnak meg? És akadnak olyanok is, akik nem szeretik a virágot, és csak úgy szeszélyből tépik le, hogy odaadják valakinek, aki kéri, vagy hogy egyszerűen az útszélre dobják. Nem ugyanaz ez, mintha valakit igazságtalanul halálra ítélnék, és nincs, aki bosszút álljon érte? Ha a virágok beszélni tudnának, az ilyenekről szólva, hangjuk nem lenne-e gyűlöletes?«

Ilyen gondolatoktól vezetve, Csiu soha életében nem tört le egyetlen ágat, nem sértett meg egyetlen bimbót sem. Ha mások kertjében bámulta a virágokat, szívesen időzött ott egész nap. De ha a vendéglátó csak egy hajtást vagy egy szál virágot akart neki letépni, rémülten utasította vissza. Ha virágszedő embereket látott, kérlelte őket, ne tegyenek ilyet. Ha pedig nem hallgattak rá, képes volt akár térden csúszva könyörögni nekik, csak hogy egy szál virág életét megmentse. Az emberek ugyan Virágbolondnak nevezték, de nyílt szívtől meghatódva, kérésének gyakran engedtek. Ilyenkor meghajolva fejezte ki köszönetét.

Megtörtént, hogy olyan fiúkkal találkozott, akik a virágot eladás céljából szedték. Ezeket pénzzel elégitette ki. Ha azonban távollétében szakítottak le egy virágot, igen elszomorodott és a letört szárat sárral forrasztotta be. Ezt »virággógyításnak« nevezte. Ezek után érthető, hogy Csiu igyekezett az embereket kertjétől távol tartani. Ha rokonok vagy barátok akartak hozzá jönni, akiket nem utasíthatott vissza, mielőtt bebocsátotta volna őket, mindent megmagyarázott. Intette őket, nehogy az emberi lélegzettel megfertőzzék a virágokat, és nehogy túl közel menjenek a növényekhez. De ha valamelyik tökfilkó virágot vagy bimbót szakított a háta mögött, az aggastyánt olyan harag öntötte el, hogy még átokkal vagy veréssel sem tehetett többé lábát a kertjébe, így esett aztán, hogy amikor az emberek lassanként megismerték, még egy levélkéjéhez sem értek volna hozzá.

Ismeretes, hogy a sűrű, bokros növényzet vonzza a fészekrakó madarakat, különösen ha gyümölcsöt és bogyót is találnak. Ha beérnek a gyümölcsklakomával, nem sok kárt tennének, de ugyanúgy bántják a rügyeket is. Ezért az öreg kertész magot szórt a földre és kérte a madarakat, legyenek könyörületesek. És a madarak elég okosak voltak ahhoz, hogy miután jóllaktak, csendesen röpködjenek, a virágok között csicseregjenek, anélkül hogy egyetlen rügyet bántanának vagy egy szem magot is lenyelnének. Ettől fogva Csiu kertjében több gyümölcs termett, nagyobb és edesebb, mint bárhol másutt. Mikor a gyümölcs megérett, tekintetét égre emelte, s

mielőtt megkóstolta volna, áldozatot mutatott be a virágistennek. Valamennyi szomszédját megajándékozta s a maradékot eladta. Minden év elég gyümölcsöt hozott ahhoz, hogy megjelenjen belőle.

Amióta az idős ember virágai közt megtalálta a boldogságot - ifjúkorától öregkoráig, több mint ötven esztendeig ápolta kertjét - sohasem érzett fáradtságot. Durva ruhájában, egyszerű étkezésével megelégedve, még egészségesebb volt, mint fiatalabb éveiben. Megtakarított pénzéből támogatta a falu szegényeit és elhagyatottjait. A falusiak tisztelték is és Csiu mesternek szólították, ő azonban csak Öreg Kertésznek nevezte magát.

*Napestig gyomlált, ásott és kapált,
Kertje virágok tüzeben lángolt,
Köztük oly boldog, friss-vidám volt,
Ott virrasztotta át az éjszakát.*

Most érkezünk elbeszélésünk második részéhez. Élt Szu-csouban egy fiatal, kegyetlen, ravasz és hitvány fickó, név szerint Csang Vej. Tisztségviselő családból származván, helyzetével visszaélt: szomszédjaival zsarnokoskodott és ártatlan embereket nyomorba döntött. És jaj volt annak, aki véletlenül megsértette; Csang nem nyughatott, míg a szerencsétlennek egész családját el nem pusztította. Szolgái, akár a farkasok vagy a tigrisek, s néhány gonosztetteiben cinkos, fiatal csavargó mindig körülötte lebzsel. Ahová csak betették lábukat, felfordulás járt a nyomukban, és se szeri, se száma azoknak, akiket nyomorba döntöttek.

Egyszer azonban magánál hatalmasabbra talált, s az úgy elrakta, hogy élete egy hajszálon függött. És amikor törvény elé vitte az ügyet, ellensége a bíróság előtt felül kerekedett, s ő elvesztette a pert. Erre megalázottságában négy-öt szolga meg a gazfickók társaságában vidéken kezdett csatangolni. Falusi háza véletlenül Csanglo faluban volt, nem messze az öreg kertész kunyhójától.

Egy napon, amikor reggelizés után, félig ittasan ténfergett a faluban, Csang az öreg kertész kapuja mellett haladt el.

A kerítésen kúszó üde és bájos virágok, körös-körül a fák hűvös ligete meglepte.

- Kellemes helynek látszik - jegyezte meg. - Kién?

- Ez az öreg Csiu kertje, a Virágbolondé - felelt a szolga.

- Ahá - szólt Csang - hallottam már a vén bolondról, aki jól ért a virágápoláshoz. Úgy, hát itt lakik. Mi lenne, ha benéznenk?

De a szolga így felelt:

- Az öregembernek különös természete van, senkit sem enged be virágot nézni.

- Másokat visszautasíthat - ellenkezett Csang - de velem nem bánhat így. Menj és kopogtass, de nehogy megvárakoztass!

A peóniák most érték el virágzásuk teljét, és az öreg kertész, aki éppen befejezte az öntözésüket, egy korsó borral és két tányér befőttel virágai társaságában örvendezett. Még a harmadik poharat sem ürítette ki, mikor kopogtatást hallott. Letette az italt, hogy ajtót nyisson. Megpillantva vagy öt-hat legényt, akikből csak úgy áradt a szesz szaga, tüstént tartott tőle, hogy azok a kertet akarják megnézni.

- Mi hozott erre benneteket, uraim? - kérdezte a kapuban állva.

- Nem ismeresz engem, öreg? - kérdezte Csang. - Én vagyok a híres Csang úrfi. Az a birtok ott az enyém. Hallottam, hogy kertedben sok szép virág van, egyenesen azért jöttem, hogy megnézzem őket.

- Hogyan, uram? - válaszolt Csiu. - Nincsen semmi különös fajta fám, csak egész közönségesek, mint őszibarack, szilva, de már ezek is elvirágoztak. Nemigen akad más.

- Vén gazember! - üvöltött Csang, és szeme szikrázott. - Mit árthat az neked, ha kissé körülnézünk! Hogy mered állítani, hogy semmi sincs? Attól félsz talán, hogy megesszük a virágaidat?

Csiu azonban kitartott állítása mellett:

- Az igazat mondtam, valóban nem sok akad.

Csang oda se hederített. Előrelépett és oly durván taszította el útjából az öregembert, hogy az megtántorodott. S most egyszerre mind berontottak. Csiu jól látta, hogy a felfuvalkodott fickók ellen semmit nem tehet, bezárta hát a kaput és utánuk ment. Félretette a bort, a befőttet, és a betolakodókat figyelte.

A jövevények látták a növényekkel tele kertet és a teljes ragyogásukban nyíló peóniákat. Ezek nem közönséges változatok voltak ám, mint a »Tavaszi-jade lugas«, hanem az öt híres fajta: a »Sárga lugas«, a »Zöld lepke«, a »Fekete vad«, a »Vörös oroszán« és a »Tökvirág«. A peónia a virágok királya, és a lojangi peónia a világon a legszebb. Egyetlen tő az onnan származó »Sárga Jao«-ból vagy »Bíbor vej«-ből ötezer ezüst tallért is megér.

Hogy miért a lojangi peóniák a legszebbek? Megmondom. Vu Ce-tien, a kicsapongó Tang-császárnő, akinek két kegyelt miniszterét Csangnak hívták, egy téli napon arra gondolt, milyen kellemes lenne a parkban sétálgatni, és a következő rendeletet adta ki:

*Tavaszipalotkának add hírül nyomban:
Reggel a palotakertben járok,
Tüstént keltsen fel minden virágot,
Szél kelte előtt szirmuk kibontsa!*

Mivel a császárnő az ég rendelkezéséből uralkodott a földön, a növények nem mertek ellenszegülni a parancsnak. Még azon éjjel valamennyi rügyezni kezdett. Másnap, amikor Vu Ce-tien mulatókertjébe vitette magát, kibomló piros és bíbor virágok illatoztak. Egyedül a peóniában volt annyi büszkeség, hogy ne hízelegjen a császárnőnek és kegyeltjeinek, és még egy árva levelet sem hajtott. A császárnő a peóniát haragjában Lojangba száműzte. Azóta a lojangi peóniák a legszebbek a világon. A következő, a »Tavaszi jade-lugas« dallamára szerzett vers a peóniát magasztalja:

*Gőgös a bazsarózsa,
De hajlong esőben, szélben,
Sírdogál: el ne mossa
A zápor hulló szépségem.
Napestig sóhajt a lányka,
Pirulva néz tükrébe,
Mert a bazsarózsa bája
Árnyat vet az övére.*

A peóniák az öreg kertész kunyhójával szemben nőttek. A tóból kiemelt sziklák alkottak körülöttük védőszegélyt, s a sziklák körül faállvány tartotta a nap hevétől védő takarót. A hat, de néha tíz lábnál is magasabb növények pompás, tenyérynyi széles és minden színben tarkálló

virágzatukkal káprázatos látványt nyújtottak. Csang emberei elragadtatásban törtek ki, ő pedig fellépett egy sziklára, hogy az illatot jobban érezze. Csiu azonban ezt nem tudta elviselni és megszólalt:

- Kérlek, állj hátrább, uram, ne menj oly közel.

Csang amúgy is bosszankodott, hogy az öreg kertész nem engedte be az imént készsége-
sebben, és kereste az alkalmat a veszekedésre.

- Ilyen közel lakol a házamhoz és ne tudnád, hogy ki vagyok? - kiáltotta. - Tele a kerted virággal, azt mered állítani nekem, hogy nincs semmi. És most, ahelyett hogy hálás lennél, amiért szemet hunytam, még rendelkezel, hogy mit tegyek, mit ne! Mit árthat az a virágnak, ha megszagolom? Hogy megmutassam neked, ki itt az úr, még tovább is szívom az illatot. - Ezzel a virágokat egymás után magához húzta és beléjük fúrta az orrát.

Ha dühös volt is az öreg Csiu, nem mert megszólalni. Gondolta, majd csak elmegy Csang nemsokára. De a gonosz fickó, a szakértőt megjátszva, így szólt:

- Az ilyen virágok megérdemlik az ünneplést. Hol a bor, hadd örvendezzünk! - És megparancsolta a szolgálóknak, hogy hozzanak tüstént italt.

Az öreg kertész látva, hogy Csang nem csupán maradni, de még inni is akar, még jobban elke-
seredett.

- Konyhóm túlságosan kicsiny - szólalt meg előrelépve. - Nincs hol leülni benne. Inkább a virágokat tekintsd meg, uram, és idd meg a borodat a magad házában.

- Itt is leülhetünk - ellenkezett Csang és a földre mutatott.

- Az ott piszkos lesz - tiltakozott Csiu - csak nem fogtok oda ülni!

- Annyi baj legyen, szőnyeget terítünk rá - hangzott Csang válasza.

Leterítették a szőnyeget, megérkezett az ennivaló, a bor; körbe ültek, a »Hány az ujjam?«
játékkal mulatoztak és ittak. Sokáig, gondtalanul koccintgattak. Ezalatt Csiu mély felindult-
ságában ült a háttérben.

Ekkor a virágok szépsége Csangban gonosz tervet ébresztett. Elhatározta, hogy a kertet birto-
kába keríti. Zavaros tekintettel így szólt Csiuhoz:

- Sose hittem volna, hogy egy ilyen vén bolond, mint te, érthet a virágokhoz. Ezt a tiszte-
letedre ürítem, itt van, igyál meg velem egy pohárral.

Az öreg kertész képtelen volt udvariasan válaszolni:

- Én sohasem iszom, de te csak igyál.

- Eladnád ezt a kertet? - kérdezte Csang.

Csiu érezte a veszélyt és rémülten felelt:

- Ez a kert az én életem, hogy adhatnám el?!

- Ostobaság! - kiáltott Csang. - Add csak el nekem, és ha nincs hová menned, eljöhetsz hozzám. Nem lesz más dolgod, mint virágokat nevelni számomra. Nos, mit szólsz hozzá?

- Szerencséd van, öreg - kiabált karban a kíséret. - Csang uraság igazán jó hozzád. Mondj neki köszönetet!

Ahogy a kényszerítést érezte, az öreg kertész a dühtől megmeredve fordította el a fejét.

- Micsoda goromba, hibbant vénember! - kiáltott Csang. - Miért nem felelsz?

- Megmondtam, hogy nem adom el. Miért kérded még?

- Átok rád, ha nem adod el, feljelentést írok és börtönbe juttatlak.

Öreg Csiu dühe a tetőpontra hágott, de mikor felelni akart, azt gondolta: »Csang hatalmas ember és részeg. Miért vegyem komolyan? Jobb, ha szelíden válaszolok.«

Így, haragját elnyelve, azt mondta:

- Uram, adj nekem egy nap gondolkodási időt. Hogyan dönthetnek oly hamar?

- Helyes - feleltek a többiek. - Holnap határozol.

Akkor már nagyon részegek voltak. A szolgák összecsomagolták a lakoma maradványait, Csang és csirkefogó társai felszedelőzködtek. Csiu attól tartva, hogy majd virágot tépnek, védőleg a peóniák elé állt. Mikor Csang előrelépett, hogy felhágjon a sziklára, megragadta a karját és így szólt:

- Igaz, hogy a virág jelentéktelen semmiség, mégis mennyi munkát kíván évről évre, hogy ez a kevés kinyílják. Nagy kár lenne őket bántani. Pár nap alatt amúgy is elhervadnak, miért követnél hát el ilyen bűnt?

- Bűnt? - üvöltött Csang. - Ezelős vagy. Holnap az egész kert az enyém. Eszerint, ha az összes virágot letépem, akkor sincs hozzá semmi közöd.

Megkísérelte félrelökni az öreg kertészt, de Csiu megragadta és nem akarta elengedni:

- A halálom árán sem engedek virágot tépni!

- Átkozott vén bolond! - kiabáltak a többiek. - Mit számít az, ha egy szálat letépnek! Ilyen nagy feneket keríteni a semminek. Azt hiszed, megijedünk tőled?!

Ezzel eszeveszetten tépdesni kezdték a virágokat. Az öregember most Csangot kétségbeesett kiáltással elengedte és reménytelen kísérletet tett, hogy a többieket megállítsa. Midőn azonban az utat az egyik oldalról elállta, védtelenül hagyta a másik oldalt, és nemsokára egész sereg peónia feküdt leszakítva.

- Banditák! - szitkozódott Csiu vérző szívvel. - Felfuvalkodott játéokra tüzelitek ezt a zsarnokot, de meglakoltok érte! - és úgy nekirontott a részeg Csangnak, hogy a nyegle fickó elvesztette egyensúlyát és hanyatt vágódott.

A többiek segítségért kiáltottak:

- Urunkat megsebesítették! - és virágaikat eldobálva, Csiura vetették magukat, hogy elverjék.

Egyikőjük azonban elég józan volt ahhoz, hogy elképzelje, ha Csiut megverik, öregember lévén, könnyen meghalhat. Ezért társait visszatartotta és Csangot lábra segítette. Igen ám, de Csang az esés feletti szégyenében feldühödve, ahány virág volt, mind kitepte, szétszórta a földön és széttaposta. Szerencsétlen virágok!

*Akárha szélvész járta volna,
Halott virágok hevernek szerte,
Gonosz lélek zúzta, taposta,
A gyöngye szirmok mind-mind leverte.*

Az öreg kertész kínjában a földre vetette magát s az ég és föld segítségéért kiáltott. A szomszédok hallották a veszekedést, odafutottak és megütközve látták a feldúlt kertet; a kegyetlen embert kényszerítették, hogy hagyja abba a pusztítást, és a történetek iránt érdeklődtek. A

szomszédok között volt Csang néhány bérlője, ezek kérték, legyen elnéző Csiuval, s közben buzgón a kapu felé terelték.

De Csang tovább parancsolgatott:

- Mondjátok meg a vén csirkefogónak, ha békésen átengedi a kertjét, elengedem. De ha még egyszer visszautasít, jaj neki! - Ezzel dühösen elvonult.

A szomszédok látták, hogy Csang részeg, és fenyegetéseit nem vették komolyan. Visszajöttek és a még mindig keservesen síró Csiut felsegítették a lépcsőre. Miután vigasztalni próbálták, elbúcsúztak tőle s bezárták maguk mögött a kaput. Egyesek, akik úgy gondolták, hogy Csiu-nak nem volt igaza, amikor az embereket nem engedte be kertjébe, így beszéltek:

- Az öreg legény ugyancsak bogaras, azért történt az egész. Ez majd jó lecke lesz.

Mások azonban igazságérzetük nevében tiltakoztak:

- Hogy lehet ilyesmit mondani? A közmondás szerint: »Növeld egy évig, örülj tíz napig.« Azok, akik a virágban gyönyörködnek, nem is sejtik, mennyi gondja van azzal a kertésznek. Az ég a megmondhatója, mit dolgozik ő a csodálatos virágokért. Hogy lehet őt elítélni, amiért annyira szereti neveltjeit?

Közben az öreg Csiu összetépett növényei felett szomorkodva hozzálátott, hogy összeszedje azokat. De az összetaposott, szétszórt, besározott virágok képe könnyeit ismét megindította.

- Szegény virágaim! - sóhajtott. - Túlságosan szerettelek benneteket ahhoz, hogy egyetlen szirmot vagy levelet is megsértsek. Ki hitte volna, hogy ez lesz a sorsotok?

Ahogy így siránkozott, egyszerre csak valaki szólítja:

- Csiu mester, miért sírsz ilyen keservesen?

Az öregember megfordult és egy egyszerűen, de ízlésesen öltözött, tizenhat év körüli leányt pillantott meg. El sem tudta képzelni, ki lehet. Könnyeit letörülte és azt kérdezte:

- Hová való vagy, kisasszonyom, és mi hozott erre?

- Itt lakom a közelben - felelt a leány. - Azért jöttem, mert hallottam, hogy peóniáid virág-zanak. Nem gondoltam, hogy már elhervadtak.

A peóniák említésére Csiu ismét elszomorodott.

- Mi bajod - kérdezte a leány - miért keseregsz?

Erre Csiu elmondta, hogy Csang miként tette tönkre a virágait.

- Úgy hát ezért sírsz - mosolygott a lány - és szeretnéd, ha virágaid visszánőnének az ágra?

- Ne tréfálg, kisasszonyom, lehullott virágok hogy nőhetnének vissza az ágra?

- A mi családunk ért a virágok gyógyításához. Módszerünk mindig beválik.

- Valóban értenél ehhez? - és Csiu bánata örömmé kezdett változni.

- Természetesen - felelt a leány.

- Ha ilyen csodát művelnél - mondta Csiu és leborult előtte - hálám jeléül, valahányszor egy virág kinyílna, meghívnálak az ünneplésére.

- Ne borulj le előttem - felelt a leány - hanem hozzál egy korsó vizet.

Mikor Csiu a vízért sietett, azt gondolta: »Hogyan tudna ilyen csodát művelni? Talán tréfát űz velem, amiért sírni látott?« De aztán így tanakodott: »Nem, én ezt a fiatal hölgyet azelőtt sohasem láttam, semmi oka nem lehet, hogy gúnyt űzzön belőlem. Igazat mondhat.«

Miután gyorsan megtöltötte a korsót, gyorsan visszatért a kertbe. De a lány már eltűnt. A virágok ismét a szárukon voltak, és egyetlen szirm sem hevert a földön. A különbség az volt, hogy míg azelőtt egy tő csak egy színben nyílt, addig most a piros és bíbor, a sötét és a világos árnyalatok összevegyülve, a peóniák fenségesebbek voltak, mint valaha.

*Hervadt pártákat szent Han színesít,
Tündér gyógyítja tört virág szárát;
Mivel csodát művel a tiszta hit,
Nehogy megvesd a virág bolondját.*

Csiu elragadtatott kiáltásban tört ki:

- Sohasem hittem volna, hogy az a fiatal hölgy valóban képes ilyen csodát végbevinni! - Azt gondolta, hogy a leány még a virágok között lesz, letette hát a korsót és indult, hogy köszönetet mondjon neki. De akárhogy átkutatta az egész kertet, sehol sem találta.

» Hová tűnhetett a fiatal hölgy? - csodálkozott. - Bizonyára a kapunál lesz még. Megyek és megkérem, tanítson meg a művészetére.«

Futott a kapuhoz, de azt zárva találta, és amikor kinyitotta, hogy kinézzen, csak két öregember ült ott. Szomszédai voltak, Jü és San, akik a hálóikat szárító halászokat bámulták. Felálltak, hogy az öregembert üdvözljék, és így szóltak:

- Hallottuk, hogy Csang Vej itt volt és felfordulást okozott. Mi kint voltunk a mezőn s nem tudtunk hamarabb érdeklődni.

- Igen - felelte Csiu - ezek a gazemberek sok bajt okoztak. De szerencsére egy ifjú hölgy jelent meg, aki ért hozzá, hogyan kell a virágokat megmenteni. De eltűnt, mielőtt még köszönetet mondhattam volna neki. Nem láttátok, merre ment?

- Hogyan lehetne a letört virágokat megmenteni? - kérdezte a két idős ember. - Mikor jött ki a leány?

- Éppen most - felelte Csiu.

- Már itt ülünk egy ideje - mondták a szomszédok - de senki sem jött ki. Nem volt itt semmi-féle leány.

Csiu egyszerre megértette az igazságot és felkiáltott:

- Ha így áll a dolog, akkor tündér volt!

Az emberek tovább faggatták:

- Mondd el, hogyan mentette meg a virágokat?

És amikor az öreg kertész elmondta, hogy s mint történt a dolog, elbámultak:

- Milyen csodálatos eset! Menjünk és nézzük meg!

Bementek, Csiu elreteszelte mögöttük a kaput.

De San és Jü a peóniák láttára felkiáltott:

- Ez tündér műve! Halandó ilyenre nem képes!

Mialatt Csiu válogatott tömjént égetett és meghajolt az ég előtt, hogy háláját kifejezze, a két idős ember így szólt:

- A virágok iránt érzett különös szereteted a tündért arra készítette, hogy földre szálljon. Holnap megmutathatod ezt Csang verekedő bandájának, hogy a sárga földig szégyelljék magukat.

- Nem, nem - felelt az öreg kertész - az ilyen emberek olyanok, mint a veszett kutyák, a legjobb elkerülni őket. Ugyan miért hívnám őket vissza? - A két szomszéd belátta, hogy igaza van.

Csiu örömeiben felmelegítette az otthagyt bort és meghívta Sant és Jüt, hogy sötétedésig együtt örüljenek a virágoknak. Azután szélteben-hosszában elterjesztették a hírt, úgyhogy a következő napon már az egész falu tudta, s valamennyien látni akarták a peóniákat. Csak attól tartottak, hogy az öreg kertész nem fogja beengedni őket. Csiu azonban okos ember volt. Az istennő megjelenése felébresztette benne a kívánságot, hogy az igazság keresésének éljen és a világnak hátat fordítson. Ezen az éjszakán nem aludt, mélyen gondolataiba merülve ült virágai közt, ameddig csak derengeni nem kezdett benne a felismerés, hogy a Csanggal történt összeütközésnek ő maga az oka.

»Önzésem zúdította rám a bajt - állapította meg. - Ha olyan lennék, mint az istenek, akik mindenkihez jószágosak, sohasem esett volna meg ilyesmi.«

Másnap reggel szélesen kitérte a kertajtót, hadd jöjjön, aki csak akar. Az a néhány falusi, aki odamerészkedett, virágai szemléletébe merülve találta.

Csiu megszólította őket:

- Jöhettek és megnézhetitek a virágokat, amikor tetszik, csak nehogy leszakítsátok.

A hír hallatára a falusiak seregleni kezdtek a kertbe.

A következő napon Csang Vej így szólt az embereinek:

- Tegnap ez a vén pimasz leütött. Gondoljátok, hogy ilyesmit eltűrök?! Követeljük, adja ide a kertjét, s ha visszautasít, az egész kertet letaroljuk.

Csang barátja így vélekedett:

- Csiu kertje közel van a házadhoz, nem kell attól tartanod, hogy visszautasít, de kár volt tegnap kifosztani a kertet, így nem maradt semmi, amiben később gyönyörködünk.

- Annyi baj legyen - felelte Csang - jövőre újak nyílnak. Gyorsan fel, mielőtt még kijátszana bennünket.

Még nem értek messzire, mikor hallották, hogy egy tündér Csiu kertjének minden leszakított virágát visszavarázsolta a szárára, és hogy a peóniák most több színben díszlenek. Csang azonban nem hitte.

- Ugyan milyen jótéttel érdemelhette volna ki a vén csirkefogó a tündér látogatását? - kérdezte. - És ez a híres tündér akkor toppant volna be, amikor letaroltuk a virágokat, mintha házvezetőnként éppen ott lakna? Az öreg ezt a mesét eszelte ki és félelmében, nehogy visszatérjünk, elhíresztelte. Ez az egész. Azt a látszatot akarja kelteni, mintha égi erők védelmében állna, s így akar bennünket távol tartani.

Társai helyeseltek. Mikor azonban a kerthez értek és a kettős kaput tárva-nyitva találták, a ki-és beözönlő emberektől ugyanazt a mesét hallották.

- Úgy látszik, mintha valóban így történt volna - szólaltak meg Csang társai.

- Szó sincs róla! - ellenkezett a szájhős. - De nem is törődöm én semmiféle tündérrel, megyek és követelem a kertet.

A kanyargós ösvényen a szalmafedeles kunyhóhoz érve, be kellett látniok, hogy a mende-monda igaz. És a virágok, bármilyen különös is legyen, a virágok, amelyek csodálatára az emberek idegyültek, még ragyogóbbak voltak, mintha csak mosolyognának.

Csang megdöbbsent ugyan, de arról a szándékáról, hogy megszerezze a kertet, mégsem tudott lemondani. Miután egy keveset ott időztek és körülnéztek, más, gonosz terv érlelődött szívében.

- Egyelőre elmegyünk - szólt oda a többieknek.

Mikor a kapun kiértek, azok megkérdezték:

- Miért nem kérted a kertet?

- Kitűnő tervet szőttem - felelt Csang. - Semmi szükség, hogy vitába szálljunk vele, a kert holnap az enyém lesz.

- És mi ez a terv?

Csang megmagyarázta:

- Vang Cöt Pejcsouban fekete mágia üzése miatt lázadással vádolják. A hadügyminisztérium minden kormányzóságot és kerületet varázslatok betiltására és a varázslók letartóztatására utasított. A mi kerületünk háromezer ezüstpénz jutalmat tűzött ki annak, aki a varázslók nyomára vezet. Nos, holnap elküldöm Csang Pát a jamenbe,⁴ emeljen vádat Csiu mint varázsló ellen, azon az alapon, hogy a virágokat visszabűvölte a szárukra. A kínvallatás alatt az öreg mindent be fog ismerni, börtönbe vetik; a kertet nyilvános árverésre bocsátják, és ugyan ki merné megvenni?! Bizonyára az ölembe hull, s ráadásul még a háromezer ezüst jutalmat is bezsebelem.

- Ez igen, ez már terv! - dicsérték az emberek. - Gyerünk, nincs vesztegetni való idő!

Egyenesen a városba siettek, elkészítették a vádiratot, és másnap reggel elküldték Csang Pát a kormányzósági törvényszékre, hogy tegye meg a feljelentést az öreg kertész ellen. Csang Pa, Csang Vej legügyesebb szolgája, a törvény emberei között nagy jártasságnak örvendett.

Mivel a kormányzó amúgy is igyekezett lefülelni a varázslókat, értesülve arról, hogy a csodának az egész falu tanúja volt, természetesen hitelt adott a panasznak, s hivatalnokokat és rendőröket küldött Csang Pával Csiu letartóztatására. Csang Vej, aki a szükséges megvesztegetést már elintézte, odaszólt Csang Pának és a rendőröknek, hogy csak menjenek előre, ő pedig az embereivel utánuk haladt. Azok egyenesen bevonultak a kertbe, de az öreg kertész azt hitte, hogy virágnézni jöttek, s nem fordított rájuk különösebb figyelmet. Hirtelen egy kiáltással rávetették magukat és megkötözték.

- Mit tettem? - kérdezte a rémült Csiu. - Miért fogtatok el?

Az emberek varázslónak, lázadónak becsmérelték és minden magyarázat nélkül elhurcolták. És amikor a körös-körül álló szomszédok megbotránkozva kérdezték, mi történt, a törvényszolgák így feleltek:

- Mit kérdezősködtök? Nagy bünt követett el, s ki tudja, nem vagytok-e cinkosai?

---

⁴ a törvényszékre

A falusiak erre megszeppentek és eloldalogtak, nehogy végül még ők is belekeveredjenek. Csupán Jü, San s néhány jó barát követte bizonyos távolságból az öreg kertészt.

Csiu letartóztatása után Csang és emberei eljöttek megszemlélni a kertet. Először alaposan körülnéztek, nem maradt-e bent valaki, azután bezárták a kaput és visszatértek a törvényszékre. A törvényszolgák már térdre kényszerítették Csiut az emelvény előtt, és Csiu észrevette, hogy kívülről még egy ember térdel ott, akiben azonban nem ismerte fel a feljelentőt. A megvesztegetett örök ezalatt előkészítették a kínzó szerszámokat.

A kormányzó ráförmedt:

- Honnan kerülsz ide? Hogy mersz mágiát űzni és a népet rászedni? Kik a híveid? Valld be az igazat!

Olyan volt ez, mint a sötétben eldörrenő ágyú. Az öreg kertész azt sem tudta, ki a támadó.

- Családom - kezdte a feleletet - négy nemzedéken keresztül lakott Csanglo faluban. Nem vagyok én idegen, jött-ment varázsló. A varázslathoz nem is értek.

De a kormányzó folytatta:

- A napokban a lehullott szirmokat fekete mágiával visszavarázsoltad a szárukra. Tagadod ezt?

Csiu most megértette, hogy a vádló csak Csang Vej lehet. Elmondta a kormányzónak, hogy a szájhős hogyan követelte tőle a kertjét, miként taposta szét a virágait, és hogy a tündérlány miként jelent meg. A kormányzót előítéletei megakadályozták abban, hogy hitelt adjon a szavainak.

- Hányan vannak, akik egész életüket szorgalmas vallásgyakorlatban töltik, abban a reményben, hogy valami istenséggel találkozzanak - gúnyolódott - s ezeknek sem sikerül a tündért meglátni. Éppen a te sírásodra jelenne meg? Ha valamilyen tündér valóban megjelent volna neked, akkor felfedte volna a nevét, hogy a nép megismerhesse, nem úgy, mint ez, aki szó nélkül eltűnt. Azt hiszed, van ember, akit elbolondíthatsz? Kétség sem fér hozzá, hogy varázsló vagy. Kezdjék meg a kínvallatást.

A szolgák helyeslő morajjal, tigrisek és farkasok módjára előrohantak. Csiut a földre teperték, bokájánál megragadták, s már éppen megkezdték volna a vallatást, amikor a kormányzót olyan szédülés fogta el, hogy székéről majdnem leesett. Túl gyengének érezvén magát az elnöklésre, megparancsolta, hogy Csiut állítsák pellengérré és börtönözzék be másnapig, amikor majd a kínvallatás megtörténik.

Mikor a pribékek Csiut elvezették, a sírdogáló aggastyán meglátta Csang Vejt.

- Csang úr - szólt hozzá - semmi rosszat nem tettem neked, hogyan vagy képes ilyen kegyetlenül vesztetre törni?

Csang szó nélkül elfordult és szolgájával, Csang Pával, valamint a többi hitvány fickóval kerekét oldott.

Az öreg Jü és San azonban most ért oda és hallották a vádat.

- Micsoda igazságtalanság! - kiáltottak fel. - De nem baj, holnap az egész falu kezességével kiváltunk.

- Bár így lenne! - felelte Csiu könnyek között.

- Hitvány gazember! - szitkozódottak a börtönőrök. - Ne szipogj, és mozdulj!

Csiu könnyes szemmel ment a börtönbe, ahová szomszédai bort és eleséget küldtek. Az örök azonban nem adták oda neki a küldeményt, maguk fogyasztották el. Éjjelre pedig úgy oda-kötözték a padhoz, hogy élő holttesthez vált hasonlónvá, amely még ujjnyit sem tud mozdulni.

Nagyot sóhajtott:

- Szeretném tudni, miféle tündér lehetett az, amelyik megmentette a virágaimat s ugyanakkor kiszolgáltatót engem ennek a gazfickónak. Ó, tündér, ha megkönyörülnél rajtam és megmentenéd a házamat, otthagynám és csak a hitnek élnék!

Ahogy így tanakodott magában, a tündér, amelyik az előző napokban meglátogatta, ismét megjelent.

- Hála néked, tündér! - kiáltott fel Csiu kétségbeesésében. - Ments meg!

A tündér mosolygott.

- Kívánod, hogy véget vessek szenvedéseidnek? - kérdezte. Ezzel előrelépett, ujjával a kertész felé mutatott, annak láncai pedig megoldódtak és földre zuhantak.

Az öreg kertész letérdelt és a földig hajolva köszöntötte.

- Megmondanád a nevedet, tündér? - kérdezte.

A tündér így felelt:

- Én vagyok a Virágok Gondviselője és a Nyugati Paradicsomban az Ég Királynője szolgálatában állok. Mivel virágaidat annyira szeretted, azért támasztottam fel őket; igazán nem gondoltam, hogy ezzel alkalmat adok ennek a gazfickónak az elpusztításodra. A sors rendelése szerint el kell viselned a kínvallatást; holnap azonban megszabadulsz. Ami Csang Vejt illeti, a virágszellemek már tudatták az Ég Királynőjével, hogy a nyomorult bántalmazta a virágokat, és hogy életedre tört. Ő már meg is halt. A tányérnyalói pedig, akik gonoszságaiban támogatták, szintén meglakoltak. Ha te a jövőben életedet a hit szolgálatába állítod, néhány év múlva az égbe viszlek.

Az öreg kertész ismét a földig hajolt és így könyörgött:

- Istennő, kérlek, taníts meg, hogyan éljek a hitnek!

- Ennek több módja van - felelt a tündér. - Attól függ, kinek milyen a természete. Mivel te a virágok szeretetével kezdted, a virágok által fogsz istenné válni. Ha virágokkal táplálkozol, végül is repülni tudsz majd.

Miután megtanította, hogyan kell a virágokkal táplálkozni, Csiu hálája jeléül ismét a földre borult előtte. Felállván azonban már senkit sem látott. Felemelve fejét, a börtönfal tetején megpillantotta, ahonnan még intett is neki, így szólván:

- Jöjj ide és távozz velem!

De mire az öregember félig felmászott, kimerültség fogta el, és amint a tetőt elérte, alulról csengetés zaja és kiabálás ütötte meg a fülét.

- A varázsló megszökött!

Rémületében elengedte a falat és hirtelen lezuhant, hogy a lócán a hideg verejtéktől előntve felébredjék. Világosan emlékezett az álmában történetekre, és a meggyőződés, hogy minden jóra fordul, megvigasztalta.

*Gyarlóság, önzés szívét nem marja,
Virraszt felette egek oltalma.*

Ezalatt Csang Vej abban a meggyőződésben, hogy a bíró Csiut bűnösnek tartja, ujjongott.

- A kertész minden hájjal megkent fickó - mondta - de ma éjjel a börtönlócán fekszik és nem akadályozza meg többé, hogy a kertjében mulatozzunk.

A többiek helyeseltek:

- A múltkor, amikor a kert még az övé volt, nem éreztük valami jól magunkat, de most, hogy a tiéd, kényünk-kedvünkre szórakozhatunk benne.

- Ez így van - hagyta helyben Csang.

Tüstént elhagyták a várost és megparancsolták a szolgálknak, hogy gondoskodjanak ételről, italról. Csiu kertje felé tartottak, kinyitották a kaput és beléptek. A parasztok méltatlankodtak ugyan, mégsem mertek Csanggal szembeszállni. De mikor Csang és az emberei odaértek a szalmatetős házikóhoz, valamennyi peónia mind szétszórva hevert ismét a földön, egyetlen virág sem maradt a tövén.

Csodálkozásukra Csang így felelt:

- Úgy látszik, hogy a vén gazember valóban varázsló. Másképpen hogyan változtak volna ismét ily gyorsan a virágok? Valóban tündér járt volna itt?

Az egyik fiatal legény így vélekedett:

- Tudta, hogy uraságod a virágokat akarja élvezni, és ezt találta ki, hogy bolondot üzzön belőlünk.

- Jól van - felelt Csang - ha ilyen cselt eszelt ki, a lehullott virágokkal fogunk szórakozni.

Ezzel kiterítették a szőnyeget és akárcsak a múlt alkalommal, letelepedtek a földre. Kedvükre ittak, Csang Pa jutalmul még két külön palack bort is kapott. Addig koccintgattak, míg a nap nyugaton már lebukóban volt, s valamennyien becsíptek. Ekkor hatalmas szél kerekedett.

*Fű az udvaron hajlik a szélben,
A tó sáros vizet kavar.
Dúvad üvöltöz a sűrű légben,
Fenyők mögött zúg a vihar.*

A forgószéltől felragadva, a földön heverő virágok szempillantás alatt egy láb magas lánykákká változtak. Az emberek még fel sem kiálthattak csodálkozásukban, a lányok belevetették magukat a szélbe, míg csak el nem érték az emberi lények nagyságát. Pompás ruháikban szépséges koszorút alkottak és bájukkal a férfiakat egészen elkápráztatták. Egy piros ruhás leány kezdett beszélni:

- Sok esztendeig éltünk itt - szólott - Csiu mester gondosan ápolt bennünket. Sose hittük volna, hogy megérjük a napot, amelyen ripők alakok romlott leheletükkel szennyeznek be és kegyetlen kézzel letörnek bennünket: sose hittük volna, hogy hamis vádat emelnek Csiu mester ellen, és összeesküsznek, hogy helyét elfoglalják. Most itt van előttünk az ellenség! Rohanjuk meg, hálából barátunk iránt és bosszúból a rajtunk esett sérelemért!

- Igazad van - helyeseltek a virágleányok. - Ne vesztegessük az időt, még majd megugranak.

Karjukat felemelve magasba lendültek, ruhájuk ujjával mint lobogókkal a szelet csapkodva, jeges zivatart zúdítottak az emberekre, hogy a hátgerincük is beleborzongott.

- Kísértetek, kísértetek! - kiabáltak azok összevissza. Poharaikat eldobálták és egymással mit sem törődve, eszeveszetten menekültek. Megbotlottak a sziklákban, az ágakkal összekarcolták arcukat, elestek, újra feltápaszkodtak, hogy aztán újból lebukjanak. Ahogy a zűrzavar annyira

csillapodott, hogy számba tudták venni egymást, Csang Vejt és szolgáját, Csang Pát többé nem találták. A szél elcsendesedett, s ők megszegyenülve, mint a nyulak lopakodtak haza az alkonyatban és még örültek is, hogy a bőrüket megmenthették. Jó időbe telt, míg a szolgák rémületükből magukhoz tértek. Ekkor megkértek néhány bátor parasztleányt, menjen velük vissza s fáklyákkal keresték meg a hiányzó embereket. A kertbe visszatérve, egy nagy szilvafa alól nyögést hallottak, a fáklyájukat felemelve, Csang Pát fedezték ott fel, törött koponyával a fa törzsének támaszkodva, fel se tudott volna állni.

Míg a többiek átkutatták a kertet, két béres hazatámogatta. A kertben csend és nyugalom honolt. A peóniák védőernyőjük alatt úgy nyíltak, mint annak előtte. Sehol egyetlen letört virág. A kunyhóban szanaszét heverő poharak, tányérok, s mindenfelé a kiloccsant bor. Csodálkozásukban tátva maradt a szájuk, gyorsan összeszedték az edényeket s újból hozzáláttak a keresésnek. A kert igazán nem volt valami nagy, és bár háromszor, négyszer is körüljárták, Csang Vejnek mégsem lelték nyomát. Csodálkoztak:

- Talán elfújta a szél, vagy a tündérek felfalták volna? Ugyan mi történhetett vele?

Még ott kódorogtak egy darabig, azután, mivel nem tudták, mitévők legyenek, elhatározták, hogy otthon töltik az éjjelt, s majd másnap ismét elindulnak a keresésére. Ám ahogy a kapuhoz értek, egy másik, lámpásokkal felszerelt csoporttal ütköztek össze, öreg Jü és San jött néhány szomszédal megnézni, hogy Csang Vej és a társai valóban találkoztak-e kísértetekkel, s a keresésére indult csapat valóban hiába kutatott-e utána? Mikor megtudták a tényeket, az idős emberek nem győztek csodálkozni.

- Ne távozzatok még - szoltak - mi majd segítünk nektek a keresésben.

Az újabb gondos keresés újabb csalódást okozott; a béresek sóhajtva tartottak a kapu felé, amikor Jü és San így szolt:

- Ha nem jönnétek vissza az éjjel, bezárhatjuk mi a kaput? A mi kötelességünk, hogy itt őrkdjünk.

Ekkorra a vezetőjüket elvesztett Csang népsége olyanná vált, akár a fej nélküli kígyó. Hetykeségüknek nyoma veszett, készségesen feleltek:

- Hogyne, természetesen.

Már éppen elmenőben voltak, amikor az egyik béres a kerítés keleti sarkánál elkiáltotta magát:

- Megtaláltam az uraságot! - Valamennyien odarohantak.

A földműves felfelé mutatott:

- Ez nem az úr selyemsapkája, a puha karimával, ott a kőrifán? - kérdezte.

A többiek erre így kiabáltak:

- Ha itt van a sapka, a gazdájának is itt kell lennie.

Csak néhány lépésnyire tapogatóztak a kerítés mentén, amikor egyikőjük rémületében felsikoltott.

A keleti sarokhoz közel levő emésztögödörben egy felfordított ember volt látható, és cipője, harisnyája, alsóruhái elárulták, hogy ez Csang. Akármilyen szennyes volt, a béresek kihúzták a testét, Jü és San pedig titokban hálát adva az isteneknek, a szomszédokkal eltávozott. Csang néhány embere a tóhoz vitte a holttestet, hogy megmossa, mások meg hazamentek, hogy hírt adjanak a családnak, amely sírás, jajgatás közepette készítette a gyászruhákat Csang Pa koponyatorése még azon éjjel rosszabbra fordult, és pontosan hajnalhasadás előtt meghalt, íme, a gonosztevők jutalma.

*Két hitvány fickó távozott innen,
Két gonosz lélek szállt a pokolra.*

Másnap a bíró elég jól érezte magát ahhoz, hogy a törvényszéken elnököljön. Már éppen meg akarta ismét kezdeni az öreg kertész vallatását, amikor egy őr jelentette, hogy Csang Pa, a feljelentő, és gazdája, Csang Vej az elmúlt éjjel meghaltak. A kormányzó nem hitte el az újabb csodát, ameddig száznál több helybeli paraszt és idős férfi meg nem érkezett egy kérénytekerccsel, amely állította, hogy Csiu nem varázsló, hanem jótetteiről híres virágkedvelő; Csang Vejt viszont az ég büntetése sújtotta, amiért az öreg kertészt hamisan bevádolta.

A kormányzóban már előző napi szédülése felkeltette a gyanút, hogy igazságtalanság történetett, és most látta a valót. Parancsára Csiu, aki szerencsére még nem került kínvallatás alá, tüstént visszanyerte szabadságát. Hivatalos pecséttel ellátott iratot adott neki, abból a célból, hogy akassza ki a kapujára, s ezzel akadályozza meg, hogy növényeit az emberek bántalmazzák. A falusiak hálójukat fejezték ki a kormányzónak és elhagyták a törvényszéket. Azután Csiu mondott köszönetet szomszédainak és velük együtt hazament. Jü és San kinyitották a kertajtót és barátaikkal beléptek. Az öreg kertész, megpillantva a változatlanul virágzó peóniákat, mélyen meghatódott. Napokig tartott a vígasság, mert a szomszédok Csiu hazatérését lakomával ünnepelték, ő pedig mindenkit megvendégtelt, aki segítette bajában.

Ezután az öreg kertész hozzászoktatta magát a virágtáplálékhoz; végül képes volt főtt étel nélkül élni, és minden pénzt, amit gyümölcszeivel szerzett, alamizsnaként szétosztott. Már fehér haja néhány év elteltével ismét fekete, arca pedig oly üde lett, akár egy ifjúé.

Évek múltán, a nyolcadik hónap tizenötödik napján, a ragyogó napsütésben, felhőtlen ég alatt, virágai között jóga-gyakorlatot folytatott.

Egyszerre csak mennyei fuvallat támadt s tarka felhőket lehelt az égre. A levegőt csodálatos zene járta át, és különleges illatok szálltak alá a magasból. Kék fönixmadarak és fehér gólyák ereszkedtek le az udvaron. A Virágok Gondviselője lobogók között, baldachin alatt, tündérlányok zenekíséretében jelent meg az égen. Mikor az öreg kertész megpillantotta, a földre vetette magát előtte. De az istennő szól:

- Csiu Hszien, időd betelt. Az Ég Királynője közbenjárásomra a Földi Virágok Oltalmazója névvel tüntetett ki, és most házáddal együtt az égbe szállasz. Feladatod lesz megáldani azokat, akik gondozzák és szeretik a virágokat, és megbüntetni a virágokat elhanyagoló és pusztító embereket.

Csiu homlokával a földet érintve mondott köszönetet az égnek, s a felhőkön a tündérekkel együtt a magasba szállt. Közben a nádtetős kunyhó a kerttel együtt lassan emelkedni kezdett és dél felé lebegett. Öreg Jü és San, meg a többi falusi, akik ennek a jelenetnek tanúi voltak, földre vetették magukat és látták, amint az öreg kertész kezét emeli és búcsút int nekik a felhők közül, ahol még jó ideig felismerhető volt. A falut ez időtől fogva Tündérfalvának vagy Virágfalvának nevezték.

*A kertész és a virág szerelme
Az istennőt a földre idézte,
A kert és kertész együtt szállt égbe,
Többé nincs szükségük elixirre.*

VÓLEGÉNYCSERE

*Boroskancsómmal reggel halászbárkamba szálllok,
Nádas mélye virágzik, úsznak lágy dalhullámok;
A mozdulatlan tóra még felhőárny se téved,
Az ég és víz sugárzik, mint zöld tükör, oly fényes.*

A verset a Szung-dinasztia korában Jang Pej írta, mégpedig a Szucsoutól tíz mérföldnyire eső Tajhu-tóhoz tett kirándulás alkalmával. Azt kérdezitek, mekkora ez a tó? Keletről nyugatig csaknem hetven mérföld, északtól délig negyven, kerülete százhatvan mérföld, míg a területe hatvanezer hold. Hetvenkét szigete közül a két leghatalmasabb, a Nyugati Tungting és a Keleti Tungting, merészen emelkedik ki a vízből. A többi közelebb és távolabb fekvő kisebb sziget néha olyan, mintha a tavon úszna, néha mintha a hullámok között eltűnne.

Keleti Tungting és Nyugati Tungting a tó közepén emelkedik, a víztől teljesen körülhatárolva, olyannyira, hogy ha valaki oda akar jutni, akkor hullámmal és széllel dacolva, hajóra kell szállnia. A szigetlakók egyes kereskedők, akik áruikat az ország minden részébe eljuttatják. Van is erről egy mondás: »A tajhubeliek még az égben is jó üzleteket kötnek.«

Történetünk a Nyugati Tungting-beli gazdag kereskedő, Kao Can körül zajlik. Kao Can fiatal-korában a délvidéken gabonával kereskedett. Később annyira meggazdagodott, hogy két zálogházat nyitott, s azok vezetését négy alkalmazottjára bízta, míg maga visszavonult otthonába. A Csin-családból származó felesége fiúval ajándékozta meg. A fiút Kao Piaónak nevezték. Volt egy lányuk is; a Kao Piaónál két évvel idősebb Csiu-fang. Kao Can öreg, tapasztalt mestert fogadott gyermekei mellé. Csiu-fang annyira fogékony értelmű volt, hogy miután a hetedikétől a tizenkettedik esztendőjéig tanult, az összes klasszikusokat ismerte, s kitűnő tanulmányokat és költeményeket írt. Tizenhárom éves korától nem vett részt az iskolai tanulásban. Belső szobájában hímzésben, varrásban s más női ügyességben képezte magát. Tizenhat éves korára feltűnő szépséggé fejlődött.

Kao Can eltökélte magában, hogy bájos és tehetséges leányát nem adja hozzá akármilyen közönséges halandóhoz, hanem csakis olyan előkelő és tudós férfiúhoz, akinek értelme és megjelenése egyaránt ragyogó. Az eljegyzési ajándékkal nem sokat törődött, sőt szándékában volt, hogy mihelyt megfelelő házasársat talál leányának, tekintélyes hozományt ad neki. A helybeli nemes urak versengtek a leány kezéért. Kao úr előbb kifürkészte a kérőket és úgy tapasztalta, hogy azok csupán közepes képességekkel és átlagos ismeretekkel rendelkeznek és valamennyinek sorban kitette a szűrét.

Mivel Kao Can gazdag ember volt, leánya szépségének és okosságának hírért, a házasságközvetítők szeltében-hosszában terjesztették. Azt sem titkolták, hogy az apa, feltéve, hogy megfelelően csinos és művelt vőt talál, nem fogja sajnálni a pénzt. Az eredmény az lett, hogy az ifjak, akik magukat egy csöppet tehetségesnek vagy szemrevalónak vélték, mind szerencsét próbáltak. Megkérték a közvetítőket, fessenek róluk olyan kedvező képet, amelyet csak lehet, de mikor helyt kellett állaniok önmagukért, a legtöbbje igen közepesnek bizonyult. Kao Can a házasságközvetítőkből annyiszor csalódott, hogy végül is elvesztette a türelmét.

- Elég az üres fecsegésből - jelentette ki. - Ha a jövőben valami kiváló ifjút találtok, hozzátok elébem; akkor aztán megmondom, hogy alkalmas-e vagy nem, s ezzel véget vetünk a sok bosszúságnak.

Ezután a házasságközvetítők kétszer is meggondolták, mielőtt Kao úr küszöbét átlépték volna. Fordítsuk most figyelmünket az ifjú Csien Csing felé, aki Szucsou tartományban, Vucsiang városban lakott. Ez a fiatalember a klasszikus tudományokat művelte; a régi és modern ismeretekben egyaránt jártas volt, s ezenkívül olyan csinos, hogy kívánni sem lehet különbet. Elszegényedett tudós-családból származott és szerencsétlenségére szüleit még gyermekkorában elvesztette. Teljesen egyedült állt a világban, és így, nagykorúságát elérve, nem engedhette meg magának, hogy megnősüljön, öreg szolgáljával, Csien Hszianggal élt, aki apróságokkal házalt s ezzel keresett annyit, hogy az éhhaláltól megmeneküljenek. De a jóllakásban ritkán volt részük! Szerencsére azonban abban az évben, amelyben a kerületi vizsgát letette, a Vucsiang Északi Kapuján kívül lakó gazdag unokatestvére meghívta, lakjék nála és folytassa ott a tanulmányait.

Unokatestvére, Jen Csun, Csien Csinggel egykorú volt, mindketten ebben az évben töltötték be tizennyolcadik évüket. Csien unokatestvérét bátyjának szólította. Jen, aki apját elvesztette, idős anyjával élt és még ő sem nősült meg.

»Hogy lehet az, te mesemondó - kérdezheti tőlem valamelyikőtök - hogy nemcsak a szegény Csien nem nősült meg, de a jómódú Jen Csun is legény volt még tizennyolc éves korában?«

Nos, kedves olvasó, ennek is megvolt a maga oka.

Jen Csun igen nagyra tartotta önmagát, annyira, hogy megfogadta, nem nősül meg, míg valami ritka szépségre nem talál. Nem csoda, ha eddig még nem sikerült asszonyt találnia. Mert ami a maga személyét illeti, az nem mindennapi csúnyaság volt, csak vörös és zöld öltönei tündököltek, s ő meg a csinos fiú szerepében tetszelgett magának. És ami még ennél is rosszabb, olyan fajankó volt, aki egyetlen mondatot is alig tudott leírni, mégis csökönyösen klasszikus idézeteket és történeti vonatkozású célzásokat vegyített a beszélgetésbe, hogy tudásával kérkedjék. Csien Csing, noha jól tudta, hogy ilyen emberhez semmi köze sincs, mégis, mivel az tanulmányainak folytatását lehetővé tette, mindenben engedett unokatestvére kívánságának. Jen viszont annyira ragaszkodott Csienhez, hogy mindenben megkérdezte a véleményét, és így jól megértették egymást.

De nehogy elveszítsük történetünk fonalát! A tizedik hónap első napjaiban valami távoli rokon, név szerint Ju Csen, egy minden hájjal megkent kalmár, aki Jentől annak idején pénzt kölcsönzött, hogy gyümölcskereskedést tudjon nyitni, nagy rakomány narancssal érkezett haza a Tungting-szigetéről. Mindjárt küldött is a narancsokból, az évszak első gyümölcséből Jennek, ajándékképpen. Míg a szigeteken tartózkodott, tudomására jutott Kao Can esete, aki leánya számára vót keres. Ju beszélgetés közben, minden szándékosság nélkül megemlítette a dolgot. Jen tüstént hegyezni kezdte a fülét.

»Egész életemben valami kitűnő házasságról álmodoztam, és sohasem sikerült - gondolta magában Jen. - Megvan a kiválasztott leányzó! Külsőm, képességem, nem is szólva vagyonomról, biztosítja a sikert. Csak a házasságközvetítőt kell odaküldeni, hogy kedvezően adja elő az ügyet.«

Az éjszakát álmatlanul töltötte. Hajnalban felkelt, hevenyében megmosakodott, magára kapkodta ruháit, és sietett át Ju Csenhez, aki éppen akkor nyitotta ki az üzletét.

- Uram, mi az, ami ily kora reggel idehozott? - kérdezte Ju.

- Valami szívességre szeretnék megkérni - felelt Jen. - Korán jöttem, hogy még itt találjalak.

- Ugyan mi az, amiben szolgálatodra lehetnék? - érdeklődött Ju. - Add meg az utasításokat, de addig is menjünk be és ülünk le.

Jen Csun belépett, s miután kölcsönösen szertartásos üdvözléseket váltottak, egyikük elfoglalta a vendéget illető, másikuk a házigazdának járó helyet.

- Meg akarlak kérni - szólt Jen - hogy légy a házasságközvetítőm.

- Igazán szép tőled, uram, hogy a házasságközvetítés megtisztelő feladatára érdemesnek ítéltél. De mondd, melyik családra gondoltál?

- A Kao-családra, a Nyugati Tungting-szigeten, épp, amelyikről tegnap említést tettél. Ez valóban eszményi házasság lenne, és remélem, nem tagadod meg a kérésemet.

Ju Csent a nevetés fojtogatta.

- Már engedj meg, uram - szólt - ha őszintén megmondom, bármelyik családhoz kész örömmel elmennék, de a Kao-családhoz más közvetítőt kell keresned.

- Miért utasítasz vissza? - kérdezte Jen. - Te adtad a gondolatot és most azt akarod, hogy más közvetítőt keressék?

- Visszautasításról szó sincs - szólt Ju - de az öreg Kao nehéz természet, aligha lennék alkalmas rábeszélésére. Ezért tétovázom.

- Ha másféle ügyről lenne szó - ellenkezett Jen - talán becsapna vagy nehézségeket támasztana, de mi más a teendője a házasságközvetítőnek, mint hogy két fiatalt egy párrá tegyen? Ez csak nem rossz cselekedet? Nem akadályozza a házasságot, hanem elősegíti. Nem az talán a dolgok rendje, hogy a férfi és nő összeházasodjék? Akármilyen különös is legyen az öreg Kao, a házasságközvetítővel nem fog gorombáskodni. Nos, mitől félsz még? Látom már, szándékosan támasztasz nehézségeket, hogy ne kelljen segítségemre lenned. Annyi baj legyen, majd találok valaki mást! De hogy a lakodalmamra meghívjalak, arra ne számíts!

Így szólván, a dühtől tajtékozva indult az ajtó felé.

Jen, aki pénzt kölcsönzött Ju Csennek, sohasem kérhetett tőle olyasmit, amit az ne teljesített volna. Most is pártfogója dühétől észbekapott, és más húrokat pendített meg:

- Nem akartalak megbántani - szólt - kérlek, foglalj helyet, s újból meghányjuk-vetjük a dolgot.

- Ha hajlandó vagy, mondj igent - nyelvelt Jen - ha meg nem, akkor mit tárgyalgassunk!

Így morgott, de azért visszaült a helyére. Ju magyarázkodni kezdett:

- A nehézségeket nem szándékosan találtam ki, de hidd el, az öreg Kao valóban csodabogár. Más család a menyasszonnyal szemben, ő a vőlegénnyel szemben támaszt igényeket. Senkihez nem akarja hozzáadni a lányát, mielőtt nem látta és kiválóságáról maga meg nem győződött. Ezek azok a nehézségek, amelyek arra készítettek, hogy óvjalak, nehogy hiába fáradj. Ezért nem mertem ilyen nehéz vállalkozásba bonyolódni.

- Aszerint, amit mondasz, nincs ennél egyszerűbb dolog a világon! - kiáltott fel Jen. - Ha látni akar, hád lásson. Nem vagyok nyomorék. Nincs mitől tartanom.

Ju Csen nem tudta visszatartani a nevetést.

- Ne vedd sértésnek - kezdte - csúnya éppen nem vagy, de annyi bizonyos, hogy Kao úr nálad sokkal csinosabbakat is kipenderített. Ha nem mutatkozol előtte, akkor még marad egy halvány reménysugár, de ha egyszer meglát, annyi esélyed sem marad, mint tízezer az egyhez!

- A közmondás azt tartja, hogy a házasságközvetítő tudománya a hazugság - ellenkezett Jen. - Te mindenesetre biztosítod, hogy nincs nálam csinosabb férfi, és ha a sors ezt a házasságot rendelte számomra, akkor beleegyezését megnyered anélkül, hogy a személyes találkozáshoz előzőleg ragaszkodna.

- Igen ám, de mi lesz, ha mégis ragaszkodik?

- Azon még ráérünk tanakodni. Csak indulj és légy a szószólóm!

- Rendben van, legyen, amint kívánod, szerencsét próbálok.

- Légy résen, tedd meg, ami tőled telik - biztatta Jen még elmenőben. - Ha nyélbe ütöd a dolgot, húsz ezüst tallért kapsz tőlem a szokásos közvetítési díjon kívül, s még az adósságodat is elengedem.

- Csak természetes, hogy megteszek minden tőlem telhetőt - felelte Ju.

Hazaérve, Jen Csun a szolgájával azonnymában egy fél ezüst tallérnyi aprópénzt küldött át Junak, a másnapi hajóköltiségre.

És most újból egy álmatlan éjszaka következett.

»De mi lesz - morfondírozott magában - ha Jen nem tesz meg mindent és egy sereg kifogással tér haza? Akkor az egész út hiábavaló volt. Jó lenne, ha valami ügyes szolgát adnék mellé, aki megfigyelné, hogy s mint jár el. Igen, ez kitűnő ötlet!« Ahogy pitymallott, hívatta Hsziao Jit, a kis inasát, és meghagyta neki, hogy kísérje el Ju Csint a Tungting-szigetekre. Jennek azonban Hsziao Ji távozása után sem volt nyugta. Egy-kettőre megmosdott, összeboronálta a haját, és a közeli templomba sietett, hogy megkérdezze az orákulumot. Tömjént égetett, meghajolt az ereklyetartó előtt azután addig rázta a jóspálcikákat tartalmazó dobozt, míg egy kihullott belőle. Fölvette, megnézte és látta, hogy a hetvenhárom számú pálcika az, a falon pedig ez alatt a szám alatt a következőt olvashatta:

*Rég elhangzott az eskü az illatos lugasban,
Eltűnt a kedves arc,
És mindhiába várja, hátha még megtalálja,
Bizonyos a kudarc.*

Jen Csunnak nem kellett különösebben műveltnek lennie ahhoz, hogy e szavaknak az értelmében kételkedjék.

- Átkozott jósdá! - szitkozódott és hadonászott a karjával, majd leforrázva elkullogott.

Hazaérve átadta magát a gondolatainak.

»De miért végződne minden kudarcra? - csodálkozott. - Lehet a megjelenésem ellen valami kifogása? A férfiakat nem lehet úgy bírálni ebben a tekintetben, mint a nőket. A férfitől nem lehet többet kívánni, mint hogy ne legyen visszataszító. Kao úr talán valami második Pan Anra⁵ áhítozik.«

Felkapott egy tükröt és jó ideig vizsgálta magát benne. A látvány azonban csakhamar elviselhetlenné vált. Lecsapta a tükröt az asztalra, mélyet sóhajtott és lesújtottságában sokáig ült mozdulatlanul.

---

⁵ szépségéről híres régi írástudó

De térjünk most vissza Ju Csenhez és Hsziao Jihez. Embereink háromevezős gyorshajót béreltek. Ezen a szélcsendes napon a tavat még egy hullám sem ráncolta. A hajóslegények előre-hátra húzták a csikorgó evezőket. Délután két órakor a Nyugati Tungting-szigeten, pontosan Kao úr portája előtt horgonyt vetettek. Hsziao Ji bevitte a névjegyet. Kao úr hívatta őket és megkérdezte, mi járatban vannak? Ju megmondta, hogy a házasságközvetítő szerepében érkezett, és hogy Kao kisasszony kezét szeretnék megnyerni.

- Kinek a megbízásából jöttél? - kérdezte Kao úr.

- Velem egy kerületben lakó rokonom küldött. Igen jó módú ember, vagyona felveszi a versenyt a tiédde, uram. És bár még nem több mint tizennyolc éves, csak úgy duzzad a tudománytól.

- És milyen a külseje? Világosan megmondtam, hogy senkinek nem adom oda, akit személyesen nem ismerek.

Ju Csen jól tudta, hogy Hsziao Ji minden szavára figyel, s ezért szemérmetlenül hazudott.

- Ó, ami a külsejét illeti - mondta - az minden bírálatot kibír. De nemcsak a megjelenése kitűnő, hanem igazi művelt ifjú. Mikor első vizsgáját tizennégy éves korában letette, a listán az első helyezett lett. Iskolába most azért nem jár, mert az utóbbi években atyját gyászolta. Ezért nem jelentkezett a további vizsgákon. De az idős tudósok, akik fogalmazásait olvasták, mind azon a véleményen vannak, hogy alkalmas a magasabb államvizsgákra is. Szerény személyem nem hivatásos házasságközvetítő, de nagyra becsült kerületedben gyümölcsvásárlás végett gyakran megfordulok, így értesültem arról, hogy szépséges és nagyműveltségű leányod számára megfelelő vőt keresel. Tüstént az az ötletem támadt, milyen jól illene hozzá az én rokonom, s ezért bátorkodtalak felkeresni.

Kao Can elragadtatva felelt:

- Ha a rokonod ilyen kellemes és ilyen tehetséges, hogyan utasíthatnálak vissza! De addig nincs nyugtom, ameddig nem láttam. Hozd ide, kérlek, szerény lakomba, és a további akadályok megszűnnek.

Ju erre így válaszolt:

- Amint azt később meglátod, uram, semmiben sem túloztam. Nemes ifjú rokonom azonban nemigen szokta megszakítani a tanulmányait s nincs kedve eljönni. Ő hallgat a szavamra, és ha mi a házasság tekintetében megegyezünk, minden rendben lesz. De ha netalán sikertelen lenne az útja, restellne hazatérni és még reám neheztelne.

- Ha ő valóban ilyen kiválóság, akkor meg kell kötnünk ezt a házasságot. De mivel én semmit sem szoktam a véletlenre bízni, látnom kell őt. Ha nem akar engem meglátogatni, én látogatlak meg téged, te pedig, mintha csak véletlen találkozás lenne, bemutatod őt nekem a magad lakásán. Mit szólsz ehhez?

Ju Cscent alaposan megrémítette a gondolat, hogy Kao úr ellátogat Vuicsiangba és szemtől szemben találja magát az otromba Jennel.

- Ha annyira ragaszkodsz a személyes találkozáshoz, uram - vágta rá hirtelen - én hozom őt ide, hogy tiszteletét kifejezhesse előtted. Hogyan fáraszthatnánk ilyen hosszú úttal!

Miután így szólt, készülődni kezdett. De Kao úr nem engedte el és íziben vacsorát rendelt. Majdnem kilenc óráig iddógáltak együtt. Kao Can még éjszakára is marasztalta volna a vendéget. De Ju így szabadkozott:

- Hajómban vetett ágy vár. És holnap a kora reggeli órákban indulnunk kell, így most búcsút kell mondanom. Ha ifjú rokonomat elhozom, hogy hódolatának kifejezést adjon előtted, vendégszerető háznak újból terhére leszek.

Kao úr ekkor kikísérte őket a bárkához és még egy köteg ezüstpénzt is adott neki útravalónak. Ju szépen megköszönte és hajóba szállt. Másnap reggel Ju és Hsziao Ji kedvező szélre ébredtek. Dagadtak a vitorlák, s még egy fél nap sem telt belé, már megérkeztek Vucsiangba.

Jen Csun a kapuban állt, s az érkezőket megpillantva eléjük rohant.

- Végre megjöttetek! - kiabált. - Mi az eredmény?

Ju Csen tövirül hegyire mindent elmondott, ami közte és Kao úr között végbement. Beszámolóját így végezte:

- Ragaszkodik a találkozáshoz. Mit tehetünk?

Mikor Jen kifogyott a szidalmakból és szótlánul bámult, Ju azt tanácsolta, beszéljék meg később a dolgot, s ezzel hazament.

Jen Csun is hazament, és első dolga volt, hogy hívassa Hsziao Jit, akit keresztül-kasul valla-
tott, mert arra gyanakodott, hogy Ju nem mondott igazat. Hsziao Ji nem tehetett mást, me-
gerősítette a leánykérés történetét, Jen sokáig törte a fejét, s egyszerre csak, mint aki végül fején
találja a szöveget, megkönnyebbült és már sietett is vissza Juhoz.

- Amióta meghallgattalak, kitűnő tervet eszeltem ki - lelkesedett.

- Mi legyen az a terv?

- Unokatestvérem, aki énnám folytatja tanulmányait, nálam valamivel csinosabb és okosabb.
Meggérem, menjen veled holnap az én képemben. Ha egyszer rászedtük Kao urat, és a nász-
ajándékokat is átnyújtottuk egymásnak, már nem lesz módja a visszakozásra.

- Ha meglátja Csien urat - felelt Ju - semmi oka nem lesz a vonakodásra. Csak attól félek,
Csien úrnak lesz ellenvetése.

De Jen nem engedett:

- Ő az unokatestvérem, s mi a legjobb barátságban vagyunk. Miért ne helyettesítene egy dara-
big, ha szépen megkérem? Bizonyos vagyok benne, hogy nem tagadja meg a kívánságomat.

Hazament és aznap együtt vacsorázott Csiennel a dolgozószobában. Erre az alkalomra
különleges, finom ételekről és borról gondoskodott.

- Mindennap jobban lekötelezel - szólt Csien meglepődve - mi jutott eszedbe, hogy ma ilyen
lakomát rendezel?

- Először hajts föl pár pohárral - hangzott a válasz - mert valami szívességet kérek majd tőled,
de meg kell ígérem, hogy teljesíted.

- Ha képes vagyok rá, ugyan mit nem tennék meg érted - felelt Csien - de mi az, amiben
szolgálatodra lehetnék?

- Arról van szó, testvérem, hogy Ju Csen, akinek átellenben van a gyümölcsösboltja, megkísé-
relte nyélbe ütni köztem és a Nyugati Tungting-szigeti Kao-család leánya között a házasságot.
Külsőmről és képességeimről Kao úr előtt olyan hízelgő képet festett, hogy az most minden-
áron személyesen akar velem találkozni, mielőtt az ajándékokat kicserélnénk. Tegnap meg-
beszéltük a dolog minden csínját-bínját Juval. A bökkenő ott van, hogy ha én megyek, nem
felelek meg a Ju festette képnek, s ebben az esetben nemcsak Ju marad szegényben, hanem a

házasság is kútba esik. Azt szeretném tehát, ha helyettem te mennél Ju Csennél Kao úrhoz. Ha segítesz rászedni és ezáltal a házasságot megvalósítani, örökre lekötelezel, és a jutalommal nem maradok adósod.

Csien Csing egy ideig gondolkozott, azután így szólt:

- Örömmel állnék bármi másban szolgálatodra, de attól félek, lehetetlent kérsz. Kao urat egy időre megteveszthetjük, de ha igazság kiderül, mindketten kellemetlen helyzetbe kerülünk.

- Én csak futó ámításra gondolok - felelt Jen - attól hogy az ajándékok átadása után kiderülne valami, nem kell félni. Mivel azt sem tudja, ki vagy, csak a közvetítőt hibáztathatja. Mit árthat ez neked? Egyébként a Nyugati Tungtingot sok mérföld választja el innen, és sok idő kell ahhoz, hogy az igazság kiderüljön. Ne aggodalmaskodj, hanem indulj bátran. Nincs itt semmi félnivaló.

Csien nem válaszolt tüstént. Nagyon gondolkodóba ejtette az ügy. Teljesítse az unokatestvér kívánságát? Ez nem válna becsületére. Visszautasítsa? Megsértené az eltartóját. A kétség gyötörte.

- Kedves unokatestvérem - szólt Jen, látva annak habozását - ismered a közmondást: »Azért, mert valaki mindig rátámaszkodik, az ég még nem szakad le.« A felelősség rajtam. Több gondod ne legyen.

- Jól van - engedett Csien - de ilyen rongyosan vajmi nehezen képviselhetlek Kao úr színe előtt.

- Erre már gondoltam - felelt Jen.

Egész este nem esett több szó a tárgyról.

Másnap reggel Jen korán kelt és szolgálójával a dolgozószobába vitetett egy bőröndöt, tele fényes selyem- és atlaszöltönnel, mind a legutolsó divat szerint szabva. A szövetre oly bőségesen hintett ámbralaját, hogy csípős szagot árasztott. Jen tetőtől talpig felruházta unokatestvérét. Volt a bőröndben harisnya és selyemcipő, és amikor látta, hogy a kalapja nem illik Csien fejére, azt is vett neki. Ráadásul még két ezüst tallérral ajándékozta meg.

- Fogadd el, kérlek, ezt a semmiséget - szólt - később majd hathatósabban bizonyítom be hálámat. A ruhákat is tekintsd ajándéknak. Csak arra kérlek, senkinek egy szót se! Ju Csennel már elintéztém, hogy holnap reggel induljatok.

- Legyen, ahogy kívánod - felelt Csien - pillanatnyilag kölcsönveszem ezeket a ruhákat, de hazatérve visszaadom. Az ezüstöt azonban nem fogadhatom el.

Jen erre így szólt:

- A régiek lovat, kocsit, bundát ajánlottak fel barátainknak. Még ha nem is szorulnék segítségre, akkor sem számítana nekem ez a néhány, semmit érő darab. Nem jelent ez mást, mint hálám szerény kifejezését, ha visszautasítod, igazán boldogtalanná teszel.

- Jóságodat nem utasíthatom vissza, a ruhákat elfogadom, de az ezüstöt nem vehetem el.

- Ha ilyen makacsul visszautasítasz, azt kell hinnem, hogy nem szándékozol segítségemre lenni.

Csien erre elfogadta az ezüstöt is.

Jen még ugyanazon a napon felkereste Ju Csint. Ju erősen vonakodott az újabb utazástól, de végül mégsem merete Jent megsérteni és engedett. Jen most bárkát bérelt, eleségről, ágyneműről gondoskodott, és minden másról, ami az utazáshoz szükséges. Hsziao Jin kívül, aki a múlt

alkalommal is szerepelt, még két inast adott kíséretükhöz. Mindhármat díszes selyembe öltöztette és szigorúan megparancsolta, hogy mihelyt a szigetet elérik, Csient szólítsák uruknak, s a nevét még véletlenül se kottyantsák ki. Az éjszaka jó részét az előkészületekkel töltötték. Másnap idejében keltek, hogy Csient gonddal felöltöztessék. Nem volt rajta semmi, ami ne lett volna vadonatúj, és ha megmozdult, pompás ruháiból kábító illat áradt. Elegáns volt, mint még soha.

Jen unokatestvérét és Ju Csient meghívta reggelire. Azután Hsziao Ji és a másik két apród kíséretében kivonultak a hajóhoz. A szél ismét kedvezett. Dagadó vitorlákkal repültek a vízen és estefelé megérkeztek a Nyugati Tungting-szigetre, ahol az éjszakát a bárkában töltötték.

Másnap, miután megreggeliztek és úgy vélték, hogy Kao úr már felkelhetett, Csien, Jen Csun nevében, a lehető legtiszteleteljesebb kifejezésekkel szabályos látogatási jegyet fogalmazott. Hsziao Ji elvitte a kártyát a Kao-házba és jelentette, hogy Ju úr elhozta ifjú rokonát, aki tiszteletét szeretné tenni. Kao szolgálja azonnyomban felismerte Jit és pillanatot sem késlekedett az üzenet átadásával: amire Kao úr megparancsolta, hogy a vendégeket azonnal bocsássák be. Ekkor, maga mögött Juval, az ál-Jen Csun belépett a fogadóterembe. Kao úr egy pillantásával felmérte az öntudatos, csinos és jól ápolt fiatalembert, aki valóban nagyon kellemes hatást gyakorolt rá.

A kölcsönös üdvözlések megtörténtevel Kao úr felszólította Csient, foglalja el a díszülést. Csien azonban fiatalságára hivatkozva, elhárította a megtiszteltetést. Végül sikerült magával szemben leültetnie. Kao Cant a fiatalember szerénysége titokban egészen elragadtatta.

Mikor már mind a hárman elhelyezkedtek, Kao úr múlt alkalombeli szíves vendéglátásáért köszönétét nyilvánítva, a házasságközvetítő törte meg a csendet.

- Szót sem érdemel - szabadkozott Kao úr. - Úgy, tehát ez az ifjú Jen úr, a rokonod. A múlt alkalommal elmulasztottam megkérdezni a második becses nevét.

- Még nagyon fiatal vagyok ahhoz, hogy második névvel ékesítsem magam - felelt udvariasan Csien.

- Második neve Po-ja⁶ - sietett közbeszólni Ju.

- Találó név, nem is lehetne találóbb! - jelentette ki Kao meleg hangon.

- Túlságosan is kedvezően ítélsz meg, uram - felelt Csien.

Kao úr ezután Jen családja felől kérdezősködött, és Csien minden kérdésre a legmegfelelőbb módon válaszolt.

»Nos, ami a látszatot illeti, ebben nem lehetne hibát találni - gondolta Kao úr. - Lássuk ám, mi rejlik belül. Behívatom a házitanítót és a fiamat, s majd fényt vetünk a tudására is.«

Így is tett. Mikor másodsorra kínálták a teát, a szolgát beküldte a tanulószobába, hogy hívja be a tanítót és a fiatal urat a vendég üdvözlésére. Csakhamar ötvenévesnek látszó, tudós külsejű férfi kíséretében, még vállig érő hajú fiúcska jelent meg. A kölcsönös üdvözlések alatt valamennyien álltak.

- Íme, Csen úr, a kormányzóság kollégiumából, fiam nevelője - mutatta be Kao úr az idős tudóst. - És ez itt fiam, Kao Piao.

A fiú feltűnően csinos volt.

---

⁶ Idősebb Műveltségű

»Ha a fiú ilyen szép - gondolta Csien - a leány sem maradhat mögötte. Milyen szerencsés fickó ez a Jen!«

Mikor harmadszor is kínálták a teát, Kao úr a nevelőhöz fordult:

- Érdemes vendégünk Vucsiangból érkezett - mondta. - Ha fiatal is még, de már sok tudást szerzett.

Csen úr egyszerre megértette a célzást.

- Vucsiang tudós embereiről híres - jegyezte meg, szavait Csienhez intézve. - Ennek a vidéknek a férfiai különösen éles értelemről tesznek tanúságot. Mi a véleményed, ki azon a környéken a három legnevezetesebb ember, és mi az, amiben kitűnnek?

Csien gyorsan megnevezte a három férfit, azután a nevelő és ő irodalmi vitába bonyolódtak. Csiennek csöppet sem volt ellenére a vita, mert csakhamar rájött, hogy Csen úr tudós mivoltában egyáltalában nem haladja meg az átlagot. Nem takarékoskodott a klasszikus idézetekkel, sem az új és régi történelem eseményeire való hivatkozásokkal. Végül teljesen a vizsgáztató fölébe kerekedett, aki csak álmélni tudott:

- Micsoda képesség, micsoda szellem!

És Kao úr? Ő gyönyörűségében alig tudott nyugton ülni. Futtatta is azonnyomban az egyik szolgát a parancsal, hogy különösen finom lakomát készítsenek. A felszolgálók pillanatig sem várattak magukra, asztalt terítettek s felhalmozták a válogatott csemegéket, Kao úr pedig, kezében a kehellyel és az evőpálcikákkal, meghajolt, úgy ajánlotta fel Csiennek a díszhelyet. Csien azonban elhárította a megtiszteltetést, és úgy, mint az imént, házigazdájával szembe ült. Ekkor szempillantás alatt asztalra került háromféle leves, tíz főfogás és különböző mellétálak.

Azt kérdezték, hogyan teremhetett ez mind elő, szinte varázsütésre? Hát a következőképpen: Kao asszony, aki leányának bolondja volt, értesülve arról, hogy a házasságközvetítő elhozta a fiatal Jent, a falvédő mögé rejtőzött, hogy egy pillantást vethessen reá. És amint észrevette, hogy az milyen kellemes és milyen kitűnően bánik a szavakkal, tüstént szívébe fogadta, és jól érezte, hogy férje is hasonló érzelmekkel viseltetik az ifjú iránt. Úgyhogy amikor az ebédet megrendelték, az már készen is volt, azt már rég el is készítették. A felszolgálás így már villámgyorsasággal történhetett. A borra ették a rizst, a rizsre itták a bort, lakomáztak az öt férfi, míg csak nyugaton le nem hanyatlott a napkorong. Csien és Ju ekkor felálltak, hogy búcsúzzanak. Kao Can nem szívesen vált meg tőlük és kérte, legyenek néhány napig vendégei. Csien azonban hallani sem akart a vendégeskedésről, s Kao úrnak végül engednie kellett.

Csien Csing először is Csen úrtól búcsúzott, megköszönve a kapott tanítást, azután Kao úrnak fejezte ki háláját.

- Holnap igen korán kell indulnunk, uram - mondta - ezért nem tudok visszajönni búcsúzni.

- Látogatásod oly rövid volt - felelt a házigazda - hogy attól tartok, nem tudtam eléggé kedvedben járni, kérlek, nézd el mulasztásomat.

Kao fia is istenhozzádot mondott nekik, és Kao asszony bőven ellátta őket útravalóval; nemcsak ételt-italt adott nekik, hanem útiköltségre még egy köteg ezüstöt is.

Kao úr félrehívta Jut és így szólt hozzá:

- Az ifjú Jen külsejével és készségével teljesen meg vagyok elégedve. Nagy megelégedésemre szolgálna, ha a házassági előkészületeket megtennéd.

Ju megígérte, hogy minden kívánságát teljesíti. Kao Can kikísérte őket a hajóhoz. Hazatérve, feleségével egész éjszaka jövődöbeli vőjükéről beszélgetett.

Másnap reggel Ju és Csien felvonták a vitorlákat, mivel azonban a szél nem kedvezett, csak késő éjjel értek haza. Jen Csun a magányos gyertyafényben üldögélve, sóvárogva várta a híreket. A jövevények bementek hozzá és mindenről beszámoltak. Hallva, hogy a házasságnak semmi akadályja, azt sem tudta, mit kezdjen örömében. Íziben kiválasztotta még ugyanannak a hónapnak egy jó előjelű napját, amikor az eljegyzési ajándékokat átadják egymásnak. Hálája jeléül tüstént elengedte Junak a húsz ezüst tallér adósságát. Azután a tizenkettedik hónap második napját jelölte ki az esküvő napjául. Kao úr, megtalálván immár az óhajtott vőt, s lévén a leánya hozományja is már rég készenlétben, semmi ellenvetést nem tett.

Észre sem vették, már itt volt a tizenegyedik hónap vége. Közeledett a várva várt nap. Ezen a vidéken nem tartották be a régi rendet, amely szerint a vőlegény viszi el a menyasszonyt a lányos háztól. Ehelyett általában a menyasszony anyja kísérte el lányát új otthonába. Kao Can azonban, miután ilyen csodálatra méltó vőt szerzett, kérkedett azzal fűnek-fának, és most már ragaszkodott hozzá, hogy Jen jöjjön hozzá a lakodalomra, amelyre minden ismerősét meghívta. Ju Csen a hír hallatára rémülten sietett Jenhez, hogy közölje vele a kívánságot.

- Rendben van - mondta Jen - ez alkalommal magam megyek.

Ju Csen toporzékolt, kiabált:

- A minap, amikor Csien úrral voltam, az egész ház órákig bámulta. Emlékezetből is meg tudnák festeni az arcképét. Ha most egy egészen más személy jelenik meg, ugyan hogy magyarázkodjak? Az eljegyzést felbontják, engem meg megszégyenítenek.

Jen csak morgott:

- Mondtam már, hogy ezt a házasságot a végzet nekem rendelte. Ha nem álltál volna elébem az első alkalommal, nem kerültünk volna ebbe a zürzavarba. Ez mind a te hibád. Miért állítottad, hogy Kao úr olyan válogatós? Miért beszéltél rá, hogy magam helyett az unokatestvéremet küldjem? Egyébként az ajándékaimat elfogadta, a leánya tehát az enyém. Merné talán megtagadni?! Tehet valamit ellenem, ha ezúttal magam megyek? Megakadályozhatja a házasságot?

- Természetesen megakadályozhatja - rázta Ju a fejét. - A leány még otthon van. Ha nem engedi betenni a gyaloghintóba, szavad sem lehet.

- Majd viszek magammal néhány arravaló embert - mondta Jen. - Ha enged, jó; ha nem, erőszakkal behatolunk, a leányt kihozzuk, azután ha kedve tartja, vigye az ügyet a törvényszék elé. Itt van a leány horoszkópja mint bizonyíték; ha megakadályozza a házasságot, ő a hibás.

- Csak vigyázz, el ne siesd a dolgot - szelídítette Ju. - A hatalmas sárkány sem győzi le a kígyót a maga barlangjában. Bármennyi embert is vinnél magaddal, az nem érne fel a helybeli család erejével, amely számtalan embert hívhat segítségére. És ha valami különös zavar támadna és perre kerülne a sor, az öregember megesküdné, hogy a kérő és a vőlegény nem azonosak. Erre a hatóság kénytelen volna kikérdezni a házasságközvetítőt, és én kínvallatás alatt bevallanám az igazat. Még Csien úr pályafutását is tönkretennék. Ennek a fele se tréfa!

Jen, miután egy pillanatig gondolkozott, megszólalt:

- Ebben az esetben én itthon maradok. Arra kérlek, mennél el holnap Kao úrhoz, hogy egyszer már meglátogattam, és ezen a vidéken nem szokás a menyasszonyért menni. Helyesebb, ha a helyi szokások szerint ideküldi a leányát.

- Ez egyszerűen nem fog menni - felelt Ju. - Kao úr a jövővéjétől elragadtatva azóta mást sem tesz, mint annak szépségével és okosságával kérkedik; nincs olyan szomszédja, olyan rokona, aki ne várná a menyasszonyért jövő vőlegényt, hogy a maga szemével lássa. Valakinek menni kell.

- Tehát mi a teendő? - kérdezte Jen.

- Szerény véleményem szerint az egyetlen, amit tehetünk, hogy megkérjük Csien urat, játssza meg még egyszer a szerepedet. A család legyen végig család. Ha egyszer hazahoztuk a menyasszonyt, családod már elég hatalmas ahhoz, hogy Kao úrnak ne engedje visszavinni. De a házasság után természetesen el kell készülnöd az öregember szidalmaira, ez azonban nem kell bántson.

Jen habozott egy kicsit, aztán engedett:

- Igazad van, de ez az én esküvőm, és most valaki más részesüljön helyettem a szertartás örömeiben? És még más is: most nagyon nehéz lesz rábeszélni Csient.

Ju így szólt:

- Igaz, de nincs más kiút. És Csien úr csupán a menyasszony kiváltásának rövid szertartásában fog részesülni, míg te egész életedben boldog leszel.

Jen Csun szívében örömmel és ürommel elbúcsúzott Ju Csentől, hogy felkeresse Csient a dolgozószobájában.

- Kedves testvérem - szólt hozzá - még egy kérésem lenne hozzád.

- Ez alkalommal miben lehetek szolgálatodra?

- A következő hónap harmadik napján lesz az esküvőm. A hónap második napján el kell mennem a menyasszonyért. Attól tartok, meg kell kérjelek, hogy ismét te menj el helyettem.

De Csien így válaszolt:

- Ha a múlt alkalommal el is mentem helyetted, a látogatásnak nem volt nagy jelentősége. De hogyan foglalhatnám el helyedet az olyan fontos szertartásban, mint a menyasszony kiváltása? Szó sem lehet róla.

- Nem mondom, van valami igazad, testvérem - felelte Jen - de mivel először te voltál, a család téged ismer, és ha most én mennék, minden kiderülne. Nemcsak az eljegyzést bontanák fel, törvény elé is vinnének, s az ügyből te sem vonhatnád ki magad. Nem szabad kicsinyes érveidre hallgatva mindent elrontanod. Ha egyszer hazahoztad a menyasszonyomat, már nem félek, én ülök a nyeregben, mondhat, amit akar. Unokatestvérem, ez az egyetlen kiút. Ezt az utolsó szolgálatot még meg kell tenned.

Miután Csien a rábeszélő könyörgésnek engedett, Jen zenészekről és más kíséretéről gondoskodott, s nagyszerű jutalmat ígért nekik arra az esetre, ha hazahozzák a menyasszonyt és a titkot nem árulják el. Egy sem akadt, aki vissza merte volna utasítani.

A tizenkettedik hónap második napjának hajnalán Ja Csen megjelent Jen házában, hogy segítsen kiválogatni a menyasszony családjának küldendő ajándékokat és a Kao úr szolgálai közt szétesztandó adományokat. Mikor már minden együtt volt, beleértve a tudósok süvegét, körgallérját és selyemövét és még egy pár fekete sarut is Csien számára, az élelmet és ágyneműt, berakták a hajókba. Egész hajóhad: két hatalmas bárka, egyik a menyasszony, másik a vőlegény és a házasságközvetítő számára; négy kisebb bárka a kíséret számára és négy gyorsjáratú csónak a hírvivők számára. A tíz hajó csengettyű- és trombitászó közepette engedte

szélnek a vitorlákat. S ahogy a tavon tovasiklottak, a szünet nélkül röppenő-pattogó tűzijáték tette még élénkebbé a jelenet képét.

A hajók öreg este érkeztek a Nyugati Tungting-szigetre. Kao úr házatól jó messzire vetettek horgonyt. Mialatt Ju Csen előrement, hogy jelentse érkezésüket, az ajándékokat a teherhordók közölt szétosztották, a menyasszony felcicomázott hintáját elkészítették és a fáklyák százait meggyújtották. Ezután flótaszó és dobpergés hangzott fel, és Csien Csinget csodálatos öltözékében, a selyemfüggönyös hintóban a Kao-házba szállították. Mivel a közeli és távoli szigetek lakói valamennyien hallották már a híret a káprázatos tehetségű és szépséges jövendőbeli vőnek, olyan kíváncsisággal nyüzsögték körül, mintha vallásos körmenetet bámultak volna. És amikor látták, hogy Csien milyen előkelően viselkedik a hintóban, és szépsége a nefrit szobrokéval vetekszik - a tömegben a bámulat moraja szaladt végig.

- Ez a ragyogó fiatal tudós és gyönyörű menyasszonya igazán egymáshoz illő pár lesz - dicsérte néhány asszony, aki ismerte Kao leányát. - Kao úr nemhiába választotta maga a vőjét!

Kao Can lakában ezalatt lakomához terítettek. Ott zsebongtak már a barátok, a rokonok. Még mielőtt az est leszállt volna, vörös gyertyák lángja szórta a fogadóteremben a derűs fényt. A vendégek fülét muzsikaszó ütötte meg; a hajóról hírnök érkezett és jelentette: a vőlegény hintaja a kapunál vár. A vőfélyek vállukon vörös selyempalástartal, süvegükön virággal futottak az udvarra, hogy üdvözljék és verssel köszöntsék. Most különböző szertartások közepette vezették be a terembe, ahol italáldozatot mutatott be és meghajolt a vadliba előtt. Ezután sorban bemutatták Kao valamennyi rokonának, akik a vőlegény szépségének méltányolásával nem maradtak adósok. Villámgyorsan hozták a teát, és a vendégeknek, mielőtt ebédhez ültek, még édességet és gyümölcsöt kínáltak. Tekintettel a rendkívüli alkalomra, a vőlegény hajlandó volt elfoglalni a díszülést a körben ülő vendégsereg közepében. Míg ő a főteremben zeneszó mellett lakomázott, kísérei másik szobában szórakoztak.

Ahogy ott ült Csien a díszülésen, a megjelenését és Kao úr szerencsését dicsérő bóközöntől elárasztva, magában mosolygott és titokban ilyesmiket gondolt:

»Most úgy bámulnak, mintha valami túlvilági csoda lennék. Én hamar fel fogok ébredni ebből a gyönyörű álomból, de mit tesznek ezek itt, ha kiderül az igazság?... Ma Jennek a képében vagyok itt, de szeretném tudni, mikor leszek vőlegény a magam nevében? Attól tartok, az én esküvőm megközelítőleg sem lesz ilyen fényes esemény.« Ilyen nyomasztó gondolatok fosztották meg a lakoma élvezésétől.

Kao úr és fia fáradhatatlanul kínálták, igyék még. De nem akarván unokatestvérét sokáig várakoztatni, Csien felpattant, hogy búcsúzzék. Kao váltig marasztalta, tartotta volna étellel, itallal. De amikor a kísérete befejezte a lakomázást (és ez elég későn volt), Hsziao Ji odajött Csienhez és sürgette az indulást. A fiatalember megparancsolta Hsziao Jinek, osszák ki a magukkal hozott adományokat, azután felállt, hogy elköszönjön. Már éjfél is elmúlt, és a menyasszonyi hozományt is leküldték a hajóhoz. Kao úr éppen ki akarta kísélni a fiatal párt a hintókhöz, amikor a hajóslegény futva érkezett a ház elé és lélekszakadva kiabált:

- Vihar kerekedett, ma éjjel nem lehet indulni. Várni kell, míg a szél eláll!

Valóban, éjfélkor hatalmas fürgeteg támadt.

*Gyökér szakad, por sistereg és villám,
Eget nyaldos a felkorbácsolt hullám.*

A dobszó és a flóta elnyomta a szélvihar zúgását, de most, hogy Kao úr elhallgattatta őket, már jól hallották az orkán üvöltését. Mindenki ijedten sápítozott. Ju Csen kétségbeesésében toporzékolt. Kao urat is elkedvetlenítette az eset, de aztán minden vendégét meghívta, foglalják el újból helyüket, és kiküldött egy embert, hogy kémlelje az időjárást.

Hajnalra a szél jobban dühöngött, mint valaha. Sötét felhők tornyosultak és nemsokára havazni kezdett. Valamennyien az ablakhoz gyülekeztek, az eget kémlelték és arról tárgyaltak, ugyan mit is lehetne tenni?

Az egyik megjegyezte:

- Az ilyen szél nem egykönnyen ül el.

Mire a másik megerősítette:

- Az éjfélkor kerekedő szél rendszerint másnap éjfélig dühöng.

Majd a harmadik:

- Még ha el is csendesedik a szél, a hó lehetetlenné teszi a hajóutat.

- Attól tartok, a hó mind sűrűbben hull.

- Ez kegyetlen hideg szél, és ha elül, a tó alighanem befagy.

- A tó sohasem fagy be teljesen, de a hóvihar veszélye fenyeget.

Míg a vendégek így csevegtek az időjárásról. Kao úrra és Ju Csenre ránehezedett a gond. Felszolgálták a reggelit, de kint csak dühöngött az orkán, s a hótakaró rohamosan vastagodott. Arról szó sem lehetett, hogy ma átkelhessenek a tavon. De ha elmulasztják ezt a jó előjelű napot, ebben a hónapban nem lesz több megfelelő nap. A másik megoldás az, hogy a vőlegény, aki dobszóval és flótával teljes pompában érkezett, most menyasszony nélkül térjen haza, valóban sajnálatos lenne!

Volt a vendégek közt egy idős férfi, nevezetesen Csou Csuan, Kao úr egyik szomszédja, aki helyi vitákban nemegyszer vállalta a döntőbíró szerepét. Látva Kao Can kellemetlen helyzetét, a következő tanácsot adta:

- Szerény véleményem az, hogy a megoldás kézenfekvő.

- Mit tanácsolnál? - kérdezte Kao úr.

- Nagy kár lenne ezen a jó előjelű napon az esküvőt elszalasztani. Mivel jövődöbéli vőd itt van, mi akadály lehet a házasságnak? Ez a lakoma lakodalmi ebédnek is számít, és így nyugodtan, kényelmesen akkor mennek haza, mikor a szél majd lecsendesedett. Lehet ennél jobbat kitalálni?

- Kitűnő ötlet! - lelkesedtek a vendégek.

Kao úr ugyancsak ezt a tervet forgatta elméjében és most mérhetetlen hálát érzett az öreg Csou iránt, aki titkos kívánságát ilyen ügyesen kimondta. És már ki is adta a személyzetnek a rendeletet, hogy tegyék meg az esküvői előkészületeket.

De térjünk vissza Csien Csinghez. Érthető, hogy csupán unokatestvére helyettese lévén, tulajdonképpen nem is vett részt a lakodalomban, ezért a vihar sem okozott neki különös izgalmat. Csou Csuan indítványa meglepte ugyan, de egy pillanatig sem hitte, hogy Kao úr bele fog egyezni. Így történt, hogy mikor Kao Can oly készségesen elfogadta a javaslatot, Csient elfogta a rémület. Kereste Ju Csent, hogy az tiltakozzék az ő nevében, a házasságközvetítő azonban jó ivó is volt, szomorú is volt, és még hozzájárult a hideg - egyik serleget tehát a

másik után addig üritette, míg teljesen berúgott. Hátradőlve horkolt a széken. Nem volt mit tenni: Csien kénytelen volt a maga nevében szólni.

- Olyan jelentőségteljes szertartást, mint az esküvő, nem lehet a véletlentől függővé tenni. He-lyesebb lenne egy másik jó előjelű napot választani, amikor újból eljönnek a menyasszonyért.

Kao úr azonban hallani sem akart erről.

- Mi már úgy vagyunk, mintha egy családhoz tartoznánk - vetette ellen - és mivel tiszteletre méltó atyád már nem él, elhatározásaidban a magad ura vagy.

Így szólva, visszavonult a belső szobákba. Csien váltig hangoztatta a rokonság és a szomszédok előtt, hogy nem kívánja az esküvő megtartását a helyszínen, mégis mindenki Kao urat támogatta. Mikor már azt sem tudta, mitévő legyen, Csien engedelmet kért a visszavonulásra és Hsziao Ji-től kért tanácsot. Utóbbi elismerte, hogy az ilyen esküvő felette ellenkezik a jó erkölccsel, és kijelentette, hogy Csien úrnak nem szabad ebbe beleegyeznie, de jobb megoldást ő sem tudott ajánlani.

- Én már ismételten tiltakoztam - felelt Csien - Kao úr azonban nem vette komolyan az ellenkezésemet. Ha makacskodom, csak azt érem el, hogy felkeltem a gyanúját. Én a gazdának a legjobbat akarom s aszerint járok el ebben a nagyfontosságú ügyben. Megesküszöm az égre és a földre, hogy nincs szándékomban megcsalni.

Amint így beszélgettek, a vendégek testületileg vonultak ki a völegény megkeresésére.

- A házasság nem megvetendő dolog, és apósd ragaszkodik a megkötéséhez, ne habozz, uram!

Csien szótlanul és félelemmel áthatva tűrte, hogy visszakísérjék a nagyterembe. Ebéd után megkezdődött az ünnepség. A szertartást a vörös selyemvállszalagokkal díszített vőfélyek irányították. A menyasszony és a völegény esküvői pompában a terembe léptek, és a szokásos ceremóniáknak eleget téve, férj és feleség lettek.

*Házasság piros ünnepe van ma,
Boldog új párnak ragyogó napja;
Bús jegyes mellett a lány sem örül,
Felhők gyűlnek szép homloka körül.*

Miután a bort megitták, a vendégek eltávoztak, és Kao úr, valamint Kao asszony Csient a nászszobába kísérte. A komorna levette a menyasszony fejdíszét és sürgette az ifjú férjet, igyekezzék már az ágyba. Legnagyobb csodálkozására azonban Csien még csak meg sem mozdult. Erre a menyasszonyt ágyba fektette és az ifjú párt magára hagyta. A szobalányok, mielőtt becsukták az ajtót, még egy utolsó bátorító szót kiáltottak oda Csiennek.

- Reám ne várjatok - vetette oda nekik Csien csak úgy a foga között, de szíve úgy dobogott közben, mint az üldözött szarvasünőé.

A szolgálólányok, akik éjjel-nappal megállás nélkül dolgoztak, már álló helyükben is szenderegtek, nem sok kellett hozzá, hogy egyszerre elaludjanak. Csien gyertyafénynél szándékozott virrasztani, de elfelejtett gyertyákat kérni, és mikor a szobában levő egyetlen gyertya csonkig égett, senkit sem akart a gyertyáért zaklatni. Így bánatos szívvel teljes öltözetben az ágy szélére feküdt anélkül, hogy a menyasszonyra még csak egyetlen pillantást is vetett volna. Másnap már pirkadatkor felkelt és ifjú sógorának a szobájába vonult, hogy megmosakodjék és megfésülködjék. Az idős pár a fiatalember szemérmességével magyarázta viselkedését és nem ütközött meg rajta.

Ha nem is havazott már, a szél annál erősebben dühöngött. Kao úr másnap az új pár tiszteletére örömnepet rendezett. Csien holtrészegre itta magát, későn ment a szobájába, amikor a leány már el is aludt. Túlságosan fáradt volt ahhoz, hogy egész éjjel üljön, ezért teljesen felöltözve ismét az ágy szélére feküdt, anélkül hogy a menyasszonynak még a takarójához is hozzá mert volna érni.

A következő reggelre a szél valamennyire csillapodott, Csien indulni akart, Kao úr azonban ragaszkodott hozzá, hogy maradjon még egy napig. Ismét ivott, egész nap, amennyi csak belefért, és étkezés közben titokban közölte Ju Csennél, hogyan töltötte teljesen felöltözve az utolsó két éjszakát. Ju, ámbár helyeselt, titokban annál inkább kételkedett az állítás valóságában. Ilyen körülmények között egyébként mit lehetett volna tenni?

Igen ám, de Kao leánya, Csiu-fang nem egy titkos pillantást vetett az esküvő óta a férjére, és annak csinossága egészen elbűvölte. Csak azt nem tudta megérteni, miért töltötte az egész éjszakát teljesen felöltözve, és arra gondolt, talán megbántotta azzal, hogy nem várt rá. A harmadik napon meghagyta szobalányainak, ne távozzanak addig, míg a férje be nem jön, és kérjék meg, hogy ő feküdjék le elsőnek. A lányok eszerint is cselekedtek, mikor Csien belépett, megoldották az övét és levették a kalapját, de ekkor Csient elfogta a rémület, egy szökkenéssel beugrott és befészkelte magát úgy, amint volt, teljesen felöltözve, az ágy legtávolabbi sarkába. Mélyen felindulva, a menyasszony is tetőtől talpig felöltözve feküdt le. Szüleinek azonban semmiről sem akart említést tenni.

A negyedik napon végül tiszta, derűs időre virradtak. Kao úr hajót rendelt, hogy feleségével együtt ő is átkísérhesse leányát a tavon. Az egyik bárkába Kao asszony ült a leányával, a másikba Kao úr, Csien Csing és Ju Csen. A hajókon lengtek a tarka zászlók, és a vidám fuvola- és dobszó messze mérföldekre hallatszott. Hsziao Ji igen kényelmetlenül érezte magát, arra gondolt, hogyan fog urának a történekről számot adni, beült az egyik kisebb csónakba és a többieket megelőzve hazaevezett.

Itt az ideje, hogy visszatérjünk Jen Csunhoz, aki amióta Csient elküldte a menyasszonyért, helyét sem találja a türelmetlen várakozásban. Mikor a második nap éjfélen hallotta a közelgő szélvihart, kétségbeesés fogta el: »Mi lesz - rémüldözött - ha a szél és a hó késlelteti az utasokat, és a kiválasztott szerencsés nap elmúlik, mielőtt a menyasszonyt hazahoznák?« Az, hogy esetleg nem tudnak átkelni a tavon, még eszébe sem jutott. Felcicomázva vártak a gyertyák, várt az ünnepi lakoma, és várt, várt Jen. De mindhiába! A menyasszonynak se híre, se hamva. Jen félelme nőttön-nőtt.

Majd azt gondolta: »Abban bízom, hogy ilyen viharban el sem indultak, mert a tavon most igen nagy veszélyben lennének!«

Ismét más jutott eszébe: »Ha még ott vannak, és apósom rájön, hogy a szerencsés napot elhalasztottuk, valószínűleg el sem küldi a leányát. Ki kell választanunk egy másik napot, és a jó ég tudja, ebben az esetben meddig kell még várnom. Ó, ez a gyilkos bizonytalanság!«

De a következő pillanatban már így okoskodott: »Ha Ju Csennek szikrányi esze van, rábeszéli Kaót, küldje el a leányát, s akkor mit törődöm én vele, jó vagy rossz előjele van-e annak a napnak, az a fő, hogy mihamarabb a feleségem legyen!«

Ilyen és hasonló zavaros gondolatok keringtek Jen fejében. Pillanatig sem tudott nyugton ülni, járt fel-alá és leste a kaput.

A negyedik napon, a szél elültével reménykedni kezdett, hogy hírt kap nemsokára. És így is történt. Hsziao Ji nem sokkal ebéd után megérkezett.

- A menyasszony mindjárt itt lesz - újságolta - már csak néhány mérföldnyire vannak.

- Hogy lehet az, hogy a szerencsés nap eltelte után az apa még elengedte a lányát?
- Kao úr annyira aggodalmaskodott, hogy elmulasztják a szerencsés napot, hogy ragaszkodott az esküvő megtartásához is. Három napig Csien úr foglalta el helyetted a vőlegény helyét.
- Azt akarod mondani, hogy Csien úr a három utolsó éjszakát a menyasszony szobájában töltötte?
- Igen, uram, de hozzá sem ért a menyasszonyhoz. Ott feküdt csupán, anélkül hogy megmoccanat volna.
- Te kutya - szitkozódott Jen - azt hiszed, hogy ilyen mesékkal bolonddá tehetsz? Minek küldtelek én téged oda? Miért nem akadályoztad meg? Hogy engedheted, hogy ez megtörténjen?
- Én beszéltem vele, uram, de Csien úr azt felelte: »Úgy akarok tenni, ahogy uradnak a legjobb. Esküszöm az égre és a földre, nincs szándékomban becsapni.«

De Jen Csun szívében már a harag hullámai tornyosultak, és olyan pofonnal látta el Hsziao Jit, hogy az a saját tengelye körül megfordult. Azután kirohant, hogy Csiennel leszámoljon. A hajók éppen ekkor kötöttek ki. Csien óvatosan megkérte Ju Csent, tartsa szóval Kao urat, míg ő maga partra ugrott. Annak a biztos tudatában, hogy semmi megróni valót nem követett el, felemelt fejvel és bizalommal sietett Jen háza felé. Jent meglátva mosolygott, üdvözölni akarta és készült elmesélni neki a történeteket. Jen azonban túlságosan közönséges volt ahhoz, hogy fel tudja fogni a mások becsületességét. Majd átszúrta a tekintetével, mintha legalábbis a leggonoszabb ellensége lenne, és még mielőtt az szóhoz juthatott volna, rátámadt.

- Te gyalázatos - vicсорította dühében a fogát - jó kis mulatság volt, igaz-e?

És míg szünet nélkül szitkozódott, lekapta fejről a kalapját, tépte a haját, ütötte, rúgta, ahol érte.

- Te átkozott, kétszínű csaló! - ordította. - Jó volt, mi, az én káromra szórakozni!

Csien megkísérelte a magyarázkodást, de Jen olyan buzgón verte, hogy oda se tudott figyelni, a szolgák pedig nem mertek beavatkozni. Végül a zűrzavar közepette Csien segítségért kiáltott, és Kao emberei, hallván a zenebonát, siettek ki a partra megnézni, mi történt. Csak azt látták, hogy valami gonosz arcú fickó üti a vőlegényt, nem tudták, mire magyarázzák a dolgot, és odafutottak, hogy közülük álljanak, de a verekedést nem sikerült megállítaniok.

Kao úr Jen szolgálaihoz fordult felvilágosításért, s azok belátva, hogy a további titkolózásnak nincs értelme, feltárták a valót.

Éktelen haragra lobbant Kao úr, és szidalmi csak úgy zuhogtak a házasságközvetítőre.

- Te gazember! Hogy mertél így rászédni?!

Ezzel odarohant és elkezdte Ju Csent agyabugyálni.

Mikor Kao úr szolgálai méltatlankodva előretörtek, hogy a semmirevaló idegent jól elverjék, Jen házanépe a maga urának szaladt segítségére és a Kao-párti erők ellen támadást intézett. Míg kezdetben Jen és Csien, valamint Kao és Ju viaskodtak egymással, most már a két csapat között dühöngött a csetepaté. Mind több és több bámuló gyűlt oda, az utcát egészen eltorlaszolták, és a forgalom megállt.

De mit tesz a szerencse! Úgy esett, hogy a helybeli békebíró, miután egy magasrangú tisztviselőt kikísért, visszajövet éppen ekkor érkezett az Északi Kapuhoz. A szörnyű rivalgás hallatára gyaloghintáját megállította, és látva a verekedést, kíséretének megparancsolta a rendbontók letartóztatását. A tömeg tüstént szétrebbent. Nem maradt más a színen, csupán Jen, aki még mindig Csient nyomorgatta, és Kao Can, aki meg Ju Csent nem akarta elengedni. Mivel valamennyien egyszerre ordítottak, a békebíró sehogy sem tudott kiigazodni a bonyodalomban. Elrendelte, hogy vigyék valamennyiöket a jamenbe, ahol zavartalanul, annak rendje

és módja szerint megvizsgálhatja az ügyet. Először Kao Cant, a négy közül a legidősebbet kérdezte ki.

Kao Can így kezdte:

- Tiszteletre méltó, uram, én a Nyugati Tungting-szigetről származom. Nevem Kao Can. Lányom számára szép és tehetséges férjet választottam, aki ennek a hónapnak a harmadik napján eljött a menyasszonyért. Mivel azonban a vihar lehetetlenné tette az elmenetelt ezen a napon, rábeszéltem, hogy az esküvőt az én házámban tartsuk meg. Képzeld el, uram, a meglepetésemet, mikor ideérkezve, ez a csúnya bugris megragadja vőmet és kegyetlenül püfölni kezdi. És mikor megkérdeztem, hogy mindennek mi az oka, a felelet a következő volt: ez a förtelmes gazember megvesztegette a házasságközvetítőt, csalja ki tőlem leányomat, mégpedig azzal a csellel, hogy a saját személye helyett az ifjú Csien mutassa be. Tiszteletre méltó uram, ha a házasságközvetítőt is kikérdezed, meg fogod érteni a hitvány kelepécét.

- Hogy hívják a házasságközvetítőt? - kérdezte a békebíró. - Itt van?

- Neve Ju Csen - felelt Kao úr - az, aki ott van.

A békebíró elbocsátotta Kaot és Ju Csien-t, majd szigorúan szólt hozzá:

- Ezt a csalást a te mesterkedésed és a te hazugságod okozta. Ha el akarod kerülni a súlyos ítéletet, akkor igazat szólj.

Ju Csen eleinte a hazugsággal próbálkozott, egészen addig, míg fel nem mérgezte a bírót, aki behozatta az ujjszoritót. Ha nagy kópé volt is a házasságközvetítő, még sohasem került kínvallatás alá, és most úgy megrémült, hogy ijedtében mindent bevallott. Elmondta, hogyan küldte el Jen Csun leánykérőbe; hogyan ragaszkodott Kao Can a csinos és tehetséges vőhöz; hogyan ment el Csien Csing Jen helyet a Tungting-szigetekre, és végül, hogyan ment végbe az esküvő. És mindezt egészen részletesen adta elő.

A békebíró bólintott.

- Ez egészen úgy hangzik, mintha igaz lenne - állapította meg. - Nem csoda, ha Jen Csun dühbe gurult! Olyan nagy bajba keveredett, hogy valakinek végül is meg kellett adni az árát. Ellene szól viszont az, hogy a csalást kezdeményezte.

Most Jen Csun vallatása következett.

Miután Ju Csen a valóságnak megfelelő beszámolója elhangzott és a bíró jóindulata is megnyilvánult, Jen Csun elhatározta, hogy őszinte vallomást tesz. Amit mondott, az az előbbi vallomást csak megerősítette.

Utoljára Csien Csingre került a sor. Látva, hogy a derék ifjú milyen megtört, a bíró részvétet érzett iránta.

- Tanult ember vagy - szólította meg - aki a kerületi vizsgát már letette, és tudnod kellett volna, mit szabad és mit nem. Hogyan egyezhettél bele, hogy más számára menyasszonyt szerzel? Mi késztetett ilyen hamis cselekedetre?

- Akaratom ellenére tettem - felelt Csien. - Jen Csun az unokabátyám, és magam szegény lévén, megengedte, hogy nála lakjam és tanulmányaimat folytassam. Olyan kitartoan könyörgött, hogy kénytelen voltam engedni. Annak idején úgy látszott, nem lehet kitérni a kérés elől.

- Álljunk csak meg - szólt közbe a bíró - ha azért tetted, hogy lekötelezd a rokonodat, miért esküdtél meg a leánnyal?

- Szándékom az volt - felelt Csien - hogy a menyasszonyt egyszerűen hazahozom számára. De kitört a három napig tartó vihar, ami lehetetlenné tette a hajóutat. Kao úr ekkor nem akarván elmulasztani a jó előjelű napot, ragaszkodott az esküvő azonnali megtartásához.

- Ha csupán a helyettes szerepében voltál ott, meg kellett volna tagadnod a kívánságát.

Erre a szóra Jen Csun előrelépett és földre vetette magát.

- Mélyen tisztelt uram! - kiáltott - hogy beleegyezett az esküvőbe, bizonyítja kétszínűségét.

- Csend! - dördült rá a bíró. - Örök, vigyétek ezt az embert!

A törvényszolgák helyére lökdösték Jent, és a bíró folytatta Csien kihallgatását.

- Mered állítani, hogy a házasság megkötésébe csupán rokoni önzetlenségből egyeztél bele? - kérdezte.

Csien így felelt:

- Kao úr a megmondhatója, hogy én mennyit ellenkeztem. De ő annyira ragaszkodott a gondolathoz, hogy attól kellett tartanom, a további visszautasítás már felkelti a gyanúját, és ezzel unokabátyám szerencséjét teszem kockára. Ez az oka, hogy a szertartáson részt vettem. Mégis, noha a nászszobában töltöttem három éjszakát, még a ruhámat sem vettem le, és a menyasszonnyal még csak szót sem váltottam.

A békebíró elnevette magát.

- A fiatal emberek forróvérűek és ingatagok - jelentette ki. - Azt akarod elhitetni velünk, hogy három éjjelt töltöttél a menyasszony ágyában anélkül, hogy hozzáértél volna? Csak nem akarsz lóvá tenni bennünket?

- Tiszteletre méltó uram, ez az igazság - válaszolta Csien. - Ha nekem nem hiszel, szólj Kao úrnak, kérdezze meg a leányát. Így rögtön megtudhatod, hazudtam-e vagy sem?

»Ha a leány szereti, nem fog igazat mondani« - gondolta a békebíró.

Más megoldást talált ki. Az egyik őrnek megparancsolta, küldjön egy megbízható idős nőt a hajóra, aki majd tapintatosan kifürkészi az igazságot, és utasítsa, hogy a lehető leggyorsabban jöjjön vissza.

Az idős nő nem sokáig váratott magára és Csien szavait megerősítette.

- Akkor az én feleségem - kiáltott Jen. - Hajlandó vagyok elvenni.

- Nem fogod be a szád! - üvöltött a bíró, és ismét Kao Cant szólította, ilyen kérdéssel fordulván hozzá:

- Nos, melyikhez adod szívesebben a lányodat?

- Az ifjú Csien iránt az első pillanattól kezdve rokonszenvet érzek - felelt Kao Can. - És a leányom velem tartotta meg az esküvői szertartást. Ámbár a fiatalember végeredményben becsületesen viselkedett, legalábbis név szerint mégis egymáshoz tartoznak már. Ha leányom Jen Csunhoz menne feleségül, az nemcsak az én, hanem az ő akarata ellenére is történne.

- Teljesen egyetértek veled - helyeselt a bíró.

Csien azonban nem akarta elfogadni a döntést.

- Úgy tettem, ahogy a legjobbnak láttam - szabadkozott. - Ha most a leányt nekem ítéletek, akkor három éjjel önmegtartóztatása kárba veszett. Mindeneget összevetve helyesebb, ha a fiatal hölgy számára új férjet kerestek. Semmi olyat nem kívánok tenni, ami gyanút vagy szóbeszédet kelthetne.

- Ha a leány máshoz megy férjhez - felelt a bíró - akkor a te két utazásod a tavon, amely az apa megtévesztését szolgálta, ellened fog szólni és pályafutásodat veszélyezteti. Ha azonban a férje lesz, akkor helytelen eljárásodért kiengesztelheted. Egyébként jóhiszeműségedhez kétség nem fér, és a leány családja elfogad. Ki az, aki ezek után még gyanakodhat? Ne makacskodj. Így határoztam.

Ezután vette az ecsetet és írt:

»Kao Can leányához illő férjet keresett. Ez egészen természetes. Jen Csun rábeszélte valakit, hogy az ő szerepében jelenjék meg. Ez egészen hallatlan eset! És amikor a szemrevaló vőlegénynek igent mondtak, nem tudták, hogy az csupán a vőlegény helyettese.

Csien Csing kétszer kelt át a tavon és három éjszakát töltött a nászszobában, de unokabátyjának adott szavát nem szegte meg. A vihar segítőtársává szegődött, mert ez a házasság az ég akarata. Így a csinos, fiatal tudós elvette a szép menyasszonyt. Egymáshoz méltó pár!

A tervkovács csak önmagát okolhatja a kudarcért. Mivel a leányt Csienhez adták, új szer-tartásra nincs szükség.

Jen Csun hibás volt, amikor hamis tervet szőtt, és amikor barátját megverte, mivel azonban a terv amúgy is kútba esett, a további büntetéstől megszabadul. A pénz, amit a lakodalomra szánt, kárpótlásul az ütésekért, Csient illeti.

Ju Csen azonban, aki az egész zavarért felelős, szigorú büntetésben részesül.«

Az írást befejezve, a békebíró megparancsolta a szolgáltnak, hogy a nehéz bambuszpálcával harminc ütést mérjenek Jura; azután kikergette anélkül, hogy a vallomását kézjegyével ellátta volna, nem akarta ugyanis, hogy Csien Csing szerepe általánosan ismertté váljék.

Kao úr és Csien hálával hajoltak meg a bíró előtt, és az egész társaság elhagyta a jament. Jen Csun maga volt a megszegyenülés mintaképe, dühét azonban nem merte kinyilvánítani, lehorgasztott fővel titokban elszurrant. Még hónapok múlva sem mert az utcán mutatkozni. Ami Ju Csient illeti, ő hazakullogott a sebeit ápolni.

Kao úr a hajóhoz hívta Csient és meleg köszönetet mondott neki.

- Becsületes és nagyszerű viselkedésed nélkül, ami a bírót is megnyerte, leányom majdnem biztosan ennek a csirkefogónak a kezére került volna - mondta. - Arra szeretnék kérni, jöjj és tölts velünk néhány napot, mivel azt sem tudom, milyen rokoniaid vannak otthon.

- Mindkét szülőm meghalt - hangzott a válasz. - Más rokonom pedig nincs.

- Ebben az esetben - felelt Kao úr - remélem, hogy velünk fogsz lakni, és megengeded, hogy tanulmányi időm alatt én gondoskodjam rólad. Elfogadod?

- Ha neked is úgy tetszik, uram - válaszolt Csien - hálásabb leszek, mint ahogy azt ki lehetne fejezni.

Még aznap este elhajóztak Vucsiangból és másnap reggel megérkeztek a Nyugati Tungling-szigetre. A szigetlakók értesülve a történetekről, csodálták Csien erényességét. Csien később a legmagasabb vizsgákon is megállta a helyét és magas tisztségek viselőjévé lett. Feleségével együtt megérte emberi kor végső határát.

*A bájos lányt a rút Jen már csaknem elragadta,
Mégis Csien lett boldog, a végzet úgy akarta.
Hűvös sugarát szórja a hold a tó vizére,
Szerető pár száll arra, a gácsér és a réce.*

A KOLDUSKIRÁLY LEÁNYA

A Szung-dinasztia uralkodásának időszakában, jóllehet Hangcsou, a birodalom székhelye gazdagságában virágzott, a város mégis nyüzsgött a koldusoktól. A koldusoknak még vezére is volt, akinek a »főnök« megszólítás járt, és aki nemcsak minden mozdulatukat tartotta szemmel, hanem minden beszédett alamizsnájukra is napi adót vetett ki. Esőzés, havazás idején megkímélte őket a koldulástól; embereit ilyenkor kásával táplálta és ellátta rongyokkal. Valamint a rabszolgák, akik urukat a világért sem mernék megsérteni, a koldusok is vak engedelmességgel viseltettek uruk iránt.

A főnök az alattvalóitól rendszeresen befolyt adóösszegeből uzsoraüzleteket kötött. Így ha pénzt nem verte el szerencsejátékban, vagy nem szórta örömlányokra, igazán nem volt nehéz vagyonos emberré válnia. A hivatal olyan biztos jövedelemforrást jelentett, hogy senki sem álmodhatott volna jobbat. Megvolt azonban az árnyoldala is. A címe, az nem hangzott valami ékesen! Ki törődik azzal, hogy a kolduskirálynak mekkora a vagyona, vagy hány nemzedékre visszamenő gazdag össel kérkedhet! Királysága nem terjedt túl a koldusok birodalmán, maga pedig a tisztos polgárok körén kívül marad. Tekintélyre csupán a családon belül tehet szert, és a nagy ember szerepében csak odahaza tetszeleghet.

Ha mindez hűen jellemzi is a helyzetet, ismeretes, hogy a társadalom két nagy osztályra tagolódik. Az egyikhez tartoznak azok, akiket tisztelnek, a másikba azok, akiket lenéznek. Az örömlányok, a színészek, a hivatali és egyéb szolgák a másodikba tartoznak. A koldus nevéhez, ha pénze nincs is, szégyenfolt nem tapad. Elég, ha a Tavasz és Ősz korszakbeli Vu Ceshzüre emlékezünk, aki hazájából elmenekülve, Vu királyságában a piacon sípszóval kereste kenyerét; vagy a Tang-dinasztiabeli Cseng Jüan-hóra gondolunk, aki egy időben énekével tartotta fenn magát, később jó dolga lett és selyempaplannal takarózott. Az ilyen emberek bizalmat gerjesztenek a foglalkozás iránt. Noha a polgároknak ezt az osztályát általában megvetik, az örömlányok, rabszolgák, színészek és hivatalos alárendelt személyek osztályánál kétségtelenül magasabb helyet foglal el. De legyen vége az elkalandozásnak.

Történetünk a hangcsoui kolduskirályról, nevezetesen Csin Lao-táról szól, akinek már az ősei is hetedízigen hasonló hivatást gyakoroltak. Igazi gazdag ember: volt szép háza, termékeny földje, drága ruhákban járt, zsebe feszült a pénztől, s a szolgáknak és a szolgálólányoknak serege lebzselte körül. Ha akadt is nála gazdagabb ember a fővárosban, mindenestre egyike volt a legtehetősebbeknek. Csin tekintélyre áhítozván, címét az egyik rokon barátjára ruházta, akit egyébként Rühösnek hívtak. Az volt a célja, hogy kényelmes visszavonultságban a koldus nemzetséggel való minden szégyenletes kapcsolatát megszakítja. A megszokás ereje azonban nagy úr, és a nép a városnegyedben, ahol lakott, tovább is kolduskirálynak nevezte. Ettől a névtől nem tudott szabadulni. Ekkor már ötvenedik évén is túl - mivel felesége meghalt anélkül, hogy fiat hagyott volna hátra - egyetlen leányával, a szépségéről híres Jü-nuval élt.

*Hibátlan nefrit ilyen ritkaság,
Kedves és gyöngé májusi virág,
Ha díszruhában látod, azt vélnéd,
A régidőkből egy híres szépség.*

Leánya Csin számára drága kincsnél is kedvesebb volt. Kora gyermekségében már írni taníttatta, s a leány tizenöt-tizenhat éves korában különböző mértékekre költeményt írt vagy verset rögtönzött. Gyönyörűen hímzett és mesterien játszott a különböző hangszereken.

Bármilyen fogott, abban kiváló volt. Csin fejébe vette, hogy ezt az eszményi leányt előkelő emberhez adja feleségül. Való igaz, hogy ilyen leányt a híres, régi családokban sem lehetett volna könnyen találni, de lévén a kolduskirály leánya, megfelelő kérő mégsem jelentkezett. És mivel apja nem akarta közönséges kereskedőemberhez adni, még a tizennyolcadik évében sem volt jegyese.

Egy szép napon valamelyik szomszédja meglátogatta Csint és így szólt:

- A Tajping Hídnál lakik egy csinos, művelt, húszéves diák, név szerint Mo Csi. Mivel szülei meghaltak és rokonsága szegény, még nem tudott megnősülni. Csak nemrégente tette le a vizsgát, amely a Császári Kollégiumba való felvételét lehetővé teszi, ő szívesen nősülne oly módon, hogy aztán felesége családjánál lakjék. Miért nem szólsz neki, hogy legyen a vőd?

- Ez kitűnő ötlet - örvendezett Csin - megkérhetlek, hogy vállald a házasságközvetítést?

A szomszéd beleegyezett és indult egyenesen a Tajping Hídhöz, a diák felkeresésére.

- Őszinte leszek - mondta Mo Csinek - ősei kolduskirályok voltak, de Csin úr már rég abba hagyta ezt a foglalkozást. A leány elragadó, a család gazdag. Ha nem találod méltóságodon alulinak, segítségemre leszek a házasság megkötésében.

Mo Csi szótlánul ült.

»Eltartani nem tudom magam, megnősülni szintén képtelen vagyok - gondolta magában. - Ha most leereszkedem s a leányt feleségül véve a családjában élek, akkor egy kővel két madarat találok. Nem engedhetem meg magamnak, hogy törődjem azzal, ha mások kinevetnek.«

A házasságközvetítőnek azonban ezt mondta:

- Ajánlatod kitűnő. De én túlságosan szegény vagyok a nászajándék megvásárlásához. Mit tehetek?

- Ezt csak bízd rám - nyugtatta meg a házasságközvetítő - még egy darab papírost sem kell vásárolnod.

Midőn a szomszéd Mo Csi válaszával megérkezett Csinhez, tüstént kiválasztották a jó előjelű napot az esküvőre. És Mo Csi, ahelyett hogy ajándékot küldött volna menyasszonyának, apósától maga kapott új ruhákat ajándékba az esküvőre. Mikor aztán felfedezte, hogy Jü-nu bájos is, okos is, azt se tudta, hová legyen a boldogságtól. Anélkül, hogy egy fillérjébe is került volna, szép asszonyra és kényelmes otthonra lelt. A mennyországban érezte magát. Ami a barátait illeti, azok jól tudták, hogy szegény, és nem nézték le a felesége családjá miatt. Egy sem akadt köztük, aki kinevette volna.

Az esküvő után egy hónappal Csin pompás lakomát készíttetett és felszólította vejét, hívja meg valamennyi diáktársát, tiszteljék meg őket jelenlétükkel. Már vagy hat-hét napja tarthatott a szakadatlan örömnép, mikor Rühös, Csin rokona, annak hírére vette és - nem alaptalanul - megsértődött.

- Ő éppolyan kolduskirály, mint jómagam! - mérgelődött. - Az egyetlen különbség köztünk, hogy az ő családjá több nemzedéken át folytatta a munkát és egy csomó pénzt halmozott fel. Engem mint rokont meg kellett volna hívnia, hogy poharamat ürítsem unokahúgom esküvőjén, de ő inkább idegeneket hívott meg, akik hat-hét napja lakomáznak, míg én még egy meghívó kártyát sem kaptam. Mi a veje? Csak egy diák! Se nem miniszter, se nem udvari tanácsos. Talán nem lehet velem egy asztalnál ülni? Szabad engem így megvetni? Odamegyek, s majd megrendezem én azt a lakodalmat!

Összehívott vagy ötven-hatvan koldust. Ez volt csak a látvány!

*Mocskos, foltos rongyok és lyukas kalapok,
Hátukon takaró- és vánkoscafatok,
Ragadós kezük suhogtat bambusznádat,
Tört cserépből rizsmaradék bűze árad,
Csapatostul esnek a gazdag portára,
Felhőt ráz a szörny-had csúfos kiáltása.*

Mikor Csin kinyitotta a kaput, hogy lássa, mi okozza az éktelen lármát, Rühös a koldushaddal berontott és pokoli ordításba kezdett. Rühös meg sem állt, míg a lakomázók közé nem ért, ott kedvére falatozott, bort ivott, majd torkaszakadtából kiabált:

- Hívják ide a fiatal párt, hogy nagybátyja előtt illő tisztelettel hódoljon!

A tudós urak rémülten menekültek, és Mo Csi velük tartott, öreg Csin nem győzött mentegőzni a koldusok előtt.

- Ma a vőm volt a házigazda - mondta Rühösnek. - Nekem semmi beleszólásom nem volt a vendégségbe. De hogy megmutassam, mennyire sajnálom a mulasztást, valamelyik nap külön lakomát rendezek számotokra.

A koldusoknak ajándékot osztott, és még kérte, vigyenek magukkal két vödör bort és csirkét, libát, s mulatozzanak kedvükre Rühös lakásán. A zűrzavar egészen sötétedésig tartott, amikor a hívatlan vendégek végül elvonultak. Jü-nu a szobájában sírt kétségbeesetten, Mo Csi pedig barátjától, ahol az éjszakát töltötte, csak reggel jött haza. Veje láttára Csint a szégyenpír öntötte el, úgy érezte, minden tekintélyét eljátszotta. Mo Csi is meglehetősen zavart volt, de apósához hasonlóan, érzelmeiről ő is mélyen hallgatott.

*Mikor a néma örömmagba harap,
Irtózik, borzong, de hangot mégsem ad.*

Jü-nu szégyenében, hogy ilyen alacsonyrendű család gyermeke, elhatározta, hogy mindent megtesz férje fényes pályafutásának érdekében. Biztatta a szorgalmas tanulásra, és akár régi, akár új könyvekre volt szüksége, semmi költségtől nem riadt vissza. Ha az értekezések fogalmazásához vagy a klasszikusok tanulmányozásához tudós segítségére szorult, nem ismerte a takarékosságot. Nagylelkűségében szép összeget bocsátott rendelkezésére, hogy baráti kapcsolatait kiterjessze s ezáltal tekintélyét öregbítse. Mo Csi tudása ily módon napról napra növekedett, híre egyre fényesebb lett, úgyhogy huszonhárom éves korában, a helybeli vizsga letétele után a fővárosban is sikeresen került ki a legmagasabb vizsgáról és a Hanlin Akadémia tagjává lett. Az új akadémikusok tiszteletére rendezett fogadás után új fekete selyemsüvegében és az udvari díszköntösben büszkén lovagolt haza. Ám Csin házának közelében, a báméskodó tömegben az utcagyerekek ujjal rámutatva, kiabálni kezdtek:

- Nézzetek oda! A kolduskirály veje hivatalnok lett!

Mo Csi nem akart az utcán jelenetet rendezni, ezért a megjegyzéseket lenyelte s lovagolt tovább. Hazaérve, apósát a külső tisztelet minden jelével üdvözölte, de szívében keserű gondolatok érlelődtek:

»Ha annak idején tudom, milyen sikert aratok, nyugodtan várhattam volna, míg valami nemes családba nőülhetek. Most itt vagyok a kolduskirály apóssal. Míg élek, sem tudom ezt a csorbát kiköszörölni! Ha gyermekeim születnek, azok sem lesznek mások, mint a kolduskirály ivadékai, és a nép ujjal mutat majd rájuk, úgy csúfolja őket. Hiába, ami megtörtént, az megtörtént. A feleségem viselkedése mintaszerű, sohasem fogja annak a hét véteknek az egyikét

elkövetni, amely a válásra okot szolgáltatathatna. Milyen igaz a mondás: - Elsietett házasság, késő már az orvosság!«

Egészen letörtnek látszott, és Jü-nu hiába kérdezte, nem is egyszer, mi az, ami elszomorítja, makacsul hallgatott. Az igazság az volt, hogy a jószerencse Mo Csivel mindazt a jótéteményt elfelejtette, amit a feleségétől szegénységében élvezett. Valóban, felesége segítségének ilyen mértékű lekicsinylése azt bizonyította, hogy szíve nincs a helyén.

Néhány nap múlva Mo Csit a Vuvej kerület kincstárosává nevezték ki. - Apósa búcsúlakomát rendezett tiszteletére, és a koldusok ez alkalommal nem mertek mutatkozni. Vuvej nem feküdt oly messze a fővárostól, hogy ne lehetett volna folyón elérni. Mo Csi elhatározta, hogy hivatali helyére feleségét is magával viszi. Pár napi hajózás után elérték a Cajsi-szorost, ahol az északi parton horgonyt vetettek. Ezen az éjszakán a telehold nappali világosságot árasztott. Mo Csi szemére sehogy sem jött álom, felöltözött és kiment, hogy a hajóról gyönyörködjk a holdfényben. Egy árva lélek sem volt látható, s ahogy keserves sorsán rágódott magában, amiért kolduskirály az apósa, hirtelen gonosz ötlet villant át elméjén:

»Ha ez az asszony meghalna, újra nősülhetnék, s az örök szégyentől megszabadulnék.«

A gondolatot tett követte: már ment is, hogy hívja kabinjából a feleségét, holdfényt csodálni.

Jü-nu már mélyen aludt, de Mo Csi felköltötte és addig unszolta, míg felkelt. Férjével nem akarván ellenkezni, csak úgy hevenyében vállára kapott valami ruhát és kilépett a kabinajtón, holdat nézni. Mo Csi ekkor váratlanul megragadta, a hajóorrhoz vonszolta és belökte a folyamba. Ezután, mint aki dolgát jól végezte, nyugodtan felkeltette a hajóslegényeket és az evezőkhöz parancsolta őket:

- Ha jól dolgoztok, külön jutalomban részesültök!

A mit sem sejtő legények gyorsan ellökték a bárkát és teljes erőből eveztek, szünetet sem tartva, míg vagy négy mérföldnyi távolságba nem siklottak. Miután újból kikötöttek, Mo Csi közölte az emberekkel, hogy felesége a holdat bámulva, a folyóba zuhant, s ő képtelen volt kimenteni. Ugyanakkor három ezüst tallér borraivalót adott nekik. Az emberek gondoltak, amit gondoltak, szólni azonban nem mertek. Akadt a hajón néhány balga szolgálólány, aki elhitte, hogy úrnője valóban baleset következtében zuhant a folyóba. Ezek sírdogáltak egy kicsit, és nem sok idő telt bele, az egészet elfelejtették.

*Megvetve mélyen a koldusok nevét,
Hű asszonyát a szívtelen ellökte,
A szent kötést ily gáládul megtörve
Megérdemelte a gazfickók nevét.*

De mi történt Jü-nuval? A borzalmas rémületben azt hitte, ütött utolsó órája. Ám hirtelen érezte, hogy a víz alatt valami megragadja a lábát s a part felé viszi. Ott aztán addig küszködött, míg felkapaszkodott a töltésre. Körülnézett. Sehol semmi, csak a hatalmasan hömpölygő víztömeg. A hajó eltűnt. Egyszerre megértette, hogy a felülkerekedett férj megvetette és vízbe akarta fojtani, hogy valami előkelő családból újra nősüljön. Így, ha a halált el is kerülte, nem volt hová mennie, és szomorú helyzetének tudatára ébredve, keserves könnyekben tört ki.

A véletlen úgy akarta, hogy nem sokkal Mo Csi hajójának indulása után az újonnan kinevezett huajhszi közlekedési biztos, Hszü Tö-lou hajója épp ott vessen horgonyt, ahol Mo Csi az imént Jü-nut a vízbe lökte. Hszü feleségével csevegett, bort kortyolgatott, s közben a kabin ablakából bámulták a holdat. Egyszer csak hallják, hogy valaki sír a parton. A sírás oly szív-szaggató volt, hogy Hszü tüstént megparancsolta a hajóslegényeknek, kutassák fel, ki az, s

azok meg is találták a parton magánosan zokogó asszonyt. Felhívták a hajóra, kikérdezték, honnan jött, s Hszü kérdésére el is mondta, hogy ő Vuvej kerület kincstárnokának felesége. És - szavait eleitől végig könnyekkel kísérve - semmit sem hallgatott el abból, ami történt. Hszü és felesége a meghatottságtól szintén könnyeztek, úgy vigasztalták:

- Ne sírj többé, mi örökbe fogadunk, és megtaláljuk a módját, hogy segítsünk rajtad.

Jü-nu hálával telten hajolt meg előttük. Hszü odaszólt feleségének, hogy adjon Jü-nunak száraz ruhát, és felajánlotta számára a hátsó kabint. A szolgálólányoknak megparancsolta, hogy ifjabb úrnőjüként tiszteljék, a hajósoknak pedig megtiltotta, hogy az éjjel történekről szót is ejtsenek.

Néhány nap elteltével Hszü megérkezett állomáshelyére. Mivel a Vuvej kerület az ő jogkörébe tartozott, és mivel a kincstárnok felettese volt, Mo Csi is azok között az alacsonyabb rangú hivatalnokok között jelent meg, akik az új meghatalmazott előtt tiszteletüket nyilvánították.

»Csinos fickó - gondolta Hszü, egy pillantást vetve Mo Csire - milyen kár, hogy ilyen hitvány tette vetemedett.«

Néhány hónap elteltével Hszü így szólt alárendeltjeihez:

- Van egy leányom, akinek mind a tehetségéből, mind a szépségéből bőven jutott. Eladó sorba érkezett, szeretnék számára olyan jó férjet találni, aki szívesen lakna a mi családjunkban. Nem tudnátok valakit ajánlani?

Valamennyi hivatalnok hallotta, hogy az ifjú Mo Csi elvesztette a feleségét. Így aztán mind öt ajánlották. Úgy vélekedtek, rendkívüli képességei Mo Csit alkalmassá teszik arra, hogy Hszü úr méltó veje legyen.

- Én is gondoltam rá - mondta Hszü - de egy ember, aki ily fiatalon aratott sikert, becsvágyó lehet. Megtörténhet, hogy nincs kedve családtagként nálunk élni.

Hszü egyik alárendeltje azonban tiltakozott:

- Szegény családból származik. És ha te vagy az apósa, uram, úgy érezheti magát, akár a nemes fa árnyékában a nádszál. Ugyan mi kifogása lehetne?

- Ha gondolod, hogy lehetséges, nem ajánlanád a házasságot Mo Csinek? - kérdezte Hszü. - Ajánld úgy, mintha a magad ötlete volna, hogy lássuk, hogyan hat rá. Ne mondd, hogy az én kívánságom, nehogy ez megzavarja.

Mo Csi hivatalnoktársai ennek a beszélgetésnek megfelelően beszéltek a fiatalemberrel, és felajánlották, hogy vállalják a házasságközvetítést. Mo Csi ugyancsak kívánta, hogy jó viszonyba kerüljön a magasabbrangú tisztviselővel, de hogy főnöke családjával kerülhet házassági kapcsolatba, az legmerészebb álmait is felülmúlta.

- Ha el tudjátok intézni - felelt ragyogó arccal - örökre leköteleztek.

- Csak bízzad ránk! - nyugtatták meg és visszamentek a hírrel a főhivatalnokhoz.

- Mo Csi nagyon kedves, hogy elfogadja az ajánlatot - szólt Hszü - de mi annyira szeretjük a lányunkat, hogy attól félek, elkényeztettük; ez az oka, hogy nem szeretnénk, ha házassága után elhagyna bennünket. Mivel Mo Csi fiatal és megvan a maga akarata, tartunk tőle, hogy alkalomadtán viszály támadhat köztük, ez pedig igen bántana bennünket. Ezt jó előre tisztáznunk kell, és reméljük, Mo Csi türelmes lesz leányommal. Csak ha ebben a tekintetben megegyeztünk, akkor merjük őt otthonunkba hívni.

Mikor az üzenetet átadták Mo Csinek, mindenbe feltétel nélkül beleegyezett. Már nem a szegény diák volt többé, és most aranyozott művirágot, tarka selymet küldött a menyasszonynak. Megállapodtak egy jó előjelű napban, és Mo Csi már égett a láztól, hogy mielőbb a feljebbvalója veje lehessen.

Közben Hszü megkérte feleségét, mondja a következőket Jü-nunak: »A követ úgy vélekedik, a magad korabeli leánynak kár magánosan tölteni napjait, ezért arra gondolt, hogy feleségül ad egy ifjúhoz, aki letette már az államvizsgát. Kérlek, ne utasítsd vissza.«

- Ha nem is származom előkelő családból - válaszolt Jü-nu - ismerem a kötelességemet. Amikor Mo Csi felesége lettem, az egész életre hűséget fogadtam. Noha ő magához alacsony-nak ítelt bennünket, s kegyetlenül és hitvány módon el is taszított magától, én csak azt tehetem, ami helyes. Máshoz menni feleségül méltatlan cselekedet lenne. - Szavait végezvén zokogni kezdett.

Hszü asszony, őszinte megnyilatkozását látva, feltárta előtte a valóságot.

- Ez a fiatal akadémikus senki más, mint maga Mo Csi. Férjem haragszik rá köszívű viselkedése miatt, de szeretne benneteket újból összehozni. Ezért azt állította, hogy a leánya vagy, és megkérte kollegáit, üssék nyélbe a házasságot. Mo Csi készségesen beleegyezett, és a terv szerint ma éjjel a vejünké lesz. Mikor a nászterembe lép, lesz alkalmad bosszút állni.

Jü-nu letörölte könnyeit, arcát rizspporral hintette be, és felcicomázta magát az esküvőre. Beesteledvén, Mo Csi kicsípte magát, süvegén arany papír, vállán bíbor selyemátvető, úgy ügetett díszesen felszerszámozott, gyönyörű lovon, maga előtt két sor muzsikussal a követ házába. Hivatalnoktársai mind elkísérték a vőlegényt új otthonába, s az utat az ujjongók sora szegélyezte.

*Büszke fehér ló, cintányér, dobszó,
Nézd a vőlegényt, nyalka, pompázó,
A kolduskirályhoz mi köze lenne,
A szegény Jü-nu nem jut eszébe.*

A főhivatalnok házát ezen az éjjelen szőnyegek díszítették, lobogó tarka selymek, trombita- és dobszó adta hírül a vőlegény érkezését. A kapuhoz érve, Mo Csi leugrott a lóról, és Hszü a ceremóniális övvel díszített, hivatalos köntösben sietett üdvözlésére. A hivatalnokok ekkor elbúcsúztak, és Mo Csi a belső csarnokba lépett. Két szolgálólány kísérte be a menyasszonyt, aki vörös selyemfátyolt viselt az arcán. A korláton kívül álló szertartásmester szavára az ifjú pár meghajolt az ég, a föld, a menyasszony atyja, anyja, majd végül egymás előtt. Ezután az új házasságokat esküvői lakomájukra a nászterembe kísérték.

Mo Csi egész este a mennyországban képzelte magát; boldogsága minden képzeletet felülmúlt. Emelt fővel, magabiztos léptekkel haladt a nászterem felé. De jóformán még be sem lépett, amikor az ajtó mögül, mindkét oldalról rátámadt vagy hét-nyolc szolgálólány, fiatal és öreg vegyesen, mindenféle bottal, bambuszpálcával felfegyverezve. Vállára, hátára zuhogott az ütés, selyemsüvege is leesett fejről. Hiába kiabált kínjában, nem volt menekvés. Végül kétségbeesetten a földre esett és ordítózni kezdett:

- Apósom, anyósom! Segítség!

Ekkor egy lány parancsszavát hallotta:

- Ne üssétek agyon a szörnyeteget! Hozzátok ide!

A csapások most megszűntek. A lányok fülön ragadták, kicsavarták a karját, és minden tiltakozására süketen becipelték a menyasszonya elé.

- Mivel érdemeltem ezt meg? - kiabált Mo Csi.

De amikor felnézett, kit látott a gyertyafényben nyugodtan ülni? Nem mást, mint volt feleségét, Jü-nut!

- Kísértet, kísértet! - rikácsolt Mo Csi, szinte esztét veszítve.

A lányok nevetésben törtek ki, és Hszü bejött.

- Attól ne félj! - szólalt meg a követ. - Ez nem kísértet, hanem fogadott lányom, akit a Cajszi-sziklaszorosban találtam.

Mo Csinek még a szívverése is elállt, villámgyorsan letérdelt és a földre borult.

- Elismerem a bűnömet, bocsánatért esedezem! - hangzott a vallomás.

- Ez nem rám tartozik - felelt Hszü - leányomtól kell bocsánatot kérned.

Jü-nu azonban férje arcába köpött és szidalmazni kezdte:

- Kőszívű szörnyeteg! - kiáltott. - Nem emlékszel a régiek mondására: »Szerencsédben meg ne feledkezz azokról, akik szegénységben barátaid voltak; gazdagságodban el ne hagyd az asszonyt, aki szegénységed megosztotta.« Üres kézzel érkeztél hozzánk, és csak a mi segítségünknek köszönheted, hogy tanulhattál, hogy hírnévre tehetél szert, így jutottál el a mostani sikeredig! Hogy reménykedtem eljövendő dicsőségben! Ó, ha sejtettem volna, milyen hálátlanul feledkezel meg a múlttól! Szerelmünknek hátat fordítva, a jótettet kegyetlenséggel viszonzva, a folyóba vetettél! Hála az égnek, amely megkönyörült rajtam: Hszü úr megmentette az életemet, leányává fogadott. Nélküle bizonyára megfulladtam volna, és testem a halak martaléka lenne. Hogy is lehettél képes ilyen szívtelenségre, hogy egy új házasság reményében megölj engem! Hogy is mersz még ma a szemembe nézni?

Keserves sírás közepette férjét hálátlansága és kegyetlensége miatt szitkokkal halmozta el. A szégyen súlya alatt Mo Csi meg sem tudott szólalni, csak földre vetve magát, bocsánatért esedezett.

Hszü úgy érezte, hogy Jü-nu már eleget korholta férjét, segített neki lábra állni, majd így szólt az asszonyhoz:

- Most már ne haragudj, leányom, férjed megbánta bűnét, és nem kételkedem benne, hogy a jövőben minden neked járó tiszteletben részesít majd. Valamikor ugyan házások voltatok, a mai napon azonban új élet kezdődik számotokra. Kérlek, az én kedvemért kíméld meg a további szemrehányásoktól.

Mo Cséhez fordulva azt mondta:

- Ezt magadnak köszönheted, fiam, senkit nem vádolhatsz érte. Ma éjjelre el kell fogadnod büntetésedet, de anyósodat megkérem, szóljon néhány jó szót az érdekedben. - Így szólva, elhagyta a szobát.

Nem sok idő telt el, és a követ felesége jelent meg. Jü-nuval addig tárgyalt, míg sikerült rávennie, hogy Mo Csinek megbocsásson. Másnap Hszü veje tiszteletére lakomát rendezett, és visszaadott neki minden eljegyzési ajándékot.

- A leány csak egyszer fogadhat el nászajándékot - mondta. - Úgy kell legyen, hogy te már egyszer küldtél a Csin-családnak; így én már nem fogadhatom el.

Mo Csi lehajtotta a fejét anélkül, hogy egyetlen szót is szólt volna, Hszü pedig így folytatta:

- Apósod iránti megvetésed a feleségeddel való viszonyodat annyira megmérgezte, hogy kis híján szörnyű bűnt követtél el. Nos, én csupán egyszerű közlekedési biztos vagyok, és attól tartok, hogy állásom alacsony lesz számodra.

A székenpír Mo Csinek még a fejbúbját is elöntötte; nem győzött eleget hajlongani és mentegetőzni.

*Hatalom, dicső szövetség volt az álma,
Asszonya felé dehogyis szállt a vágya;
Megvetés, szidás, bot kellett, hogy megértse:
A hitvány becsvágnak nincs semmi értéke.*

Mo Csi és Jü-nu ettől fogva boldogabban éltek, mint valaha. Hszü és felesége Jü-nuval úgy bánt, mintha saját leánya, és Mo Csival úgy, mintha valóságos apósa-anyósa lett volna. Jü-nu pedig mint saját szüleire, úgy tekintett az idős házaspárra. Mo Csi, példájukon megindulva, meghívta Csint, töltsse nála élete hátralevő napjait. És mikor Hszü és felesége meghaltak, Jü-nu, hálája jeléül, szüleiként gyászolta őket. A Mo- és a Hszü-család ezután nemzedékeken keresztül bensőséges kapcsolatban maradt.

*A tiszta életűt napjai dicsérik,
Ki párját elveszti, azt átkok kísérik.
A meggyilkolt asszony könnyen fel is támad,
Tudod; az istenek minden titkot látnak.*

UTÓSZÓ

A klasszikus kínai irodalom epikai és drámai műfajait a városi nép, a kereskedők és kézművesek mesélő kedve teremtette meg. Az arisztokratikus irodalmi ízlés e műfajokat nem is tekintette a kínai irodalom részének, ahhoz túlságosan közönségesnek találta.

A kínai elbeszélés a korai anekdotikus és népmeséi kezdetek után a Tang-korban (618-907) ér el először művészi színvonalat, a kínai feudalizmusnak abban a korszakában, amikor a kézműipar és kereskedelem fejlődése kora-kapitalista jellegű város-kultúrákat teremt. Ezek az elbeszélések - akárcsak az olasz reneszánsz novellák - a feltörekvő városi nép szemszögéből nézik a világot, a hangjuk sokszor gúnyolódó vagy szatirikus, törhetetlen életkedv, bizakodás, életvidámság árad belőlük - a kereskedővárosok levegőjét lehelik.

A kínai elbeszélések nyelve a korabeli beszélt nyelv, alapja és forrása pedig a népmese. A városi piactereken hivatásos mesélők gyűjtötték össze a népet, hogy előadják különféle vidékek meséit, történeti hagyományait, a hírességek és népi csínytevők lebilincselő kalandjait. A mesélők számára aztán emlékezet-támogató szöveggönyveket kezdtek írni (ezt nevezték *huapennek*), és készen állott a kínai elbeszélés, irodalomná lett a mese, akár elismerték az írástudók, akár nem. S olyannyira népszerű lett az elbeszélés-irodalom, hogy minden időkből ráadták fejüket ilyenek írására a nagy »írástudó« költők és tudósok is.

Eredetének jegyeit a kínai elbeszélés mindvégig megőrizte. Innen van, hogy rendszerint valamely rövid és a tárgyhoz alig kapcsolódó anekdota, továbbá vers vezet be: a mesélő ezzel gyűjtötte maga köré a vásári népet, esetleg zeneszerszámokkal is felhívta magára a figyelmet. Az elbeszélések egyes fordulataihoz beékelődő versek eredetileg hasonló célt szolgáltak: a kifáradt mese-hallgatót pihentették meg egy percre, lehetővé tették, hogy összeszedje a gondolatait. Gyakori marad a hallgatósághoz (a kimondottan irodalmi művekben az olvasóhoz) való közvetlen odaszólás is.

A Tang-korban született első sikeres darabok után a kínai elbeszélés a Szung-dinasztia (1127-1279), majd a Jüan-kori drámai virágkor után a Ming-dinasztia (1368-1644) évszázadaiban vesz újabb lendületet. Minden újabb lendületének alapja a kereskedővárosok jólétének emelkedése. A kínai elbeszélés virágkora a Ming-dinasztia ideje, amikor már nagy gyűjteményeket állítanak össze, feljegyzik és újraköltik a régi történeteket, és tulajdonképpen nem *huapenneket* írnak már, hanem - azok mintájára - önálló irodalmi műveket. Békés évszázadok ezek Kína történetében, a többszöri, kora-kapitalista jellegű fellendülések sorában az utolsó olyan korszak, amikor még nagy kulturális fellendülés van, hogy aztán a korszak végén hatalmas népfelkelés jelezze a társadalmi berendezkedés elkorhadását, és kezdetét vegye a Kína elmáradását betetőző mandzsu dinasztia uralma.

A mandzsu dinasztia uralkodásának elején, a XVII. században állították össze a leghíresebb kínai elbeszélés-gyűjteményt, *Csin ku csi kuan*, »Mostani és régi idők csodálatos látványai« címmel. A gyűjtemény népszerűsége a nagy kínai regényekével vetekedett. Negyven elbeszélést tartalmaz, amelyek javarésze Ming-kori, de néhánynak legalábbis a gyökerei a Szung-korig nyúlnak vissza. Az ízelítőképpen bemutatott négy elbeszélés ennek a gyűjteménynek hetedik, nyolcadik, huszonhetedik és harminckettedik darabja. Valamennyi Ming-kori, fellelhetők már a Ming-kori gyűjteményekben is, de az első kettő egyes számai még korábbi időkbe vezetnek. Szerzőik természetesen ismeretlenek.

Ha most a kínai elbeszélés történetéről mondottakra gondolunk és szemügyre vesszük a négy, ebben a kötetben található, az a benyomásunk támad, hogy a kínai elbeszélés születése óta alig fejlődött valamit, s zavarban vagyunk, ha el kell döntenünk, novellák-e ezek vagy mesék. A *Csin ku csi kuant* Európában két világirodalmi műhöz szokták hasonlítani: Boccaccio *Dekameronjához* és az *Ezeregyéjszakához* - mindkettőhöz egyformán joggal. Mert ezek a történetek valójában átmeneti típust képviselnek a mese és a novella között. A tematika dolgában a Ming-kori elbeszélések nagyrészt kinőttek ugyan a kísértet-históriák mese-fantasztiikumából, realistává váltak, de kompozíció dolgában tulajdonképpen még mesék, a novella művészi gazdaságossága, rövidre-fogottsága általában még hiányzik. A véletlennek és a belőle fakadó csattanónak nagy szerepe van ugyan, de ez még a mesei véletlen, a meglepetések a mese váratlan fordulatai, nem nő ki belőle szerves novellai kompozíció. A négy elbeszélés közül a *Vőlegénycsere* és *A kolduskirály leánya* mutat leginkább novellai jegyeket, kiemelkednek viszonylag gazdaságosabb szerkezetükkel és ennek köszönhető módon nagyobb leleplező erejükkel.

A híres és európai nyelvekre sokszor lefordított *Az olajárus és a kurtizán* bizonyos regényszerű szélességet mutat, amihez meg kell jegyeznünk, hogy a kínai elbeszélés - mese-novella voltától nem függetlenül - a mese és a regény között is átmenetet jelent. Már az elbeszéléssel párhuzamosan, ugyancsak a vásári mesélők történeteiből, azok összefűzése útján születnek meg a nagy kínai regények. A nagy regények fejezeteit éppúgy *hujnak*, »alkalom«-nak nevezik, mint a *Csin ku csi kuan* egyes darabjait, és a fejezetek szintúgy versekkel kezdődnek, versek ékelődnek beléjük és így tovább, ugyancsak nem szakadva el teljesen a népmesétől.

A vallásos módszereket is felhasználó *Az öreg kertész* nélkül nem tudnók világosan szemléltetni a mesei eredetet, amely pedig alapvető fontosságú már csak azért is, mert a műfajilag valóban tökéletes kínai novella - nem véletlenül - a mandzsu kor elején, Pu Szung-ling fantasztikus novelláival jön létre, ugyancsak a népi mesevilág segítségével.

A Ming-kori elbeszélés átmeneti jellege mit sem von le a művek értékéből. Ahová a novellai módszerek nem érnek el, oda elér a mese, és megfordítva. Mese és novella rendkívül szerencsésen egészíti ki egymást bennük. Szintiszta epika ez, lírai mozzanat csak elvétve bukkan fel. S élénk tárulnak a kínai városok jellegzetes típusai, gazdasági és morális problémái egyaránt, a »tárgyaknak« az az érzékletes teljessége, amely mindenkor az epikai költészet jellemzője. A négy elbeszélés minden bizonnyal felfokozza az olvasó érdeklődését a klasszikus kínai epika nagy művei iránt.

TŐKEI FERENC